CRISTINA CHIPRIAN LIVIA CIUPERCĂ

Alternative didactice

limba și literatura română

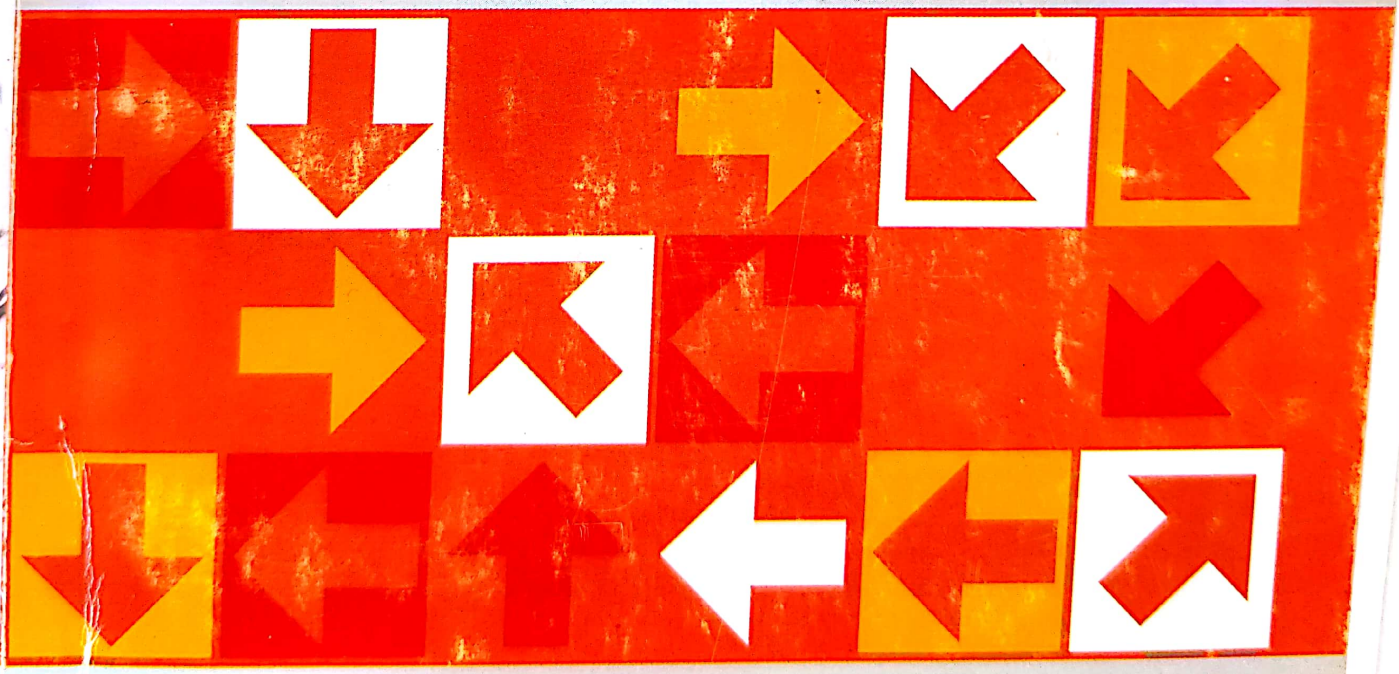

Editura SPIRU HARET

Scanned with OKEN Scanner

CRISTINA CHIPRIAN LIVIA CIUPERCĂ

ALTERNATIVE DIDACTICE

– limba şi literatura română –

Noul Curriculum

⇩

probleme noi/vechi

⇩

soluţii noi/alternative

– Comunicare –

Pentru cei tineri şi pentru cei experimentaţi

Editura „Spiru Haret”

Iaşi – 2002

Scanned with OKEN Scanner

Partea întâi
Didactica alternativă

Scanned with OKEN Scanner

Schimbare, inovare, modernizare = eficientizare ?

Ideea de reformă s-a conturat în învățământul românesc în urma unor analize la diferite niveluri, în care s-au aplicat criterii diversificate. Obiectivele vizate sunt, eventual, aceleaşi, dar acum apar formulate în termeni inediți. Astfel se creează confuzii, opoziții, intoleranțe. Aceste reacții au fost generate şi de faptul că se propuneau multe şi se demonstrau puține, că terminologia nou introdusă părea prețioasă şi inutilă, că soluțiile date erau străine de problemele reale şi, în consecință, inoperante.

La nivelul mentalităților – cu care se află în contact sistemul de învățământ – schimbarea se face lent şi anevoios. Cei implicați direct în activitatea didactică au reprezentări dintre cele mai convenționale în ceea ce priveşte organizarea şi desfăşurarea acesteia. Elementele de noutate pătrund, paradoxal, mai rapid în practica dascălilor experimentați, în virtutea faptului că acesştia urmăresc perfecționarea sistemului, spre deosebire de tineri care păşesc timid într-un univers cvasinecunoscut, unde acționează conform obişnuinței şi numai uneori intuiției. Ei procedează aşa cum i-au văzut procedând pe dascălii lor. Alți factori care pot influența implementarea noului sunt familia şi mediul social, care îşi constituie propria reprezentare în ceea ce priveşte şcoala şi educația, pornind de la cele constatate prin proprie experiență – adică de la modelele anterioare.

Dascălii înşişi au reacții diferite față de schimbare. Putem identifica următoarele postúri: aceea de **victimă**, de **critic**, de **spectator** şi de **explorator**.

Victima pare a formula următoarele raționamente: „De ce mi se întâmplă tocmai mie ?" sau „De ce nu pot rămâne lucrurile aşa cum sunt ?" Subiectul este rezistent la schimbare, manifestă furie sau deprimare, se izolează şi nu solicită niciodată ajutor.

Criticul pare a formula următoarele raționamente: „În trecut nu a funcționat. Nu cred că va funcționa acum" sau „Mă îndoiesc că se vor aduce îmbunătățiri." Subiectul încearcă să argumenteze nereuşita schimbării, minimalizează efectele pozitive ale acesteia.

Scanned with OKEN Scanner

Spectatorul pare a formula următoarele raționamente: „Dacă ignor schimbarea, va dispărea de la sine" sau „Nu mă antrenez în schimbare până nu mă asigur că nu există riscuri, astept până se netezește calea." Subiectul evită implicarea directă, așteaptă să fie constrâns, condus.

Exploratorul pare a formula raționamentul: „Aceasta este ocazia să fac lucrurile altfel, să-mi optimizez activitatea." Subiectul încearcă să atenueze reacțiile negative, validează motivele schimbării, se face util în implementare, găsește oportunități de ameliorare, creează emulație în cadrul colectivului afectat de schimbare.

Nu se exclude eventualitatea ca aceeași persoană să fi probat, succesiv, toate aceste reacții și să fi manifestat atitudini diferite față de schimbare. Putem anticipa o evoluție favorabilă într-un viitor nu prea îndepărtat. Din prevederile noului Curriculum se conturează, în opoziție, profilul profesorului eficient și acela al profesorului ineficient.

Profesorul eficient

- îi consideră pe elevi unici și le acordă o atenție deosebită;
- motivează elevii pozitiv și le sporește stima față de ei înșiși;
- folosește entuziasmul elevilor, talentul acestora, dezvoltă armonios toate laturile personalității lor;
- stimulează creativitatea, are un stil variat, adaptat la situațiile și persoanele prezente;
- personalizează curriculum-ul, urmărește și introduce schimbarea;
- pregătește elevii pentru integrare socială și profesională.

Profesorul ineficient

- desconsideră și sperie pe elevi, formulând cereri nerealiste;
- folosește amenințarea, punând accent pe pedeapsă și zâmbește rareori;
- înlătură fantezia, spontaneitatea; consideră că arta nu este muncă adevărată;
- stăvilește entuziasmul, curiozitatea; promovează învățarea pasivă;

Scanned with OKEN Scanner

- îi displace un curriculum variat; agreează învățarea stereotipă, fără creativitate; privește cu suspiciune schimbarea;
- urmărește stocarea informațiilor și nu modelarea personalității (în contextul societății prezente).

În domeniul educației și învățământului se conturează o altă ierarhie a calităților personale pe care dascălul trebuie să le demonstreze: flexibilitatea, abilitatea de a comunica, perseverența, loialitatea și respectul față de ceilalți (chiar și față de elevi), capacitatea de a gestiona stările conflictuale și situațiile de criză.

Să revenim la întrebarea implicită: Schimbarea este oare eficientă ? Este ea necesară ? Răspunsul ar trebui dat numai după ce vom cunoaște în ce constă schimbarea, care sunt oportunitățile oferite, căror probleme le găsește soluționarea. Să acceptăm, deci, demonstrația!

Cristina Chiprian

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul I: **Didactica alternativă în contextul reformei în învățământ**

Noul **Curriculum Național** pune în lumină necesitatea unei apropieri între şcoală şi societate. În ceea ce priveşte activitatea didactică putem preciza câteva orientări moderne:

1. Învățarea este considerată în calitatea sa de proces, prin ceea ce se obține de către elev (cunoştințe, deprinderi), şi nu prin ceea ce predă profesorul, într-o anumită unitate de timp;

2. Învățarea vizează formarea de capacități şi aptitudini – în vederea rezolvării problemelor, prin utilizarea strategiilor participative;

3. Oferta de învățare a şcolii se adresează elevului concret, răspunzând nevoilor acestuia, şi nu către un elev abstract – ceea ce ar determina uniformizarea pregătirii şi nivelarea şanselor de integrare;

4. Conținuturile învățării se corelează cu existența cotidiană, cu realitățile trăite şi cu interesele elevului;

5. Conținuturile învățării se esențializează, pentru a se adapta principiului „nu mult, ci bine";

6. Formarea elevului trebuie să urmeze un parcurs individualizant, evidențiind o motivație personală, având ca scop modelarea personalității;

7. Profesorul, alături de alți factori educaționali, devine responsabil în ceea ce priveşte proiectarea, monitorizarea şi evaluarea activității – prin restructurarea curriculum-ului, selectarea manualului, proiectarea unităților de învățare şi organizarea fiecărei activități în parte.

1. **Cadrul didactic şi rolul său**

Profesorul este asemeni artistului care îşi proiectează opera şi apoi contribuie, în clasă, alături de elevi, la realizarea acesteia. El însuşi poate deveni piesă constitutivă a vitraliului. El este manager al colectivului de elevi, preocupat de multe aspecte altădată străine înaltei performanțe intelectuale.

Scanned with OKEN Scanner

În practica didactică putem identifica multiplele roluri ale profesorului în desfăşurarea activităţii: **controlor**, **evaluator**, **organizator**, **sufleur**, **participant**, **resursă**, **tutore**.

În calitate de **controlor**, profesorul structurează şi transmite informaţii, aşteptate de către elevi, care depun doar efortul consemnării acestora. Profesorul vorbeşte mult, domină clasa şi acceptă o singură variantă de răspuns. Această atitudine a profesorului poate fi uneori necesară, alteori plictisitoare, chiar dăunătoare – prin gradul înalt de elaborare, de structurare, şi prin atenţia redusă acordată unei comunicări reale.

În calitate de **evaluator**, profesorul organizează activitatea didactică în scopul obţinerii de feed-back şi, pe baza unor descriptori de performanţă, operează ierarhizări în cadrul colectivului de elevi. De asemenea, profesorul acţionează pentru a corecta „produşii" realizaţi de către elevi (răspunsuri, atitudini, mod de gândire etc.) Profesorul evaluator este încă o ipostază binecunoscută, necesară şi benefică atunci când nu face rabat de la obiectivitate, nu limitează creativitatea şi nu timorează.

În calitate de **organizator**, profesorul concepe întregul demers didactic, formulează instrucţiuni clare şi verifică dacă acestea au fost înţelese. El iniţiază activităţile didactice şi oferă materialele necesare. Este o ipostază ignorată în cazul profesorului care manipulează volume sau fişe de citat şi prezintă în faţa elevilor o expunere la temă. Este un rol dificil, întrucât presupune cunoştinţe despre dispunerea în spaţiu, dinamica de grup, experienţa comunicării, previziuni asupra alternativelor de răspuns şi a acelora de înţelegere.

În calitate de **sufleur**, profesorul sesizează dificultăţile previzibile şi pe cele neaşteptate care survin în derularea activităţilor, intervenind cu subtilitate şi sugerând modalităţile de rezolvare. Acest rol presupune un anumit tip de personalitate, o anumită doză de tact profesional, deoarece sufleurul trebuie să rămână în umbră, furnizând cele necesare pentru succesul protagoniştilor.

În calitate de **participant**, profesorul se angajează în activitate alături de elevi, având atribuţii limitate, bine determinate. Ineditul situaţiei destinde atmosfera şi antrenează colectivul. În atare postură,

Scanned with OKEN Scanner

profesorul renunță la control, evaluare, organizare şi chiar la ajutorarea subtilă. În schimb, poate participa, alături de elevi, la descoperirea unei rezolvări, a unei formulări neomologate.

În calitate de **resursă**, profesorul pune la dispoziția elevilor cunoştințele sale în domeniu, sistematizarea şi esențializarea unor aspecte, experiența în rezolvarea unor exerciții şi în evitarea celor mai frecvente greşeli. Este un rol inevitabil pentru un profesor adevărat, dar incomod date fiind problemele pe care le pot ridica tinerii: sensuri speciale ale unui cuvânt, neologisme provenind din traduceri incorecte, termeni tehnici, regionalisme ş.a.

În calitate de **tutore**, profesorul este alături de elevi în timpul desfăşurării întregii activități didactice, uneori chiar şi în afara ei. Profesorul sfătuieşte şi ghidează elevii, realizând o interacțiune de tip specific profesor-elev, evidențiată mai ales în momentele de lucru independent. Rolul de tutore presupune comportamente caracteristice celorlalte roluri: controlor, evaluator, sufleur, resursă.

Este evident faptul că nu există „roluri" pozitive sau negative, sau ipostaze ideale pentru un moment sau un tip de activitate anume. Există, în mod sigur, colective de elevi care au nevoie de un profesor-controlor, evaluator, organizator ş.a.m.d. Putem face observația că ancorarea într-un singur rol conduce la monotonie şi la insuficiența conturare a personalității elevului. Cadrul didactic însuşi poate ajunge la plafonare profesională.

Dacă profesorul este un actor, el trebuie să fie un actor complet, dispus la diversitate şi schimbare, satisfăcut de interacțiunea sa cu publicul – de fapt, cu colectivul de elevi.

2. Demersul didactic privit ca situație de comunicare

Civilizația modernă nu acordă suficientă atenție comunicării sau viciază estența comunicării. Este o civilizație a monologului, a publicității, a propagandei, a sloganurilor şi a discursurilor incoerente. Cuvântul nu mai comunică, ci justifică idei preconcepute. În asemenea situații, locutorul este anonim, universal (un „nimeni"), iar interlocutorul este virtual.

Scanned with OKEN Scanner

Limba naturală este utilizată deficitar, cu ignorarea sau nerespectarea regulilor gramaticale. Dispare amprenta personală în exprimare şi se manifestă inflaţia verbală.

Comunicarea evidenţiază „virtuozitatea" locutorului produce impresia, resimţită de interlocutor, de inferioritate, confuzie, inaccesibilitate.

Nereciprocitatea în comunicare este acceptată. De asemenea, se acceptă monotonia expresiei, cu reversul său - zgomotul.

Fiind o comunicare mediată tehnic, constatăm lipsa răspunderii pentru conţinutul comunicării. La polul opus, se manifestă conştiinţa neangajării în răspuns a unui posibil interlocutor.

Şcoala generează parţial această stare de lucruri perpetuând atitudinea tradiţională a educatorului de a-şi invoca autoritatea, de a obliga la atenţie şi a solicita înţelegere necondiţionată din partea elevilor.

În sfera comunicării, şcoala transmite cunoştinţe în legătură cu instrumentele necesare, procesarea informaţiei, sistemele informaţionale, deci instruieşte, dar nu educă. Şcoala urmăreşte reuşita şcolară şi nu – cum ar fi de aşteptat – reuşita umană.

Din perspectiva comunicării, profesorul nu ar trebui să fie un model, ci un **moderator**. El ar trebui să facă apel la o pedagogie a comunicării, presupunând următoarele componente:

- ştiinţa şi arta vorbirii
- forţa tăcerii
- profunzimea şi provocarea întrebării
- polisemantismul non-verbalului.

3. Profesorul de limba şi literatura română

Noua viziune curriculară asupra profesorului – în special asupra celui de limba română – pune în lumină câteva calităţi personale inedite, ignorate sau chiar evitate în trecut:

a) **Înţelegerea de sine**, cu următoarele precizări:
   - conştientizarea propriei culturi, a propriilor valori şi convingeri;

Scanned with OKEN Scanner

- conştientizarea propriilor prejudecăți şi stereotipuri; capacitatea de a le recunoaşte;
- conştiința propriilor limite şi capacitatea de a le recunoaşte;
- simțul identității de sine, crearea imaginii de sine

b) **Toleranța şi flexibilitatea**, cu precizările:
- deschidere spre experiențe şi relații noi;
- simțul umorului;
- capacitate de autoperfecționare..

Aceste calități sunt desprinse din profilul ideal al omului mileniului III şi ar trebui să caracterizeze personalitatea educatorului, dar şi a celui educat. Profesorul de română îşi păstrează astfel rolul de „om universal" şi de model uman – fiind acea personalitate de care elevul se apropie cel mai mult şi care are cele mai multe şanse a se perpetua simpatetic.

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul II: **Teoria inteligențelor multiple**

Pentru o dezvoltare armonioasă a personalității umane, educatorul trebuie să descopere abilitățile bine definite, dar și capacitățile latente. De asemenea ar trebui să se stimuleze laturile deficitare, domeniile în care individul se consideră un non-talent.

Într-un asemenea context se impune valorificarea unei teorii emise de psihologul american Howard Gardner. Acesta a pornit de la constatarea, paradoxală, că personalități marcante ale artei, științei, politicii au fost, în vremea școlarității lor, niște elevi mediocri, chiar slabi. Picasso, Eistein, Mozart, Shakespeare, Ghandi, Churchill, Darwin, Freud au avut dificultăți în școală, fără a ne permite să-i considerăm lipsiți de inteligență.

Conform unor criterii mai răspândite, „inteligenți" sunt cei buni la matematică sau literatură – ceilalți sunt doar „talentați". Dar contribuția celor „talentați" la dezvoltarea societății pare la fel de importantă cu aceea a savanților. H. Gardner definește astfel **inteligența**: „un mod de a rezolva probleme și de a dezvolta produse considerate ca valori de cel puțin o cultură", „o inteligență este o promisiune de potențial biopsihologic".

H. Gardner identifică și descrie nouă tipuri de inteligență, care îndeplinesc, printre altele, și următoarele condiții:
- corespund unor abilități manifestate încă de la omul primitiv;
- corespund unui sistem propriu de simboluri (cuvinte, numere);
- corespund activității unei anumite părți a creierului omenesc.

Cele nouă tipuri de inteligență sunt următoarele: lingvistică, logico-matematică, muzicală, spațială, naturalistă, kinestezică, interpersonală, intrapersonală, existențială.

1. **Inteligența lingvistică**

Disponibilități:
- gândirea în cuvinte și utilizarea expresiei verbale pentru surprinderea unor realități complexe;
- sensibilitate față de înțelesul și ordinea cuvintelor, sonoritatea și ritmurile limbii;

Scanned with OKEN Scanner

- meditație asupra utilizării limbii în viața cotidiană.

Utilizare:

- inteligența cel mai frecvent folosită în comunicare;
- copiii învață repede limba maternă și ale limbi;
- se exprimă în metafore;
- își aleg cariera în funcție de abilitățile lingvistice.

2. **Inteligența logico-matematică**

Disponibilități:

- gândirea relației între cauză și efect, înțelegerea relației dintre acțiuni-obiecte-idei;
- abilitatea de a calcula, cuantifica, evalua și de a efectua operații matematice complexe;
- abilități de gândire deductivă și inductivă, capacități critice și creative de rezolvare a problemelor.

Utilizare

- inteligența cel mai frecvent luată în considerație (în școala actuală);
- cariera preferată este aceea de contabil, matematician, fizician, chimist etc.

3. **Inteligența muzicală**

Disponibilități:

- gândirea în sunete, ritmuri, melodii și rime;
- sensibilitate pentru tonalitatea, intensitatea, înălțimea și timbrul sunetului;
- abilitatea de a recunoaște, crea și reproduce muzica folosind un instrument sau vocea;
- ascultare activă, corelația specială muzică-emoție.

Utilizare:

- inteligență de obicei neluată în considerație;
- copiii sunt dezinteresați de alte activități;
- în cazul încurajării și cultivării, devin artiști, creatori, profesori de muzică.

Scanned with OKEN Scanner

4. **Inteligența spațială**

Disponibilități:

- gândirea în imagini şi perceperea cu acuratețe a vizualului;
- abilitatea de a gândi în trei dimensiuni, de a transforma percepțiile şi de a recrea aspecte vizuale în imaginație;
- lucrul cu obiectele, capacitatea de a înțelege relațiile spațiale.

Utilizare:

- înteligență de obicei neluată în considerație;
- copiii devin artişti plastici, arhitecți, fotografi.

5. **Inteligența naturalistă**

Disponibilități:

- înțelegerea unității lumii naturale;
- abilitatea de a recunoaşte şi de a clasifica indivizi, specii, relații, ecosisteme;
- interacțiunea cu ființele vii şi punerea în evidență a schemelor legate de viață şi de forțele naturii.

Utilizare:

- inteligență rareori luată în considerație;
- copiii vor deveni biologi, astronomi, ecologişti.

6. **Inteligența kinestezică** (a corpului)

Disponibilități:

- gândirea mişcării, a unor modalități de a folosi corpul abil şi complicat;
- coordonarea mişcării întregului corp şi a mâinilor (abilități motorii ample sau de finețe)

Utilizare:

- inteligență rareori luată în considerație;
- ignorată, duce la manifestări perturbatorii (probleme de disciplină);
- copiii devin dansatori, sportivi, actori.

Scanned with OKEN Scanner

7. **Inteligența interpersonală**

Disponibilități:

- gândirea despre ceilalți, empatia;
- recunoașterea diferențelor dintre oameni și aprecierea modului lor de gândire (motivație, intenționalitate etc);
- interacțiune efecientă cu una sau mai multe persoane.

Utilizare:

- inteligență rareori identificată;
- necesară în închegarea colectivelor;
- potrivită în coordonare, conducere și pentru cadrele didactice.

8. **Inteligența intrapersonală**

Disponibilități:

- gândirea despre sine, autoînțelegere;
- conștientizarea punctelor tari / slabe;
- planificare eficientă pentru atingerea unor obiective personale.

Utilizare:

- inteligență rareori identificată;
- potrivită pentru conducători / coordonatori, factori de decizie.

9. **Inteligența existențială** (neidentificată ca activitate cerebrală independentă)

Disponibilități:

- gândirea sensului global al existenței;
- evidențierea aspectelor generale ale devenirii umane (fericire, creație, viață, moarte etc).

Utilizare:

- inteligență dificil de luat în considerație;
- potrivită pentru ocupații cu resort spiritual (filosof, călugăr).

Scanned with OKEN Scanner

Personalitatea fiecăruia prezintă câteva dintre aceste tipuri de inteligență cu caracter dominant. Uneori familia, mediul social şi tipul de civilizație determină cultivarea sau diminuarea / dispariția acestor predispoziții native. Învățământul de cultură generală şi cel vocațional prezintă condiții de a stimula disponibilitățile artistice. Profesia şi experiența de viață pot conduce la accentuarea unor latențe cvasiinsesizabile la începutul existenței individului.

Selectarea unor conținuturi, proiectarea şi abordarea anumitor strategii didactice pot asigura valorificarea superioară a predispozițiilor native, precum şi armonizarea dominantelor personalității.

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul III: Modalități de lucru în echipă

Teoriile manageriale moderne abordează lucrul în echipă ca soluție a unor probleme considerate, de obicei, insurmontabile: incompatibilitățile temperamentale, invidia profesională, carierismul. Strategia lucrului în echipă limitează individualismul extrem şi combate tendința caracteristică a zilelor noastre – lipsa de comunicare. Constituită pe baza unor studii şi teste psihologice, echipa devine un ansamblu armonios, întrunind abilități şi capacități multiple, necesare în rezolvarea unor sarcini de lucru complexe.

Şcoala contemporană încearcă, în conformitate cu anumite sisteme educaționale naționale, să realizeze colective omogene – din punct de vedere al vârstei, al dezvoltării psiho-intelectuale, al capacităților etc. Schimbarea frecventă a criteriilor repartizării pune în evidență preocuparea pentru funcționalitatea colectivului, pentru optimizarea organizării acestuia. În cadrul unui sistem de învățământ care permite reorganizarea colectivelor şcolare de la un an de învățământ la altul sau chiar în timpul anului, lucrul pe echipe poate răspunde strict unor necesități de parcurgere a programei şi de atingere a obiectivelor educaționale, conducând la realizarea unor proiecte colective, a unor teme tip portofolou ş.a.

În cadrul unui sistem de învățământ care menține structura colectivelor de elevi de-a lungul unui ciclu şcolar – şi, dacă este posibil, şi mai mult, aşa cum este sistemul nostru – lucrul pe echipe este chemat să suplinească preocupările de omogenizare a colectivelor şi de organizare armonioasă a acestora.

Lucrul pe echipe presupune luarea în considerație a următoarelor aspecte:

I. Constituirea echipelor
II. Funcționalitatea echipelor
III. Integrarea secvențelor în cadrul activității didactice
IV. Aprecierea şi evaluarea
V. Variante de lucru în echipă

Scanned with OKEN Scanner

I. Constituirea echipelor

*Aplicând criteriul dezvoltării intelectuale, al formării capacităților şi deprinderilor, lucrul în echipă s-ar putea confunda cu procedeul lucrului pe grupe – mai răspândit, la un moment dat, în contextul unui învățământ de masă, considerat obligatoriu. Lucrul pe echipe - omogene sau neomogene - presupune alocarea unor sarcini de lucru diferite cantitativ şi calitativ, de cele mai multe ori rezolvând parțial obiectivele lecției. Aceasta nu înseamnă însă, că se vizează colaborarea – uneori chiar se interzice comunicarea între colegi, în scopul evaluării individuale a rezultatelor.

*Echipa reprezintă o formă superioară de organizare, presupunând distribuția sau asumarea unor roluri bine determinate de către membri. După Cohen, rolurile sunt următoarele:

a. Facilitatorul - asigură ca fiecare să primească ajutor, atunci când are nevoie;

b. Controlorul - verifică toate materialele, înainte de a fi distribuite;

c. Căutătorul de dovezi - ajută grupul să caute informații, atunci când apar sau sunt necesare;

d. Furnizorul - răspunde de distribuirea tuturor materialelor instrucționale;

e. Responsabilul cu curățenia - strânge materialele;

f. Ofițerul de securitate - îi supraveghează pe ceilalți, când sunt folosite la lecție obiecte ascuțite, electricitate etc.;

g. Raportorul - relatează restului echipei despre deciziile şi ideile grupului;

h. Responsabilul cu timpul - asigură respectarea timpului alocat pentru realizarea sarcinii;

*Luând în considerație tipurile de inteligență, echipele ar putea reuni indivizi asemănători sau total diferiți, ceea ce ar reprezenta, în primul caz, o accentuare a specializării, iar în al doilea

Scanned with OKEN Scanner

caz, o colaborare armonioasă şi stimularea acelor disponibilităţi mai puţin dezvoltate ale personalităţii.

*Sub formă de joc, echipele se pot stabili aleator prin numărare, jetoane colorate etc)

II. Funcţionalitatea echipelor

În urma atribuirii unor roluri şi în conformitate cu anumite principii de constituire, echipele pot funcţiona:

a. un timp limitat (o oră de clasă, o secvenţă didactică)
b. un timp mai îndelungat (o săptămână, două săptămâni, o lună, un semestru, un an şcolar).

De asemenea, rolurile atribuite pot rămâne fixe sau se pot interschimba periodic. Stabilirea echipelor se decide în funcţie de obiectivul propus: elaborarea unui proiect, stabilirea unor relaţii de colaborare, specializarea, dezvoltarea unor abilităţi.

III. Integrarea secvenţelor în cadrul activităţii didactice

Echipele pot funcţiona în cadrul orei de clasă şi / sau în afara acestora. În al doilea caz, echipele trebuie să fie mai stabile. În cadrul orei, activitatea pe echipe se poate integra indiferent de secvenţa didactică.

IV. Aprecierea şi evaluarea

Se realizează optim în ore sau secvenţe speciale (de prezentare şi evaluare), cu stabilirea unor itemi de evaluare şi cu participarea celorlalte echipe. În felul acesta se poate obţine un anumit grad de obiectivitate În evaluare, precum şi alte atitudini pozitive (la nivelul colectivului). Evaluarea fiecărui elev în parte trebuie făcută în timpul lucrului efectiv, prin observare, întrucât prezentarea rezultatului muncii colective nu este edificator decât pentru unu, maximum doi echipieri. Pentru observare se desemnează observatori.

Scanned with OKEN Scanner

a. Se poate evalua fiecare membru, prin prisma rolului asumat în echipă (şi realizat);

b. Se poate evalua lucrul în echipă, cu ajutorul unor fişe, astfel:

	Da	Nu
A avut fiecare posibilitatea să vorbească?		
Ceilalți membri au ascultat?		
Elevii au pus întrebări?		
Elevii şi-au argumentat ideile?		

Comportament	Da	Nu	Comentarii
1. Elevii au înțeles sarcina?			
2. Au acceptat interdependența pozitivă şi responsibilitatea individuală?			
3. Lucrează în funcție de criteriile stabilite? Aceste criterii asigură succesul?			
4. Elevii practică anumite comportamente concrete?			

c. Se poate evalua contribuția fiecărui membru al echipei cu ajutorul altei fişe:

Acțiunea	Tudor	Mădălina	Ionuț	Total
Lansează idei				
Încurajează participarea				
Verifică înțelegerea				
Oferă indicații grupului				
Altele				
Total				

Scanned with OKEN Scanner

V. Variante de lucru în echipă

1. Mozaic

Grupele de elevi au un monitor, care a fost pregătit de profesor. Se aleg teme diverse, pe care monitorii le prezintă în grupa lor. Elevii discută între ei şi rezolvă exerciţiile date de profesor, după discuţia cu monitorul. Apoi se modifică grupele, astfel încât în fiecare nouă grupă să existe câte un reprezentant din grupele iniţiale. Fiecare reprezentant al grupelor iniţiale devine raportor în faţa noii grupe, prezentând ceea ce a rezolvat împreună cu grupa sa. În final se revine la lucrul cu întreaga clasă, pentru fixare şi evaluare. Se poate utiliza în orele de sistematizare-recapitulare (gramatică) sau în cele de comentariu şi analiză stilistică (arta narativă a unui scriitor).

2. Puzzle

Se studiază acelaşi tip de problemă, dar pe exemple diferite (de exemplu, elementele naturale, fauna, flora, culorile, imaginile sonore în şase pasteluri diferite). Se organizează echipele, se rezolvă sarcina de lucru şi apoi se prezintă produşii, discutându-se rezultatele. Practic, se reface un desen al problemei iniţiale din mai multe bucăţele, ceea ce se poate vizualiza la tablă (completându-se şase careuri diferite) sau pe fişe (reunite apoi pe spaţiul tablei).

3. Interviul în trei trepte

Profesorul pune o întrebare sau ridică o problemă ce urmează a fi dezbătută. Fiecare elev notează individual răspunsul în şapte minute. Se formează echipele, prin numărare până la trei. Primul din grup pune întrebări, al doilea răspunde şi al treilea notează. Apoi rolul reporterului este preluat de al doilea, cel de-al treilea răspunzând şi primul notând. În al treia treaptă, cel de-al treilea devine reporter, primul răspunde, al doilea notează. Se alege un raportor al grupei şi se oferă răspunsul acesteia în privinţa problemei ridicate. Se poate utiliza în cazurile care necesită dezbateri de ordin moral sau informaţii diversificate în corelaţie cu lecturile literare (ştiinţifice, filosofice, sociologice, psihologice etc).

Scanned with OKEN Scanner

4. **Gândiți – lucrați în perechi – comunicați.** Tehnică de lucru în 3 „paşi”:

a. Elevii formează perechi; 3-4 minute fiecare elev din fiecare pereche scrie despre un anumit subiect (ambii elevi răspund individual la întrebările profesorului, cu mai multe răspunsuri posibile);

b. Cei doi parteneri îşi citesc unul altuia răspunsurile şi convin asupra unui răspuns comun care să încorporeze ideile amândurora;

c. Profesorul pune 2-3 perechi să rezume conținutul discuțiilor şi răspunsul comun. (Se utilizează în cazurile care necesită dezbateri de orice natură).

5. **Unul stă, ceilalți circulă.** Tehnică de lucru în 4 „paşi”:

a. Întreaga clasă este împărțită în echipe de câte 3-4 elevi. Fiecare grup, astfel constituit, poartă un număr, iar în cadrul grupului, toți membrii au, de asemenea, un număr;

b. Lucrând în echipă, elevii rezolvă o problemă sau o sarcină de lucru şi notează soluția;

c. La semnalul profesorului, elevii se rotesc astfel: cei cu nr. 1 se mută la grupul următor (echipa nr. 2), cei cu nr. 2 se mută peste două grupe (la echipa nr. 3) ş.a.m.d. Se iau în considerare atâtea rotații încât elevii să revină la echipelele lor inițiale. De fiecare dată, un elev din echipelele inițiale rămân pe loc. (de exemplu, elevul cu nr. 4), fiind un raportor care prezintă vizitatorilor rezultatele muncii grupului inițial. Vizitatorii fac comentarii pe marginea celor prezentate de „gazdă”.

d. Elevii revin în gruparea inițială, unde se desfăşoară următoarele:

- elevul care a rămas „acasă”, relatează celorlalți coechipieri comentariile făcute de vizitatori;
- fiecare dintre elevii „vizitatori”, prezintă ceea ce au constatat la celelelalte grupuri, subliniind asemănările şi deosebirile față de propriul lor rezultat;
- elevii din fiecare echipă inițială discută din nou despre problema pe care au trebuit să o rezolve.

Scanned with OKEN Scanner

Această tehnică solicită din partea elevilor atenție, capacitate de analiză, de evaluare a unor idei, abilitatea de a prezenta altora rezultatele muncii grupului. Se obține activizarea, implicarea, rezolvarea problemelor prin analiza comparativă a soluțiilor oferite de fiecare grup. Se poate utiliza în cadrul unor secvențe mai dificile ale activității didactice: identificare în text a noțiunilor teoretizate, aplicarea conceptelor operaționale, pentru selectarea unor citate ilustrative ş.a.

6. **Metoda turneului între echipe**

Echipa trebuie să lucreze pe o perioadă mai lungă şi apoi, înainte de concurs, reprezentanții vor intra în alte echipe omogene (adică specializate pe probleme). Se face un concurs şi fiecare participant primeşte un punctaj. El se întoarce la grupul inițial, care poate avea o denumire, anunțând punctajul obținut. Prin însumarea punctelor, se declară echipa câştigătoare în raport cu prima grupare. Se poate utiliza pentru studierea unui anumit aspect al operei, a unei categorii gramaticale, a unui concept operațional.

7. **Bingo** – formă de joc

Fiecare echipă primeşte un carton cu şase careuri. Pentru fiecare careu se specifică o cerință de răspuns sau o sarcină de lucru. Câştigă echipa care completează prima, corect, toate careurile.

De exemplu, **Sara pe deal**, de Mihai Eminescu (clasa a IX-a, tema **Iubirea**)

1) Caracteristică a naturii sugerată în strofa I
2) Atitudine umană sugerată în strofa a II-a
3) Sensul mişcărilor sugerate în strofa a III-a
4) Imagini predominante în strofa a IV-a
5) Sentiment sugerat în strofa a V-a
6) Semnificația cuvântului „bogată" din strofa a VI-a

1. sensibilitate	2. contemplație	3. ascendent
4. auditive	5. nerăbdare	6. împlinită

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul IV: **Jocul didactic: constantă a didacticii alternative**

Una dintre disponibilitățile mai puțin utilizate în didactica tradițională este jocul. Acesta era marginalizat în cadrul demersului didactic de nivel superior. Proiectarea didactică renunță la joc mai frecvent decât la alte procedee.

Cauze ale acestei situații ar putea fi:

- înaintarea în vârstă a profesorului
- constituirea unui traseu prestabilit al gândirii (chiar a unor fişe de lucru cu sistematizarea ideilor)
- utilizarea unor surse de informare unice
- dezvoltarea unui anumit tip de relație profesor-elev.

Jocul este acceptat şi utilizat astfel în didactica alternativă:

A. pentru inițierea lucrului pe echipe
B. înglobat în cadrul unor metode şi procedee
C. ca instrument de evaluare

A. Pentru inițierea lucrului pe echipe (sau reorganizarea echipelor) se pot utiliza jetoane colorate sau cu alte însemne care indică astfel pe membrii echipelor. Se poate realiza gruparea şi prin numărare.

B. **Metode şi procedee didactice înglobând jocul**

I. **Jocul de rol** – utilizat în cadrul unor activități didactice cu caracter tradițional sau modern: redactare de scrisori, transpunerea într-o situație de comunicare, **interviul, scaunul autorului, procesul, dezbaterea „debate”**.

II. **Jocuri cu caracter** / conținut / didactic: **morişca, „Să inventăm o poveste!”, Bingo, Jurnalistul cameleon, „Profesor pentru cinci minute!”, „Lasă-mă pe mine să am ultimul cuvânt!”, licitația de oferte, şarpele, R.A.F.T, cubul, „Pălăriile gânditoare”**.

Remarcăm elemente de joc în cadrul unor procedee didactice moderne: **„Ciorchinele”**.

Scanned with OKEN Scanner

I. **Jocul de rol**

1.**Interviul** (simulat) luat unei personalități politice sau culturale, unui personaj (exemplu, ministrului educației, căpitanului Anton Lupan, Micului Prinț etc)

2. **Scaunul autorului** se înscrie între procedeele de evaluare şi feed-back, intervenind după o secvență de redactare liberă; presupune utilizarea unui scaun aşezat în fața clasei, pe care ia loc „autorul", în scopul de a răspunde la întrebările clasei în legătură cu activitatea de redactare şi cu produsul acesteia (Ce sursă de inspirație ați folosit? Ce v-ați propus să realizați? Ce greutăți ați întâmpinat? Credeți că ați realizat ce v-ați propus? Dacă ați scrie încă o dată, ce modificări ați dori să faceți? Ce fragment vă place cel mai mult? etc)

3. **Procesul** este un procedeu de dezbatere organizată, presupunând lucru în echipă şi respectarea unor reguli; se organizează echipe de acuzatori şi apărători, cărora li se oferă îndrumări în legătură cu susținerea argumentării. Pot fi introduşi în activitate şi martori, evaluați pentru precizia detaliilor oferite şi judecători, care ar trebui să stabilească valoarea de adevăr a afirmațiilor. Jurații, îndrumați de profesor, vor da verdictul, argumentând. Un exemplu pentru asemenea joc de rol este „Procesul nobililor Montague şi Capulet", la tema **iubirii** (clasa a IX-a).

O variantă a procesului este procesul regizat, care selectează anumite aspecte ale operei literare, conducând la înțelegerea acesteia.

4. **Dezbaterea „debate" sau „dezbaterea parlamentară"**. Tema este anunțată cu 15' înainte de începere (sau în ora precedentă). se organizează două echipe formate din 2 (3) vorbitori şi o echipă de doi judecători. Se formulează moțiunea (aspectul dezbătut), pasibilă a fi susținută sau amendată. Timpul fiecărei intervenții este cronometrat, după schema:

afirmator (1) – 5 minute; întrebarea negatorilor şi răspunsul prompt – 2 minute; negator (1) – 5 minute; întrebarea afirmatorilor şi răspunsul prompt – 2 minute; afirmator (2) – 5 minute; negator (2) – 5 minute; deliberarea şi desemnarea câştigătorilor – cca 6 minute.

Scanned with OKEN Scanner

II. **Jocuri cu caracter / conținut didactic**

1. **Morișca**. Conținutul poate consta în anumite elemente de artă literară sau de gramatică: exemplificarea unei figuri de stil, exemple de substantiv, de verb etc. Elevii primesc fiecare un bilet cu exemplificări şi se aşează în cerc. Unul citeşte ce are pe bilet; următorul reia ce a citit colegul adăugând ce are scris pe bilet el însuşi; al treilea reia ce au citit ceilalţi doi, adăugând exemplul său ş.a.m.d. Dacă un elev se încurcă, trebuie ajutat de colegul care deține biletul respectiv, dar face un pas în interiorul cercului. După primul tur (sau al doilea etc.), rămân în joc elevii din interiorul cercului, păstrând biletele la care s-au încurcat.

2. **„Să inventăm o povestire"** – În cadrul unei echipe, fiecare elev scrie pe câte o foaie începutul unei povestiri, iar foaia (foile) circulă pe la fiecare coleg, care îi adaugă o continuare; în cele din urmă, fiecare foaie ajunge la cine a scris inițial şi astfel se va realiza sfârşitul fiecărei povestiri. Fiecare produs (foaie) va fi citită echipei de „autorul" său, apoi se va recurge la procedeul „Scaunul autorului" (participanții pun întrebări, „autorul" face aprecieri).

3. **Bingo** – prezentat în capitolul anterior (jeton cu 6 spații, de completat conform cerințelor, contra timp).

4. **Jurnalistul cameleon** - jocul constă în prezentarea aceluiaşi eveniment de către acelaşi elev din perspectivediferite (vesel, trist, revoltat, mulțumit etc). Evenimentul poate fi din experiența profesională sau din lecturile studiate. Un exemplu de aplicare: relatarea din perspective diferite a aventurii vasului **Speranța** (**Toate pânzele sus**, clasa a IX-a).

5. **Profesor pentru cinci minute** – jocul se poate realiza ca secvență de verificare, de problematizare sau de fixare; un elev desemnat adresează celorlalți (sau însuşi cadrului didactic) întrebări sau oferă explicații/completări.

6. **Lasă-mă pe mine să am ultimul cuvânt** – fiecare elev alege un pasaj dintr-o operă literară studiată, pe care îl comentează în cel mult 10 rânduri. Elevii spun ce pasaj şi-au ales: un elev precizează pasajul iar, dacă mai există şi alții care au ales acelaşi pasaj, primul elev devine inițiatorul. Ceilalți citesc comentariile lor, care se discută de către clasă. Profesorul poate interveni, şi de asemenea, poate oferi

Scanned with OKEN Scanner

un comentariu. Elevul inițiator citeşte ultimul, apoi nu se mai discută (are „ultimul cuvânt"). Profesorul poate supraveghea desfăşurarea activității, asigurând condițiile necesare şi selectând cu atenție elevul inițiator. Desfăşurarea jocului reprezintă un exercițiu de redactare, apreciere şi autoapreciere, încurajând exprimarea opiniei personale.

7. **Licitația de oferte** – procedeu de constituire a unor echipe cu activitate îndelungată, de stabilire a unor teme pentru colaborare, proiecte. Inițial se realizează embleme/blazoane reprezentative pentru fiecare, embleme care se vizualizează (se expun) şi pot fi selectate. Apoi se formulează ofertele de colaborare (idei, proiecte), care nu se comunică. Se trece apoi la licitație: un participant îşi prezintă propunerea, precizând că ar opta pentru persoana cu o anumită emblemă (blazon); dacă propunerea corespunde cu aceea a colaboratorului potențial, se realizează echipa; în caz contrar, apare un alt licitator, care a formulat o idee corespunzătoare propunerii. Propunătorul optează. Atunci când numeşte emblema selectată, propunătorul poate argumenta de ce a ales-o, ce i-a sugerat.

8. **Şarpele** – procedeu de precizare a unor termeni, în secvențe de verificare sau fixare. Jocul constă în notarea pe hârtia pliată (în formă de acordeon) a unui termen – noțiune, urmată imediat de definiția noțiunii. Fără a citi termenul inițial, al treilea participant citeşte definiția scrisă şi scrie termenul – noțiune care îi corespunde. Următorul va scrie iar o definiție ş.a.m.d. În final se reface traseul constatându-se eventualele greşeli şi explicându-se. Dacă nu se poate asigura desfăşurarea normală, se pot utiliza jetoane numerotate (fără soț – termenul noțiune, cu soț - definițiile), care apoi vor fi lipite opținându-se şarpele.

9. **R.A.F.T.** (Rol / Auditoriu / Formă / Temă) – Metodă de scriere / redactare a unui text, în activitatea de predare – învățare (în faza de evocare sau în faza de reflecție). Se desfăşoară astfel:

- profesorul prezintă elevilor o întâmplare, un eveniment (elevii pot lua cunoştință de aceasta şi prin lectura unui text literar sau din mass-media);
- se precizează personajele implicate;
- fiecare elev îşi asumă un anumit rol, se identifică unui personaj;

Scanned with OKEN Scanner

- lucrând individual, în perechi sau în grupuri mici, elevii care şi-au asumat acelaşi rol îşi determină un auditoriu (personaje ale căror roluri au fost asumate de alți elevi), căruia îi va adresa un mesaj scris (text, scrisoare etc.), solicitându-i ceva;

- în funcție de auditoriul căruia i se adresează, mesajul trebuie să aibă formă specifică (scrisoare deschisă, scrisoare diplomatică, scrisoare confidențială etc);

- mesajul scris se referă la o anumită temă, având un conținut corespunzător;

- după realizarea sarcinilor impuse de rol, elevii schimbă rolurile, trebuind acum să realizeze alte sarcini;

R.A.F.T. presupune scriere dirijată, exersaea gândirii şi asigură asimilarea activă, eficientă a cunoştințelor.

10. **Cubul** – procedeu de abordare a unui text literar sau a unor idei într-un mod organizat, dirijat. Cubul are 6 fețe, corespunzând următoarelor activități, în legătură cu un verb de comandă: descrie, analizează, compară, aplică, asociază, argumentează pro şi contra. În cadrul discuțiilor, echipele de elevi pot utiliza cubul pentru a-şi stabili sarcinile de lucru. Pentru o anumită activitate, se poate utiliza doar o față (2 sau 3) ale cubului, care se vizualizează. Pentru operațiunile presupuse de fiecare comandă se poate face asocierea cu anumite culori sau o culoare pentru operațiile mai simple (descrie, analizează, compară), altă culoare pentru operațiile mai complicate (asociază, aplică, argumentează). Dificultatea operațiilor şi importanța fiecăruia este diferită, în conformitate cu obiectul abordat.

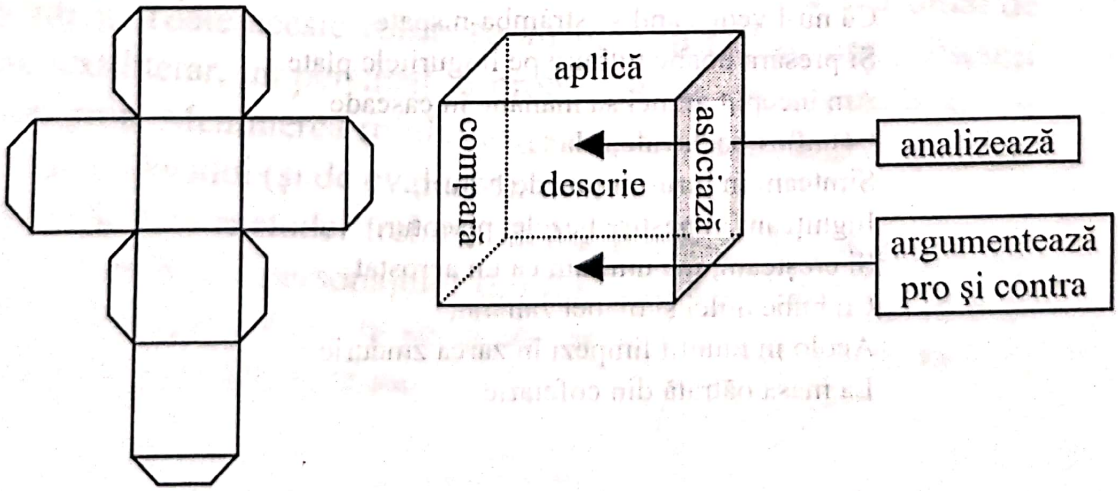

Scanned with OKEN Scanner

Metoda cubului se poate aplica la abordarea unui text dificil, inedit cu multe conotații. Propunem un astfel de text:

Vis cu bufon

de Leonid Dimov

În laptele dimineții aceste
Din orașul climateric cu însușiri alpestre
Au explodat ciudat prăjiturile din vitrină.
Zic ciudat, pentru că doar piereau într-un glob de lumină
De culoarea lor întunecată
Pentru prăjiturile de ciocolată,
Roz, cu scame de tăciuni
Pentru prăjiturile de căpșuni,
Verzui și galben un pic
Pentru prăjiturile cu fistic
Și așa mai departe.
Eu mă gândeam, bineînțeles, la moarte
Când a intrat sunând din clopoței, pe rotile,
Bufonul unui rege mort cu zile,
Mort subit
Pe când plutea de plăcere printr-un veac văruit.
Dar să lăsăm gluma.
Era Bufonul nostru numai catifea
Și pe dinăuntru și pe dinafară,
Un vulpoi de cârpă cu coadă ușoară.
Se mișca degeaba,exista fără să fie,
Era-dacă vreți-o filosofie.
Toată lumea se făcea că nu-l știe,
Că nu-l vede când se strâmba-n spate
Și presăra boabe tulbure pe linguriței plate...
Am început atunci să mănânc în cascade
Cataifuri,baclavale,rulade,
Simțeam în juru-mi umede boturi,
Înghițeam în neștire bezele, pișcoturi
Și creșteam, mă umflam ca un aerostat
Cu bube dulci și diabet zaharat,
Acolo în munții limpezi în zarea zmeurie
La masa pătrată din cofetărie.

Scanned with OKEN Scanner

Operațiile prevăzute pe cele 6 fețe ale cubului se pot ordona după cum urmează:

1. Descrie. Elevii exprimă impresii după prima lectură.

2. Aplică. Se actualizează, se aplică unele cunoştinţe din domeniul limbii, istoriei artei, etc (în funcție de sugestiile textului).

3. Asociază. Se propun corelații cu texte filosofice, creații palstice sau muzicale, etc

4. Analizează. Se operează segmentări, se propun reorganizări, decodarea unor sintagme; se specifică tema, motivele, se identifică structura textului poetic.

5. Compară. Se realizează comparația cu alte texte poetice având aceleaşi motive (aceeaşi temă) sau cu creații ilustrând aceeaşi specie literară -arta poetică.

6. Argumentarea PRO şi CONTRA. Se operează judecăți de valoare, se emit opinii despre oportunitatea studierii acestui text.

11. **Pălăriile gânditoare** – se utilizează 6 pălării (figurine decupate sau simboluri) de culori diferite, corespunzând anumitor atitudini în gândire (metodă de gândire critică inițiată de Eduard de Bono): A – albă = informația neutră; G – galbenă = gândirea pozitivă; N – neagră = gândirea negativă, critică; R – roşie = gândirea influențată de afect, V – verde = gândirea creatoare, Ab – albastră = gândirea speculativă.

Rolul presupus de aceste "pălării gânditoare" poate fi asumat de elevul însuşi sau i se poate atribui de către grup. Poate fi asumat de un grup întreg. Toate aceste roluri se atribuie în cadrul unor discuții despre un text literar, un personaj, o problemă, un produs realizat de individ sau grup. Menținerea rolului asumat poate constitui o condiție de desfăşurare a jocului (şi de evaluare).

Introducerea metodei trebuie făcută printr-o demonstrație. În lecția de caracterizare a personajelor din romanul **Ciocoii vechi şi noi** de N. Filimon (clasa a X-a), la secvența de fixare sau de verificare, putem utiliza această fişă de lucru:

Scanned with OKEN Scanner

Exercițiu de gândire - alternative

1. Ai o gândire neutră: expui ceea ce este evident;
2. Ai o gândire pozitivă: afirmi ceva ce poate constitui un punct de plecare;
3. Ai o gândire negatoare, critică: dai impresia că nu vrei să accepți nimic;
4. Ai o gândire bazată pe sentimente: aduci argumente de ordin afectiv;
5. Ai o gândire creatoare: faci afirmații surprinzătoare;
6. Ai o gândire speculativă: continui o afirmație, chiar cu sens schimbat

- Potriveşte acestor tipuri de gândire următoarele aprecieri în legătură cu personajul Chera Duduca.

- este superioară moral lui Dinu Păturică [5];
- este o victimă a societății [6];
- nu şi-a revenit niciodată în urma decepției sentimentale [4];
- este o desfrânată [3];
- a contribuit la decăderea lui Andronache Tuzluc [1];
- s-a adaptat la societatea în care trăia [2].

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul V: **Metode alternative de inițiere a activității didactice**

1. Noul Curriculum în relație cu metodologia didactică

Am putea afirma că noua viziune curriculară asupra sistemului de învățământ impune utilizarea unor strategii didactice specifice. În comparație cu vechile metode, strategiile alternative sunt mai variate, înglobând constant elemente de joc, creativitate, gândire critică. Dacă unora li se pare că „nimic nu este nou sub soare", aceata se explică tocmai prin componentele binecunoscute înglobate în strategiile alternative. Reforma constă, de fapt, în ceea ce priveşte concepția de ansamblu, relația elev – profesor, organizarea feed-back-ului şi capacitatea de transfer a achizițiilor mental-comportamentale.

Adoptarea unor strategii didactice alternative este solicitată de anumite caracteristici ale educației, în conformitate cu noua viziune curriculară:

- necesitatea de a diversifica perspectivele;
- dinamizarea demersului didactic;
- stimularea creativității (obținerea de produşi);
- cultivarea comunicării orale;
- dezinhibarea.

Metodele alternative sunt metode de învățare procedurală, care conturează un anumit climat instructiv-educativ, impulsionând comunicarea (interacțiunea elev – elev, elev – profesor sau profesor – elev), în mare aceea a individului cu societatea (de aceea se mai numesc „interactive"). Din perspectiva didacticii tradiționale, aceste practici interactive au valoare de **metodă** (în funcție de precizarea obiectivelor, de delimitarea în cadrul lecției), sau de **tehnică, strategie** (în cazul unor abordări repetate, variate şi extinse pe întreg parcursul orei).

2. Strategii de inițiere a contractului profesor - elev

Pentru a stabili o relație adecvată, faza inițială are o importanță deosebită. Profesorul convins de aceasta îşi proiectează mai multe ore în acest scop. În aceste ore se realizează observarea, tatonarea şi, în egală măsură, se prezintă oferta educațională din partea

Scanned with OKEN Scanner

cadrului didactic (atmosferă, procedee, temperament, cerințe, nivel etc). Pentru a se iniția și demersul adaptării profesor – colectiv de elevi, ar fi necesar ca educatorul să intuiască, să observe, să sistematizeze cât mai multe caracteristici individuale și de grup ale noilor veniți.

a) **Strategii de reprezentare și prezentare**

- **Procedul blazonului** – se utilizează un cadru / o figură asemănătoare blazonului, oferind mai multe spații libere, în care subiecții sunt solicitați să deseneze câteva reprezentări despre sine/ceilalți

Blazonul individual – copil / adolescent

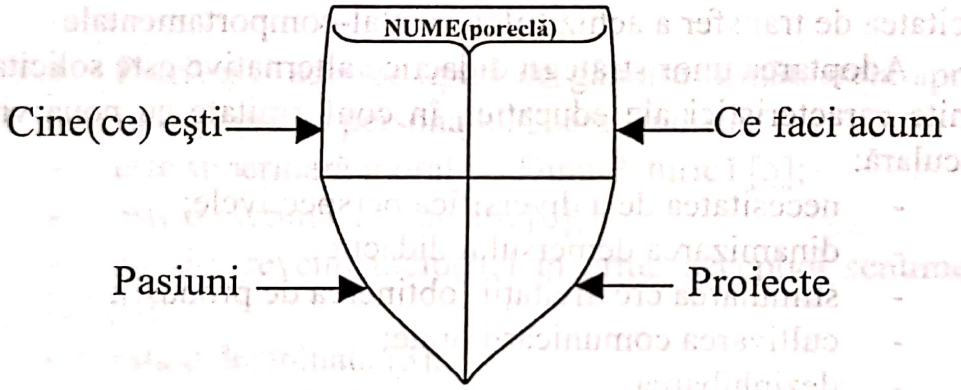

În funcție de vârsta subiecților sau de aspectele vizate se vor formula și alte solicitări pentru completarea imaginilor.

Blazonul individual - adult

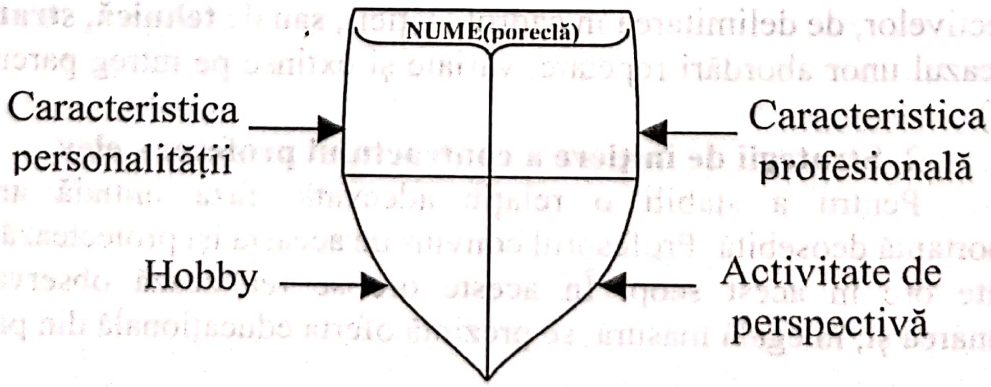

Scanned with OKEN Scanner

După realizarea blazonului individual se organizează etapa de prezentare: între colegii de bancă, în fața întregii clase, evidențiind sistemul de imagini şi metafore utilizat. Dacă se utilizează fişa de observații, fiecare elev ar putea reține constantele reprezentărilor despre sine şi semnificațiile atribuite. În final s-ar putea discuta despre stări de spirit sau proiecte asemănătoare sau chiar despre simbolurile grafice şi importanța lor.

Blazonul colectiv

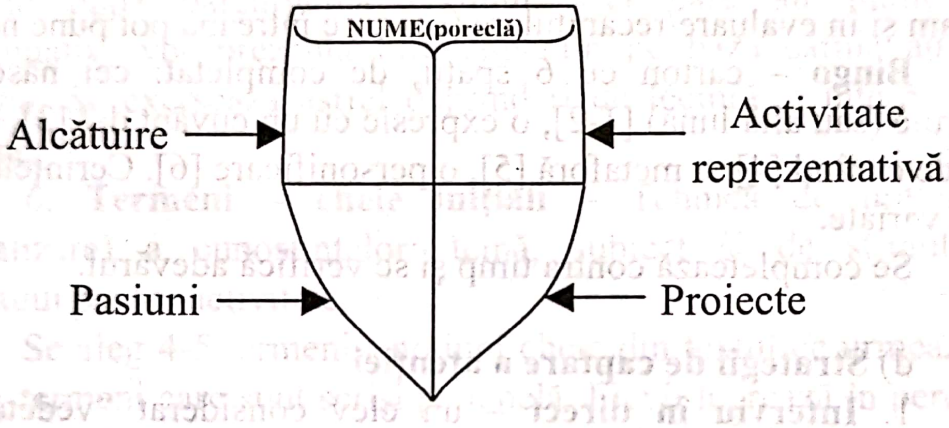

Cadrul didactic îşi poate realiza şi prezenta blazonul alături de elevii săi, devenind un participant şi stabilind o relație aparte cu clasa.

b) **Strategii de identificare şi conştientizare a imaginii de sine**

Pentru aceasta se utilizează reprezentări standard:

- **Copacul cu omuleți**: Fiecare omuleț poartă un număr şi ocupă poziții diferite. Subiectul se identifică printre aceste ipostaze şi încearcă să motiveze.

- **Muntele**: Aceeaşi idee de ascensiune şi aceeaşi solicitare de auto-identificare.

- **Chipul expresiv**. O sfişă cu fețe exprimând stări de spirit variate poate fi prezentată la începutul activității sau în finalul acesteia.

Fişele cu reprezentări standard pot conduce şi la formulări de autoprezentare scrise, la carese pot adăuga proverbe, versuri preferate etc. Produşii obținuți pot constitui primul element constitutiv al portofoliului individual. De mare interes sunt revenirile, reluările, confruntările cu sine însuşi (reprezentarea de sine).

Scanned with OKEN Scanner

c) **Strategii de interelaționare în cadrul minigrupului**

Petalele – se pregăteşte o foaie de hârtie având desenată o floare (centru cu petale). În centru se notează data sau o denumire dată grupului. Fiecare membru completează câte o petală, scriindu-şi numele, scriitorul preferat şi un cuvânt / un desen definitoriu. Se pot stabili afinități sau dominantele grupului.

Acvariul – grupul se aşează în formă de dreptunghi, realizând simbolic un acvariu. Fiecare va deveni peştişor, trecând în centru (şi profesorul). Cel aflat în centru răspunde la întrebările celorlalți. Se poate utiliza ca metodă de intercunoaştere, de negociere a unui program şi în evaluare/recapitulare (cei care întreabă pot pune note).

Bingo – carton cu 6 spații, de completat: cei născuți în ianuaruie (sau altă lună) [1-2], o expresie cu un cuvânt dat [3], o carte citită de curând [4], o metaforă [5], o personificare [6]. Cerințele pot fi foarte variate.

Se completează contra timp şi se verifică adevărul.

d) **Strategii de captare a atenției**

1. **Interviu în direct** – un elev considerat "vedetă" este intervievat în legătură cu o problemă (generală/specifică). Clasa este împărțită în perechi, fiecare pereche adresând o întrebare. Se poate realiza astfel captarea atenției şi inițierea unei comunicări reale.

2. **Care-i părerea ta ?** - Doi elevi trec în fața clasei şi discută pe o temă dată. Îşi pun întrebări unul altuia, pot da răspunsuri trăsnite, pregătind deschiderea lecției.

3. **Votați un citat** – se propune o listă de citate din scriitori celebri sau o listă de proverbe care să aibă legătură cu tema ce urmează să fie discutată. Fiecare elev alege:

- un citat care exprimă o idee cu care este de acord;
- un citat cu valoare de motto sau care exprimă o trăsătură importantă a personalității sale.

4. **Discuții de tip piramidă** – se propune o listă de 6 cugetări, care să aibă legătură cu tema textului studiat. Se desfăşoară astfel:

1) Elevii lucrează individual. Fiecare elev alege 3 din cele 6 cugetări, cu care este total sau parțial de acord.

Scanned with OKEN Scanner

2) Elevii lucrează în perechi. Prin discuții și negocieri aleg numai 2 cugetări, acceptate de ambii.

3) Se lucrează în grupe de 5-6 elevi, alegându-se o singură cugetare, care întrunește adeziunea tuturor sau a majorității.

4) Clasa votează, stabilindu-se o singură cugetare. Votul va genera discuții pro și contra.

5. **Anticipări** – se lucrează individual sau în grup. Pornind de la titlul unui text, elevilor li se cere să facă predicții în legătură cu tema acestuia. Răspunsurile vor fi redactate pe o pagină (½ pagină) și vor fi revăzute după parcurgerea textului. Cei care au intuit tema (aproximativ) vor prezenta raționamentul pe baza căruia au făcut predicția. Se exersează astfel deprinderi de lectură și interpretare a acestuia.

6. **Termeni – cheie inițiali** – Tehnică de inițiere (și reactualizare) a cunoștințelor: temă, subiect și de stimulare a interesului pentru activitate.

Se aleg 4-5 termeni / noțiuni cheie din textul ce urmează a fi studiat, termeni care sunt scriși pe tabelă. Elevii lucrează în perechi și decid, prin discuție sau brainstorming, desfășurate pe durata a 4-5 minute, ce relație poate exista între acești termeni. Se poate stabili o relație de **cronologie, cauzalitate** sau **succesiune logică**.

După ce elevii au stabilit astfel o relație între termeni, profesorul le cere să citească textul pentru a descoperi termenii avansați inițial și relația reală dintre aceștia. Se compară relația intuită/anticipată cu aceea descoperită. Se obține astfel

- o focalizare a atenției, interesului asupra unor termeni/noțiuni-cheie, cu rol esențial în înțelegerea textului;
- o anticipare logică a legăturii posibile între termeni (ex. de gândire și imaginație).

Se poate utiliza în faza de **evocare** și de **realizare a sensului** și în faza de **reflecție-revizuire** (reluarea termenilor-cheie).

Se poate realiza un **ciorchine**, după discuții și stabilirea unor relații.

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul VI: **Metode de actualizare, metode de problematizare**

Actualizarea cunoştinţelor se poate face în mai multe secvenţe ale lecţiei (de obicei, la început). Actualizarea poate fi, în acelaşi timp, şi o problematizare. Problematizarea, de asemenea, poate marca orice secvenţă a lecţiei:

I. **Actualizarea** se poate face prin:

1. **Intervenţia** – pe o temă indicată în prealabil de profesor (solicitând lecturile anterioare sau valorificând discuţii, vizite, excursii, vizionări etc. Iată câteva exemple:

a) Casa memorială Ion Creangă / Bojdeuca din Ţicău

b) Casa memorială Mihail Sadoveanu

c) Cronica spectacolului **O scrisoare pierdută** sau a filmului **Amintiri din copilărie (Pădurea spânzuraţilor)**

d) Şcoala în literatură

2. **Prezentarea proiectului** – cu o temă de lucru indicată în prealabil, realizat în echipă sau individual (tema solicitând anumite calităţi, abilităţi, nivel de pregătire:

a). Selectarea şi explicarea cuvintelor necunoscute (a regionalismelor, a arhaismelor etc.)

b). Povestirea / rezumarea operei integrale (a unei părţi)

c). Recitarea unei poezii (de acelaşi autor, a altui autor)

d). Selectarea unor opinii critice despre autor

e). Un aspect general al operei

Proiectul se păstrează într-o mapă a clasei (a temei, a autorului); se valorifică deocamdată ca informaţie (calitatea se poate aprecia mai târziu de către profesor sau de către colegi, după parcurgerea temei).

3. **Lucrul pe echipe** (mozaic sau alte forme)

Echipele pot primi ca sarcină de lucru:

a). viaţa şi activitatea literară

b). prezentarea generală a epocii literare

c). momentele subiectului operei literare

Scanned with OKEN Scanner

d). imagini ilustrative

În cadrul orei, echipele se vor reorganiza, pentru a-şi prezenta una alteia rezultatele.

4. **Prelegerea intensificată** – Se utilizează pentru prezentarea unui scriitor, a unui început de capitol; este o variantă a prelegerii clasice, dinamizată prin valorificarea unor cunoştinţe anterioare. Elevii pot pune întrebări colegilor sau profesorului, pot oferi informaţii suplimentare. Profesorul va formula întrebările finale. Iată câteva posibilităţi:

a). Basmul / Copilăria

b). Mihai Eminescu / Ion Creangă / I. L. Caragiale

II. Există mai multe strategii didactice presupunând **problematizarea**:

1. **Brainstorming** – Se iniţiază discuţia despre o anumită temă, solicitându-se definirea noţiunii printr-un singur cuvânt sau grup de cuvinte, iar sintagmele obţinute se notează în mod neorganizat la tablă, apoi se discută. Se desfăşoară în două faze: producţia de idei şi aprecierea critică a ideilor.

Reguli:

- Daţi frâu liber imaginaţiei!
- Nu criticaţi ideile celorlalţi!
- Preluaţi-le şi îmbunătăţiţi-le!

Sugestii:

a). Cum este toamna?

b). Ce înseamnă vacanţa?

c). Ce înseamnă iubirea?

d). Ce este prietenia?

2. **Metoda SINELG** (sistemul interactiv de notare pentru eficacitatea lecturii şi a gândirii). Elevii notează tot ce ştiu despre o temă sau o problemă, scriind tot ce le vine în minte. Apoi se inventariază şi se scriu pe tablă ideile produse. Se discută despre acestea şi se trece la lectura în gând a textului. În timpul lecturii, elevii marchează pe marginea textului impactul celor citate asupra lor, astfel:

√ „cred că ştiu”

\- „ nu ştiu”

Scanned with OKEN Scanner

+ „ informația este nouă (interesantă)”

? „ideile sunt neclare”

După lectură, se face o pauză pentru reflecție și inventariere (individual). Apoi se discută cu clasa și se face pe tablă un tabel:

Ideea (enunțul)	√	-	+	?

Astfel se obține o sistematizare a tuturor problemelor textului, înglobând aspecte de lexic, interpretarea, implementarea achizițiilor. Metoda stimulează receptarea individualizată și conduce la confruntarea de idei.

3. **Tehnica „Știu / Vreau să știu / Am învățat**

- Se utilizează în faza de evocare, dar și în aceea de realizare a sensului; conduce la conștientizarea, de către elevi, a ceea ce știu referitor la un subiect, o problemă și a ceea ce nu știu, dar ar dori să învețe;

- În faza de evocare li se cere elevilor să inventarieze (individual, în perechi sau pe grupe) ideile pe care consideră că le dețin cu privire la subiectul / tema ce se va discuta. Aceste idei se notează în tabel, la rubrica potrivită:

Știu	Vreau să știu	Am învățat

De asemenea, ei notează și aspectele despre care au îndoieli sau ceea ce ar dori să afle.

Urmează studierea textului, a problemei propuse, sub conducerea profesorului (una sau mai multe ore):

În faza de realizare a sensului (a înțelegerii), se inventează noile idei asimilate și se completează rubrica a treia. Atât elevii, cât și profesorul își pot da seama dacă demersul didactic a răspuns așteptărilor și obiectivelor propuse.

4. **Jurnalul cu dublă intrare** – metodă (tehnică) pentru a îndruma elevii:

- să colerele noile informații cu experiența lor personală, cu anumite cunoștințe anterioare;

- să reflecteze la semnificația pe care o are un text;

Scanned with OKEN Scanner

- să selecteze conținutul informațional al textului (din perspectivă personală).

Se desfăşoară astfel:

a). Elevii sunt solicitați să citească un anumit text;

b). Fiecare elev alege din text un pasaj pe care îl consideră semnificativ (îi aminteşte de o experiență personală, îi contrazice nişte idei şi convingeri, i se pare relevant pentru stilul autorului);

c). Pagina caietului este împărțită în două: în stânga se copie fragmentul ales, în dreapta se notează comentariile personale referitoare la acel fragment:

- De ce au ales pasajul?
- La ce i-a făcut să se gândească?
- Ce nedumerire au în legătură cu acel text?
- Ce experiență personală le aminteşte? etc.

Profesorul supraveghează activitatea, făcând sugestii sau îndemnând pe elevi. În acest fel se stabileşte o legătură de tip special între elev şi text, se ajunge la înțelegerea mai profundă a textului, la reținerea unor informații semnificative (care vor fi selectate, apoi se va motiva selecția). Această tehnică se recomandă în cazul textelor mai dificile.

5. **Jurnalul cu trei părți** – tehnică de realizare a unor compuneri / eseuri pornind de la o temă despre care elevii dețin anumite informații.

a) Prima secțiune: elevii notează reacții proprii la ceea ce au citit sau au ascultat (expunere, prelegere): le-a plăcut / nu le-a plăcut / alte reacții afective;

b) A doua secțiune: elevii notează gândurile şi asociațiile de idei ocazionate de tema respectivă;

c) A treia secțiune este rezervată corespondenței cu profesorul: elevul notează anumite întrebări la care profesorul trebuie să-i răspundă (în cadrul orei sau în afara orei de clasă).

După derularea activităților, se poate obține un eseu care va valorifica o concepție originală, capacitatea de reflecție şi gândirea critică.

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul VII: **Metode pentru realizarea sensului, pentru asigurarea retenției şi transferului**

Metode de sistematizare

Studiul textului literar poate fi desfăşurat într-o manieră diversificată. Se porneşte de la lectura textului (în clasă sau acasă). Apoi se aplică următoarele metode (tehnici de lucru):

1. **Stabilirea succesiunii evenimentelor** – are ca scop intuirea sau descoperirea unei relații cronologice, de succesiune, în derularea evenimentelor prezentate în text:

a) se scriu 5-6 evenimente (din textul literar) pe câte un jeton/bilețel;

b) se amestecă şi se procedează la extrageri succesive de către elevi; coținutul bilețelelor se scrie pe tablă, în ordinea extragerii;

c) se solicită clasei să stabilească, prin numerotare,ordinea desfăşurării (se lucrează frontal sau în grupe de 4-5 elevi);

d). se discută şi se stabileşte succesiunea din text. De exemplu, la lecția **D-l Goe** (clasa a VI-a), jetoanele se aşează la tablă şi se grupează în conformitate cu momentele subiectului.

2. **Lectura anticipativă** – procedeu pentru studierea textelor narative ample, cu următorii paşi:

a). se rezumă o primă secvență a textului (un capitol, o parte, mai multe capitole), până la un anumit moment, când evoluția poate fi diferită;

b) se formulează întrebări referitoare la cursul evenimentelor;

c) se formulează ipoteze care sunt notate;

d) se citeşte secvența următoare şi se rezumă;

e) se compară rezumatul cu ipotezele formulate şi se apreciază.

3. **Predarea reciprocă** – elevii sunt puşi să joace rolul profesorului, ceea ce îi determină să-şi reconsidere cunoştințele şi să le reorganizeze, expunându-le altora. În felul acesta obținem o motivare deosebită pentru învățare. Această tehnică de lucru se desfăşoară pe grupuri de 4-7 elevi, astfel:

Scanned with OKEN Scanner

a). Membrii echipei au în față un text dat și un **ghid de lucru**; ei își împart textul, de comun acord (se lucrează un timp individual);

b). Toți membrii citesc prima secvență, iar cel desemnat face rezumatul oral;

c). Apoi cel desemnat pune o întrebare și ceilalți răspund;

d). Cel desemnat clarifică sau completează anumite aspecte, din proprie inițiativă sau la solicitarea celorlalți;

e). Cu toții anticipează despre ce va fi vorba în paragraful următor;

f). Se trece la citirea și discutarea următoarelor secvențe, până la terminarea textului dat.

Ghidul de lucru dat elevilor cuprinde următoarele cerințe:

- rezumă ceea ce ai citit;
- pune o întrebare colegilor, despre ceea ce ți se pare mai dificil sau mai interesant;
- clarifică împreună cu ceilalți, dacă ai impresia că nu au înțeles;
- ghicește (anticipează) ce se va întâmpla mai departe.

În timpul desfășurării acestei activități de predare reciprocă, fiecare elev notează întrebarea adresată colegilor și problemele discutate în mod deosebit, ținând de secvența care i-a revenit. La sfârșitul activității (orei) profesorul adună fișele cu segmentările și, în ora următoare, valorifică lucrul pe echipe împreună cu întreaga clasă („Iată ce întrebări au pus colegii voștri"! „Iată ce au discutat"! „Iată ce nu au putut clarifica"! etc)

4. **Ghidurile de studiu / învățare** – tehnică de autoinstruire, de învățare independentă, semidirijată. Se realizează ghidarea elevilor cu ajutorul unui set de întrebări care le orientează atenția și-i determină să se concentreze asupra unor aspecte noi:

a). Elevii citesc un anumit text (literar, științific);

b). Primesc o fișă cu întrebări ale căror răspunsuri se pot selecta din text. Întrebările și cerințele formulate trebuie să îndeplinească unele condiții:

- Ajută elevii să urmărească anumite modele de gândire, sesizând idei pe care altfel nu le-ar fi depistat;
- Invită la efectuarea unor operații de analiză, comparare și evaluare, a unor operații de gândire critică (nu oferă rezolvări facile);

Scanned with OKEN Scanner

- Setul de întrebări constituie puncte de plecare pentru discuții, dezbateri sau pentru redactarea unor eseuri (comentarii).

După soluționarea cerințelor de pe fișe, unii elevi ar putea completa / îmbunătăți aceste formulări (întrebări), realizând astfel ghiduri de studiu revizuite.

5.**Investigația continuă și rețeaua de discuții** - tehnică ce presupune realizarea următorilor pași:

a) Lansarea unei întrebări care vizează interpretarea [DA/NU] – se notează pe tablă, folie sau flipchart;

b) Organizarea unor echipe-perechi, care vor opta pentru un răspuns, producând argumente PRO sau CONTRA;

c) Prezentarea între echipe a argumentelor (PRO↔CONTRA);

d) Dezbaterea la nivelul clasei a celor două opțiuni(ceea ce poate determina reconsiderarea opiniei, regruparea în cele două tabere);

e) Exprimarea în scris a argumentării de către un delegat(unul pentru PRO, altul pentru CONTRA).

Avantajele acestei tehnici:

- încurajarea participării tuturor membrilor grupului;
- argumentarea convingătoare;
- rezumarea argumentelor grupului;
- concentrarea pentru a demontra contraargumentele;
- posibilitatea de a-și schimba opinia(trecerea în tabăra adversă).

6. **Metoda horoscopului** – utilizarea pentru caracterizarea personajelor. Se organizează grupe de 4 elevi și se desfășoară următorii pași:

a) Citirea / studierea în mod individual a unui text (povestire, roman cum mai multe personaje);

b) Alegerea/desemnarea unui personaj pentru discuție(câte unul pentru fiecare echipă sau același pentru toate echipele);

c) Citirea trăsăturilor/descriptorilor fiecărui semn zodiacal (acestea vor fi date elevilor pe fișe);

Scanned with OKEN Scanner

d) Opțiunea fiecărei echipe pentru încadrarea personajului în sfera unui semn zodiacal;

e) Prezentarea în fața clasei a opțiunilor și a argumentelor justificative, urmată de discuții;

f) Descoperirea unei alte soluții, mai potrivite(eventual) sau îmbogățirea argumentării.

Ca material didactic, alături de textul literar, se utilizează o fișă cu caracteristicile fiecărei zodii, exprimate în termeni comportamentali. Discuțiile și controversele ar putea porni de la identificarea unor trăsături ale personajului vizat sau luarea în considerare a unor aspecte nesemnificative.

Sugestii de aplicare: secvențe de caracterizare a personajelor Alexandru Lăpușneanul, Dinu Păturică, Ion, Apostol Bologa (care ar putea fi identificate ca aparținând zodiilor Scorpion, Capricorn, Berbec și respectiv Fecioară).

Prezentăm în continuare fișa cu zodiacul, furnizată prin rețeaua informativă a M.E.C.

BERBEC (21.03-20.04) Trăsături: Plin de inițiativă Dinamic Hotărât Egoist Extremist Neortodox Capricios VALOARE -idealism PERICOL -egoism	PEȘTI (19.02-20.03) Trăsături: Altruist Filantropic Compătimitor Adaptabil Supersensibil Credul Risipitor Capricios VALOARE -flexibilitate PERICOL - autocompătimire	VĂRSĂTOR (20.01-18.02) Trăsături: Omenos Meditativ Onorabil Altruist Excentric Lipsit de simț practic De neînduplecat VALOARE -zelos PERICOL-fanatism
RAC (21.06-20.07) Trăsături: Intuitiv Analitic Sociabil Hipersensibil Ostentativ Susceptibil Metodic	GEMENI (22.05-20.06) Trăsături: Multilateral Altruist Magnetic Perspicace Capricios Ambiguu Neliniștit	TAUR (21.04-21.05) Trăsături: Tenace Stoic Prudent Inflexibil Convențional Încăpățânat Rigid

Scanned with OKEN Scanner

VALOARE-diplomație PERICOL-nesiguranță	VALOARE-deştept PERICOL-împrăştiat	VALOARE-hotărâre PERICOL-posesiv
BALANȚĂ (22.09-22.10) Trăsături: Intuitiv Logic Estetic Temperat Autocompătimitor Indolent Indecis VALOARE-diplomație PERICOL-autocompătimire	FECIOARA (22.08-21.09) Trăsături: Perfecționist Obiectiv Analitic Încăpățânat Precaut Indecis Modest VALOARE-capacitate analitică PERICOL-hipercriticism	LEU (21.07-21.08) Trăsături: Optimist Vivace Ambidextru Arogant Opulent Ostentativ Impetuos VALOARE-magnetism PERICOL-egoism
CAPRICORN (21.12-19.01) Trăsături: Diplomatic Pragmatic Profund Întreprinzător Avar Egoist Materialist Carierist VALOARE-ambiție PERICOL-rigiditate	SĂGETĂTOR (23.11-20.12) Trăsături: Neinteresat Idealist Profetic Compătimitor Risipitor Încăpățânat Lipsit de tact De neîncredere VALOARE-viziune PERICOL-împrăştiat	SCORPION (23.10-22.11) Trăsături: Tenace Întreprinzător Pasionat Ager Arogant Senzual Nemilos Sarcastic VALOARE-scop PERICOL-nemilos

7. **Gruparea elevilor în funcție de atitudinea / poziția față de o anumită problemă** - tehnică de învățare prin colaborare bazată pe discuții / dezbateri referitoare la un subiect controversat. Are drept scop încurajarea elevilor în a adopta poziții personale, argumentate, uneori pornind de la propriile evaluări; de asemenea, folosirea tehnicilor de grup pentru a produce idei.

Etape:

a) Prezentarea unei teme , a unei probleme care suscită discuții, controverse (avansarea a cel puțin două soluții) - opțiune personală.

b) Elevii scriu 3-4 minute cât mai multe argumente pentru opțiunea lor şi pentru a combate soluția cealaltă. Unii elevi pot fi indecişi(prezentând totuşi argumente)

Scanned with OKEN Scanner

c) Elevii se grupează în diferite părți ale clasei, în funcție de opțiunile lor (cei indecişi rămân la mijloc). Se poate observa distribuirea opțiunilor.

d) Echipele PRO şi CONTRA îşi desemnează un purtător de cuvânt care să le expună argumentele. În funcție de calitățile oratorice ale acestor elevi, cei indecişi se pot adăuga uneia sau alteia dintre echipe.Se vor stabili astfel „învingătorii". Argumentele susținute se pot nota pe tablă, putând fi reluate şi dezvoltate în scris.

8. **Sinectica** – este o grupare de procedee care stimulează creativitatea, diversifică perspectivele în abordarea operei literare, realizează corelația între universul real şi cel al operei literare. Ca metodă didactică sinectica a fost inițiată de William J.Gordon , care a pornit de la următoarele principii:

- analogia între creația ştiințifică şi aceea tehnico-ştiințifică;
- stimularea şi canalizarea inspirației;
- relația strânsă între creație şi metaforizare.

Inițiatorul propune mai multe procedee:

a) comutarea legilor dintr-un domeniu în altul;
b) analogia;
c) divergența de opinii;
d) procedeul Molière (consultarea nespecialiştilor);
e) procedeul Sherlock Holmes (demersul de tip detectivistic).

Sugestii de aplicare:

a). Pornind de la legea fizică Lomonosov-Lavoisier „Nimic nu se pierde, nimic nu se câştigă, totul se transformă" puneți în evidență evoluția personajelor din **Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război** de Camil Petrescu / **Concert din muzică de Bach** de H. Papadat Bengescu.

b). Luând în considerație modul în care a procedat personajul Ştefan Gheorghidiu din romanul **Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război** pentru a-şi soluționa criza de conştiință, sugerați ce ar fi trebuit să facă personajul Apostol Bologa din romanul **Pădurea spânzuraților** pentru a evita sfârşitul tragic.

Scanned with OKEN Scanner

c). Dacă respingeți ideea exprimată de personajul Otilia (**Enigma Otiliei**) că „Fetele sunt mediocre", aduceți argumente în acest sens.

- Dacă opinia generală (exprimată de unii critici) în legătură cu personajul Ilie Moromote este că ar fi „ultimul dintre âărani", că ar gândi fără perspectivă, că s-ar fi înşelat în aprecieri, aduceți argumente împotriva acestei opinii.

d). Apreciați modul în care utilizează poetul Lucian Blaga în poezia **Autoportret** imaginea dispersiei luminii.

e). Inventariați indiciile pe care Vitoria Lipan le descoperă în localitățile vizitate; precizați greşelile comise de suspecți.

9. **Tehnici de sintetizare şi rezumare a unui conținut de idei** -presupun abilitatea elevilor pentru a dobândi un algoritm sau o „formulă" a realizării unui rezumat. Elevii sunt solicitați:

a) să exprime într-o propoziție sau o frază despre ce este vorba în text sau să prezinte succint subiectul;

b) să aleagă o expresie (sintagmă) semnificativă pentru conținutul textului;

c) să rezume într-un cuvânt esența textului;

d) să descrie sentimentele deşteptate de text(un cuvânt);

e) să găsească un simbol grafic pentru text;

f) să completeze propoziția: „Cel mai interesant/frumos aspect din text a fost..."

După ce elevii răspund individual la aceste cerințe, se grupează şi îşi prezintă unul altuia soluția (discuții). Se însuşeşte astfel algoritmul rezumării, al exprimării succinte.

10. **Metoda cadranelor** - metodă de rezumare şi sintetizare.

- se trasează două axe perpendiculare (orizontal-vertical) şi se numerotează cele patru regiuni obținute în sensul acelor de ceas.

I	II
III	IV

Scanned with OKEN Scanner

Elevii audiază o prelegere, povestesc sau citesc un text. Apoi sunt solicitați să-şi noteze observațiile astfel:

I Sunetele auzite sau descrise în text(imaginile auditive);

II Sentimentele deşteptate;

III Legătura textului cu cunoştințele şi experiența şor de viață:

IV Morala sau învățătura desprinsă.

Se pot solicita şi alte notații pentru cele patru cadrane.

11. **Metoda cvintetului** -metodă de rezumare-sistematizare.

Cvintetul se compune din cinci versuri, astfel:

1. un substantiv
2. două adjective
3. trei verbe
4. patru cuvinte (indiferent care)
5. un cuvânt concluzie

La acestea se adaugă cuvinte de legătură şi unele pronume.

Exemplu:

1. Lectura
2. Atractivă, fermecătoare
3. (Ne) cheamă, (ne) tulbură, (ne) vrăjeşte
4. Suntem mereu (într)-o neastâmpărată stare
5. (De) căutare

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul VIII: **Evaluare şi autoevaluare**

Evaluarea performanţelor realizate de elevi în urma unor activităţi şcolare şi extraşcolare rămâne de multe ori în faza de notare (analitică sau holistică, globală). Pentru notarea analitică este necesară determinarea principalelor performanţe pe care elevul trebuie să le evidenţieze prin răspunsul să, la fiecare item, pentru ca apoi să se atribuie un punctaj şi, în cele din urmă, să se obţină nota (sau scorul). Dezavantajul principal al acestei strategii constă în imposibilitatea de a prevedea toate răspunsurile corecte ce pot veni din partea elevilor. La disciplinele umaniste - şi cu precădere la limba şi literatura română - nu există răspunsuri „fixe", ci foarte multe răspnsuri corecte neanticipate. Varietatea răspunsurilor se datorează capacităţilor intelectuale şi de effort diferite, interesului manifestat pentru disciplina respectivă în general sau atracţiei pentru temă, autor,particularităţi stilistice. Răspunsurile variate se datorează şi unor posibilităţi speciale de a-şi exercita gândirea, unor moduri de a gândi (aşa cum au fost sesizate de către E.de Bono, în cadrul pălăriilor gânditoare):

1. gândirea obiectivă, preluarea neutră de informaţii şi reproducerea acestora (în relaţie cu pălăria albă)
2. gândirea condusă de sentimente, presentimente, emoţii (în relaţie cu pălăria roşie)
3. gândirea pozitivă, constructivă (pălăria galbenă)
4. gândirea negatoare, distructivă (pălăria neagră)
5. gândirea novatoare, creatoare (pălăria verde)
6. gândirea sintetică, speculativă, evaluativă (pălăria albastră)

Grila de notare prestabilită se poate situa în interiorul unui mod de a gândi sau al altuia, determinând astfel o ierarhizare:

1. pentru vehicularea informaţiilor
2. pentru implicare şi comunicarea reacţiilor
3. pentru enunţarea unor căi de analiză, de interpretare (de regulă comune)
4. pentru combativitate
5. pentru originalitate

Scanned with OKEN Scanner

6. pentru sistematizare, speculația ideilor, organizare.

Baremul de notare are în vedere, de cele mai multe ori, itemi din categoria 1, 5, 6 (pentru examenul de bacalaureat), 1, 2, 5 (pentru examenul de capacitate); itemi din categoria 3 sunt incluşi în enunțul pentru eseul structurat;itemi de categoria 4 se întâlnesc uneori, în formulările de la concursul „M.Eminescu". Evaluarea este deci incompletă, inadecvată pentru anumiți subiecți şi la întâmplare. Evaluarea pune în evidență ceea ce s-a predat, corelat cu materialul bibliografic, fără să personalizeze. Aparent este o evaluare obiectivă,dar fără a oferi şanse egale diferitelor tipuri de gândire.

Metode de evaluare şi autoevaluare

I. **Evaluarea cuprinsă în cadrul unor strategii didactice complexe**

1. Variantele de lucru în echipă: mozaic, puzzle, turneul între echipe, bingo

2. Variantele de joc: scaunul autorului, procesul, şarpele

3. SINELG, tehnica „Ştiu / Vreau să ştiu / Am învățat", jurnalul cu dublă / triplă intrare, tehnici de sintetizare şi rezumare a unui conținut de idei (formulă,expresie, cuvânt, simbol grafic, „Cel mai interesant/frumos aspect…"), metoda cadranelor

II. **Metode specifice**

1. Metoda posterului;
2. Metoda colajului;
3. Turul galeriei;
4. Diagrame Venn-Euler;
5. Metoda proiectului;
6. Metoda portofoliului;
7. Scrierea liberă.

1. **Metoda posterului** - metodă activă/interactivă prin care se realizează investigarea aprofundată a unor teme, concepții, situații prin canalizarea reflecțiilor şi a confruntărilor către exprimări metaforice, prin suporturi vizuale create în scopul fixării ideilor şi a punctelor de vedere proprii.

Scanned with OKEN Scanner

Se desfăşoară în cadrul unei ore (60 minute-optim), în grupuri organizate. Se poate aplica la următoarele teme:

- Literatură-universul poetic, temele, motivele, imaginile artistice,personajele, coordonatele spațiale ale narațiunii, drumul unui personaj,etc.
- Gramatică: cazurile substantivului, gradele de comparație, timpurile verbului.
- Comunicare: dialogul, monologul, interviul.

Uneori posterul foloseşte şi colajul de cuvinte; prezentarea posterului se poate face pe fond muzical.

Inițial, elevii ar putea fi stimulați prin postere model prezentate de profesor.

Pentru buna desfăşurare a activității, profesorul trebuie să asigure următoarele:

- să propună tema
- să procure materiale(texte, exemple)
- să modereze discuția
- să îndrume activitatea practică
- să încurajeze participanții
- să evalueze produsul procesual şi final

Elevii, lucrând în echipă, realizează următoarele:

- meditează al tema lansată
- stabielsc dispunerea şi conținutul
- procură unele materiale
- îşi distribuie sarcinile
- participă la activitate
- prezintă în fața clasei şi a profesorului modul în care au lucrat şi produsul final.

Etapele realizării posterului:

1) Stabilirea temei
2) Analiza temei
3) Studiul materialului primit
4) Selectarea şi organizarea materialului
5) Realizarea montajului(graficii)
6) Prezentarea posterelor

Scanned with OKEN Scanner

7) Evaluarea

Posterele pot rămâne afişate, pentru comparare şi evaluare(de către celelalte echipe) prin procedeul turului galeriei(vezi mai jos).

2. **Metoda colajului** (din cuvinte) - metodă activă/interactivă prin care se realizează fixarea şi aprofundarea unei idei,citate selectate, versuri, proverbe, maxime, cuvinte semnificative.

Desfăşurare: 60 minute (optim) lucru individual/în perechi/în echipă. Se poate aplica la următoarele teme:

- literatură-versurile unui poet;versurile mai multor poeți pe o temă dată; colaj de autoprezentare.

Pentru buna desfăşurare a activității, profesorul trebuie să asigure următoarele:

- să stabilească tema (aspectul vizat);
- să selecteze materialele necesare şi să le pună la dispoziția elevilor;
- să modereze gruparea pe echipe (dacă este cazul)
- să îndrume activitatea echipelor;
- să modereze dezbaterile finale;
- să evalueze procesual şi final.

Elevii, individual sau pe echipe, realizează următoarele:

- analizează şi selectează materialul oferit;
- decupează în secvențe mici;
- colaborează la reaşezarea materialului;
- argumentează opiniile, sugestiile;
- prezintă colajul şi procesul de elaborare.

Etapele realizării colajului:

1) Stabilirea aspectului vizat
2) Analiza materialului procurat
3) Decuparea materialului - secvențe mici
4) Reaşezarea materialului (structuri cu semnificații noi, variate)
5) Prezentarea colajelor
6) Evaluarea

Scanned with OKEN Scanner

3. **Turul galeriei** - metodă activă/interactivă de valorificare a produselor realizate de elevi în timpul orei(desen, poster, colaj). În aplicarea acestei metode sunt necesare:

- afişarea în locuri vizibile, accesibile
- vizitarea de către elevi, pe echipe
- consemnarea într-un carnet de impresii (foaie de impresii) pe grupe
- comentarea exponatelor (pe grupe)
- refacerea turului
- selecţie, ierarhizare
- evaluare (conform unor criterii stabilite cu profesorul-moderator)

4. **Diagrame Venn-Euler** - la sfârşitul discuţiilor se solicită o reprezentare grafică a două aspecte care au fost dezbătute. Acestea se vizualizează şi se pun în evidenţă asemănările / deosebirile. Exemplu: Prâslea/zmeii (Prin ce se aseamănă/prin ce se deosebesc)

5. **Metoda proiectului** - este o metodă interactivă, presupunând o activitate de investigaţie amplă. Proiectul poate fi elaborat individual sau în grup. Se iniţiază în clasă, se desfăşoară acasă şi se definitivează în clasă. Profesorul are rolul de a stabili standardele de realizare şi evaluare a proiectului; se evaluează produsul, sau procesul, sau ambele.

Competenţe/capacităţi evaluate:

- metode de lucru
- utilizarea bibliografiei
- corectitudinea, acurateţea ştiinţifică
- gradul de generalizare a problemei
- organizarea ideilor şi materialelor într-un raport
- calitatea prezentării

La iniţierea proiectului se stabilesc:

- tema
- obiectivele
- echipele de lucru
- sarcinile (în cadrul echipelor: de către profesor sau de către membrii echipelor pentru evaluarea exactă a contribuţiei)

Scanned with OKEN Scanner

- data finalizării
- surse bibliografice

Se poate aplica la următoarele teme:

- limbă şi literatură:

a) Mărturii literare / Drumuri literare (zonal)
   - M.Sadoveanu (case memoriale, locuri descrise)
   - Istoria literaturii în muzeeele ieşene
   - Muzeul de literatură al Moldovei - tezaur folcloric şi lingvistic

b) Motivul nopții / lunii / copacilor în poezia lui Eminescu
Motivul liniştii la L.Blaga
Tragismul existențial la G.Bacovia

c) Niveluri lingvistice în opera lui Sadoveanu, Creangă,etc.

d) Substantivul în povestirile sadoveniene
Adjectivul în poeziile eminesciene
Neologismul în opera lui Camil Petrescu

Prezentarea acestor proiecte presupune relatarea procesului de realizare, contribuția fiecăruia, colaborarea, dificultățile, soluțiile aplicate.

6. **Metoda portofoliului** - metodă specifică de inventariere exhaustivă a procesului de instruire şi a progresului şcolar înregistrat de elev, însumând produse obținute prin metode şi tehnici de evaluare variate. Poate conține:

a) notițe de clasă
b) teme pentru acasă
c) fişe de autor (fişe de lectură, de citate)
d) analize / comentarii de text
e) articole redactate/publicate
f) sinteze / eseuri
g) teme revizuite
h) reprezentări iconice
i) postere / colaje
j) miniproiecte
k) casete audio / video înregistrând prezentările orale ale elevului

Scanned with OKEN Scanner

7. **Scrierea liberă** – metodă / tehnică / procedeu ce presupune activitatea de a scrie (despre ceva) cu scopul de a gândi şi învăța. De obicei redactarea este utilizată în special ca metodă de evaluare a cunoştinţelor şi capacităţilor, deci nu este luată în considerație ca proces(în latura ei formativă). Activitatea de redactare este receptată de către elevi ca fiind deosebit de dificilă, stresantă, riscantă - din perspectiva notei. Ei constată deseori că nu scriu aşa cum s-ar aştepta profesorul, că nu ating toate cerinţele sau că, în urma unui efort considerabil de autoexprimare, ar putea fi ridiculizați de către colegi. Foarte puțini elevi simt bucuria exteriorizării prin scris şi nu se tem de cuvântul scris.

Redactarea scrisă ar trebui înțeleasă ca având un dublu rol:

a) Scrisul pentru sine:

- pune accent pe exprimarea liberă, necenzurată a gândurilor;
- este răspunsul cuiva (al unei persoane) la propriile sale întrebări;
- autorul are sentimentul că ideile sale au o mare valoare (pentru sine).

b) Scrierea pentru alții are în vedere:

- confirmarea/infirmarea ideilor autorului;
- supunerea evaluării critice;
- confruntarea ideilor(discuții).

Între tehnicile / activitățile specifice de redactare se înscriu:

- eseul (cu durată delimitată sau nu)
- redactarea unei povestiri
- cvintetul

Exemple:

- Eseul de 5 minute, la sfârşitul lecției-cerințe:

- să precizeze un lucru pe care l-au învățat în lecția respectivă;

- să formuleze o întrebare referitoare la lecție (elevul îşi sistematizează ideile; profesorul primeşte un feed-back)

- Eseul argumentativ (argumente pro şi / contra) - structurarea de tip „cascadă". În elaborarea acestui tip de eseu se succed următorii paşi:

Scanned with OKEN Scanner

1) Adoptați o poziție generală față de tema dată (problema vizată).

2) Notați argumente pro şi contra poziției adoptate -scrieți P/C în dreptul fiecărui argument.

3) Gândiți cum vă puteți susține poziția, ținând cont de argumentele contra şi demonstrând că sunt irelevante.

4) Eliminați argumentele contra care s-au dovedit irelevante.

5) Consemnați în scris poziția adoptată ca o concluzie a structurii logice adevărat / fals pe care ați desfăşurat-o.

6) Rețineți argumentele pro ca premise pentru redactarea eseului(dacă este necesar, reformulați-le).

7) Construiți contra-argumente la elementele contra a căror irelevanță ați dovedit-o. Adăugați noi argumente folosind strategia „premise-concluzie" în contracararea argumentelor contra.

8) Formulați şi anulați prin argumentare toate acuzațiile posibil, îndreptate împotriva structurii voastre logice.

9) Revizuiți structura logică(premise-concluzii).

10) Scrieți eseul folosind structura premise-concluzie finală ca schelet logic al acesteia.

Proiect didactic

Clasa: a IX-a

Subiectul: Scene de ieri şi de azi

Tipul lecției: de sistematizare

Obiectivul fundamental: Reorganizarea, pe baza analizei, a componentelor structurale şi expresive ale unor texte literare ilustrând tema studiată

Obiective operaționale

O_1 - Să identifice într-un text dat, elementele constitutive ale unei scene epice(cadru, personaje, atmosferă, culoare locală, etc.)

O_2 - Să coreleze, pe baza aspectelor identificate,textul dat cu unul dintre citatele selectate pe fişa de lucru

O_3 - Să realizeze un colaj din texte literare care prezintă legături logice, recompunând o scenă epică

Scanned with OKEN Scanner

O_4 - Să redacteze scurte texte literare(narațiune, dialog, descriere), completând fragmente din colaj-în funcție de necesitate
O_5 - Să argumenteze oral modul de lucru şi să precizeze unele caracteristici ale scenei obținute
O_6 - Să aprecieze activitatea colegilor din celelalte echipe
Metode, procedee: lucru în echipă, tehnica colajului, exercițiul de redactare, argumentarea orală, conversația, joc de rol, problematizare
Material didactic: foi mari (6), texte selectate (6), fişă cu citate (7 citate, 6 fişe), foarfece, bandă adezivă,marker; planşă - **Scena epică** (Anexă), fişe de observație
Material bibliografic: Manual cl. a IX-a - Ed. All, volume de M. Sadoveanu (**Baltagul**, **Frații Jderi**),
G. Călinescu (**Enigma Otiliei**), G. Bălăiță (**Lumea în două zile**)

Considerații metodice

I. Structurarea unității de învățare („Scene din viața de ieri şi de azi")

1. Introducere, definirea termenului, prezentarea romanului **Enigma Otiliei**; lectura fragmentului din manual.

2. Studiul textului: sarcini de lucru indicate în manual-lucru pe echipe(trei echipe neomogene).

3. Personajele surprinse în această scenă - problematizări, intervenții ale unor elevi care au alcătuit eseuri. Interpretarea unei scene (Vizita lui Felix în camera Otiliei, în absența acesteia): elemente de portret, probleme specifice personajelor - temă de reflecție.

4. Probleme sociale surprinse: selectarea unor aspecte dintre cele conținute în scena din manual (locuință, îmbrăcăminte, obiceiuri, limbaj, concepții, relații, etc). Intervenții ale unor elevi care au alcătuit eseuri (descrierea de locuințe, interioarele)

Interpretarea unei scene (Începutul vizitei la moşie) - lucrul pe echipe (3): selecția şi discutarea unor elemente constitutive ale scenei (îmbrăcăminte, obiecte, comportamente)

5. Scenă, succesiune de scene, episod -aplicarea unor concepte operaționale.

Delimitarea episodului vizitei la moşie şi a scenelor constitutive; evidențierea înlănțuirii, ca procedeu de relaționare a scenelor.

Scanned with OKEN Scanner

Analiza unor texte selectate, cu evidențierea procedeului inserției și al dezvoltării paralele (nuvela **Alexandru Lăpușneanul**).

Lucrul pe echipe: redactarea unor texte în care să fie dezvoltată o scenă dată (Brânzovenescu, Farfuridi, prin procedeul inserției, dezvoltării paralele, înlănțuirii.

II.Alcătuirea echipelor

Colectivul clasei (28 elevi) a fost împărțit în 6 echipe de aproximativ 4-5 elevi, în conformitate cu locul obișnuit ocupat în sala de clasă și cu unele preferințe, afinități.

Echipa și-a stabilit responsabilul (organizatorul), specialiștii în redactarea textelor, realizatorii de colaj(decupat, lipit)

Momente,secvențe, obiective	Activități didactice	Metode, procedee	Forme de evaluare
I.Captarea atenției și anunțarea subiectului 7 min	1.Profesorul invită doi elevi pentru a purta un dialog în fața clasei. 2.Se notează pe tablă subiectul lecției,se precizează modul de desfășurare(sarcini de lucru pe echipe, obiective)	Joc de rol („Chiulangiul") Organizarea echipelor,distribuirea materialelor.	Individuală (capacitatea de comunicare orală)
II.Lucru pe echipe 18 min O_1, O_2, O_3, O_4	3.Echipele sunt monitorizate în timp ce realizează planșele - colaj. 4.Se fac recomandări pentru aplicarea unor cunoștințe dobândite.	Tehnica colajului -lucru pe echipe Observarea planșei afișate (Scena epică)	-Individuală (atenție, implicare, competență, comunicare, redactare, organizare) -Evidențierea unor elevi(verbal, observații scrise)
III.Prezentarea colajelor 20 min O5, O6	5.Reprezentanții echipelor afișează colajele la tablă și le prezintă, explicând și argumentând după algoritmul notat pe tablă. 6.Membrii echipelor notează observațiile și aprecierile lor în legătură cu produșii obținuți și cu prezentarea celorlalți-fișe de observație	Conversație, problematizare Observarea, comentariul scris	Individuală (capacitatea de argumentare) Autoevaluarea (aplicată echipei)
IV.Concluzii, sarcini de lucru pentru acasă	7.Se prezintă o fișă de observație. 8.Se recomandă lectura fragmentului Calpuzanii din manual	Valorificarea lucrului de echipă	Autoevaluare Apreciere globală

Scanned with OKEN Scanner

Desfăşurarea activităţii în continuare:

- Se va aborda textul Calpuzanii de S. Angelescu în scopul aplicării unor itemi de evaluare sumativă(scenă de idei, elemente constitutive, limbaj).

- Se vor reevalua colajele realizate şi fişele de observaţie

Oglinda tablei

Scene de ieri şi de azi	
colaj Prezentare: 1. Aspecte identificate în textul dat 2. Selecţia textului 2	3. Completare, corelare 4. Scena obţinută-caracteristici

Fişa de observaţie

1. Aprecierea modului în care s-a structurat scena (adecvarea, textele incluse, dispunerea)
2. Aprecierea modului de prezentare a colajului (coerenţă, argumentare, corectitudinea exprimării)
3. Alte observaţii

Scene de ieri şi de azi - Colaj

Fişe de lucru

I. Fişe pentru cele 6 echipe - texte literare ca punct de pornire

1. „Urcat pe un scaun caută o carte pe ultimul raft, sus, sub plafonul alb. Coboară de pe scaun. Înainte de a-şi sprijini talpa,pipăie parchetul cu vîrful piciorului. Apoi cealaltă talpă. Aşază cartea pe colţul mesei. Pe masă stăteau aruncate la întâmplare, ziare, coli de hârtie albă de scris."

2. „Locuitorii aceştia de sub brad sunt făpturi de mirare. Iuţi şi nestatornici ca apele,ca vremea;răbdători în suferinţă ca şi-n ierni

Scanned with OKEN Scanner

cumplite, fără grijă în bucurii ca şi-n arşiţele de cuptor, plăcându-le datinile lor de la începutul lumii, ferindu-se de alte neamuri şi de oamenii de la câmpie -mai cu seamă stau ei în faţa soarelui c-o inimă ca din el ruptă."

3. „Îmi vine uneori să alerg - spuse ea lui Felix, care şedea în picoare puţin cam încurcat de rochia şi nimicurile cărora le slujea de cuier - să zbor. Felix -adăugă ea confidenţial - vrei să fugim? Hai să fugim."

4. „În jurul capului său, un ochi pătrunzător şi lipsit de răutate ar putea vedea pâlpâind aureola aburului de carne fiartă şi aluat dospit. Iar mâinile lui au atins mirodeniile de pe masa din bucătărie, frunze şi fructe din Asia care aici, la Albala , azi 21 decembrie, sunt semne ale calmului domestic."

5. „-E o taină aşa de cumplită, măria-ta?

-E o taină mare.

- Înţeleg, măria-ta, că e o taină de dragoste. Iată, măria-ta, că eşti cu mult mai fericit decât mine.

- De ce ?

- Apoi, măria-ta, eu nu am asemenea taină.

- Văd că eşti ager, prietene, mustră Voievodul pe soţul său, însă, chiar de voi fi având asemenea dragoste, fericit nu sunt. Aşa că ar fi fost mai bine să n-o am."

6. „Cum au purces spre Vatra Dornei, au intrat într-o strălucire de soare de la amiază. Era un drum de dezgheţ şi prindeau a curge de supt omăt. Pe alocuri, pe zăpezile bătucite, paşii cailor sunau ca pe un pod. Iarna se risipea spre toate văile, clipind, şi aburea spre soare."

II. Fişă de lucru pentru colaj (aceeaşi pentru toate echipele)

„ Popasul coconului domnesc nu s-a înseninat a rămas posomorât ca şi cerul , cu tot îndemnul la vorbă al jupânesei Tudosia. Jder îşi zicea în sine că ar trebui să simtă milă pentru starea stăpânului său.

- Bradul era culcat în balcon, adus de două zile în urmă de un om cu jambiere verzi.Afară s-a întunecat. Va fi o noapte senină. O stea

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

străluceşte. Jos în stradă se aprind lămpile, o lumină rece ivindu-se dintr-un sâmbure liliachiu.

- La Cruci a dat de nuntă.

Fugeau săniile cu nuntaşi pe gheaţa Bistriţei. Mireasa şi druştile cu capetele înflorite;nevestele numai cu catrinţi şi bondiţe.Bărbaţii împuşcau cu pistoalele asupra brazilor, ca să sperie şi s-alunge mai degrabă iarna.

- Omul se aşeză mormăind pe colţul prispei. Fata ataşase grabnic focul la vatra de afară, umpluse ceaunul cu apă şi-l aşezase pe pirostrii. Zvârlise în el un pumn de făină, presărase sare. Deodată vântul trecu şuşuind prin crengile subţiri ale mestecenilor din preajmă.
- Felix privi cu mirare fotografia. Două doamne în rochii strânse la mijloc violent şedeau cu demnitate pe două scaune rezemate pe un fundal, reprezentând nori rostogoliţi. Pe fiecare latură câte un bărbat se rezema de un ciubuc al unui scaun.
- Clopotele bătură scurt după toacă şi alt rând de oameni intrară sub boltă, ca să răzbată în ceea lume, la Domnie, să-şi tânguie suferinţele. De la cancelaria dumnealui logofătului Toma ieşeau acuma urice nouă, mai bune decât toate cele care au fost pînă acuma."

III.Colaje obţinute

Echipa IV:

Bradul era culcat în balcon, adus de două zile în urmă de un om cu jambiere verzi.Afară s-a întunecat. Va fi o noapte senină. O stea străluceşte. Jos în stradă se aprind lămpile, o lumină rece ivindu-se dintr-un sâmbure liliachiu.

„În jurul capului său, un ochi pătrunzător şi lipsit de răutate ar putea vedea pâlpâind aureola aburului de carne fiartă şi aluat dospit. Iar mâinile lui au atins mirodeniile de pe masa din bucătărie, frunze şi fructe din Asia care aici, la Albala , azi 21 decembrie, sunt semne ale calmului domestic."

Acel cer senin prevestea o noapte friguroasă. Omul se gândi că trebuie să mai pună nişte lemne pe foc pentru că nu voia ca micul copil

de lângă el să răcească sau să pățească ceva. Acesta dormea liniştit. Abia mâncase şi avea în obaji două pete rozalii ca bobocii de trandafir abia atinşi de rouă.

Echipa V:

Prinzând momentul când Ştefan Vodă era plecat, Jder şi Alexăndrel-Vodă plecară să revadă pe fiica jupânesei Tudosia. Ajunşi acolo, ei aflară că Nasta era plecată cu treburi în altă localitate.

Popasul coconului domnesc nu s-a înseninat; a rămas posomorât ca şi cerul, cu tot îndemnul la vorbă al jupânesei Tudosia. Jder îşi zicea în sine că ar trebui să simtă milă pentru starea stăpânului său.

După ce vorbiră cu jupâneasa Tudosia, cei doi primiră vorbă de la domnitor că trebuie să se prezinte la Curtea Domnească. Revolta boierimii era gata să izbucnească în Moldova. Ştefan Vodă voia să se sfătuiască cu fiul lui. Când ajunge Alexăndrel Vodă observă că este foarte posomorât. Dar coconul refuză să-I spună despre ce este vorba.

„ - E o taină aşa de cumplită, măria-ta?

- E o taină mare.

- Înțeleg,măria-ta, că e o taină de dragoste. Iată, măria-ta, că eşti cu mult mai fericit decât mine.

- De ce?

- Apoi, măria-ta, eu nu am asemenea taină.

Văd că eşti ager, prietene, mustră Voievodul pe soțul său, însă, chiar de voi fi având asemenea dragoste, fericit nu sunt. Aşa că ar fi fost mai bine să n-o am."

Echipa I

„Omul se aşeză mormăind pe colțul prispei. Fata ațâțase grabnic focul la vatra de afară, umpluse ceaunul cu apă şi-l aşezase pe pirostrii. Zvârlise în el un pumn de făină, presărase sare. Deodată vântul trecu şuşuind prin crengile subțiri ale mestecenilor din preajmă. Posomorât intră în casă, se îndreptă spre bibliotecă şi

Scanned with OKEN Scanner

„Urcat pe un scaun caută o carte pe ultimul raft, sus, sub plafonul alb. Coboară de pe scaun. Înainte de a-şi sprijini talpa,pipăie parchetul cu vîrful piciorului. Apoi cealaltă talpă. Aşază cartea pe colţul mesei. Pe masă stăteau aruncate la întâmplare, ziare, coli de hârtie albă de scris."

Deschise cartea la întâmplare şi găsi o poză.

Felix privi cu mirare fotografia. Două doamne în rochii strânse la mijloc violent şedeau cu demnitate pe două scaune rezemate pe un fundal, reprezentând nori rostogoliţi. De fiecare latură câte un bărbat se rezema de un ciubuc al unui scaun.

Îşi recunoscu rudele, zâmbi, închise cartea şi-o puse la loc."

Echipa VI

„Cum au purces spre Vatra Dornei, au intrat într-o strălucire de soare de la amiază. Era un drum de dezgheţ şi prindeau a curge de supt omăt. Pe alocuri, pe zăpezile bătucite, paşii cailor sunau ca pe un pod. Iarna se risipea spre toate văile, clipind, şi aburea spre soare."

Grea-i iarna asta! Unde-i oare Costel? Toată viaţa mea n-am făcut altceva decât să mă sacrific pentru el, iar el…

Dar cum am trecut singură peste greutăţile vieţii aşa o să trec şi peste greutatea acestui drum. Doamne-ajută!

La Cruci a dat de nuntă.

Fugeau săniile cu nuntaşi pe gheaţa Bistriţei. Mireasa şi druştile cu capetele înflorite;nevestele numai cu catrinţi şi bondiţe.Bărbaţii împuşcau cu pistoalele asupra brazilor, ca să sperie şi s-alunge mai degrabă iarna.

Echipa II

„Locuitorii aceştia de sub brad sunt făpturi de mirare. Iuţi şi nestatornici ca apele,ca vremea;răbdători în suferinţă ca şi-n ierni cumplite, fără grijă în bucurii ca şi-n arşiţele de cuptor, plăcându-le datinile lor de la începutul lumii, ferindu-se de alte neamuri şi de oamenii de la câmpie -mai cu seamă stau ei în faţa soarelui c-o inimă ca din el ruptă."

Scanned with OKEN Scanner

„Sate depărtate în întunecarea care creştea, se cunoşteau după fumegări uşoare, apoi după lumini pierdute noaptea, ca licuricii pe o întindere fără margine, care se amestecau de la o vreme cu stelele zării."

Echipa III

Felix privi cu mirare fotografia. Două doamne în rochii strânse la mijloc violent şedeau cu demnitate pe două scaune rezemate pe un fundal, reprezentând nori rostogoliți. Pe fiecare latură câte un bărbat se rezema de un ciubuc al unui scaun.

„Felix, nedumerit de persoanele din fotografie îi cere Otiliei explicații şi află că doamnele din poză sunt Aglae şi Olimpia împreună cu soții lor Simion şi respectiv Stănică. Otilia îi explică legătura dintre ea şi celelalte persoane, cei din urmă urmărind doar averea tatălui său adoptiv, Costache. Ea îi mărturiseşte că numai poate suporta această tensiune.

„Îmi vine uneori să alerg - spuse ea lui Felix, care şedea în picoare puțin cam încurcat de rochia şi nimicurile cărora le slujea de cuier - să zbor. Felix - adăugă ea confidențial - vrei să fugim? Hai să fugim."

Scanned with OKEN Scanner

„Sate depărtate în întunecarea care creştea, se cunoşteau după fumegări uşoare, apoi după lumini pierdute noaptea, ca licuricii pe o întindere fără margine, care se amestecau de la o vreme cu stelele zării."

Echipa III

Felix privi cu mirare fotografia. Două doamne în rochii strânse la mijloc violent şedeau cu demnitate pe două scaune rezemate pe un fundal, reprezentând nori rostogoliți. Pe fiecare latură câte un bărbat se rezema de un ciubuc al unui scaun.

„Felix, nedumerit de persoanele din fotografie îi cere Otiliei explicații şi află că doamnele din poză sunt Aglae şi Olimpia împreună cu soții lor Simion şi respectiv Stănică. Otilia îi explică legătura dintre ea şi celelalte persoane, cei din urmă urmărind doar averea tatălui său adoptiv, Costache. Ea îi mărturiseşte că numai poate suporta această tensiune.

„Îmi vine uneori să alerg - spuse ea lui Felix, care şedea în picoare puțin cam încurcat de rochia şi nimicurile cărora le slujea de cuier - să zbor. Felix - adăugă ea confidențial - vrei să fugim? Hai să fugim."

Scanned with OKEN Scanner

Scena epică

(unitate în succesiunea epică) – structură

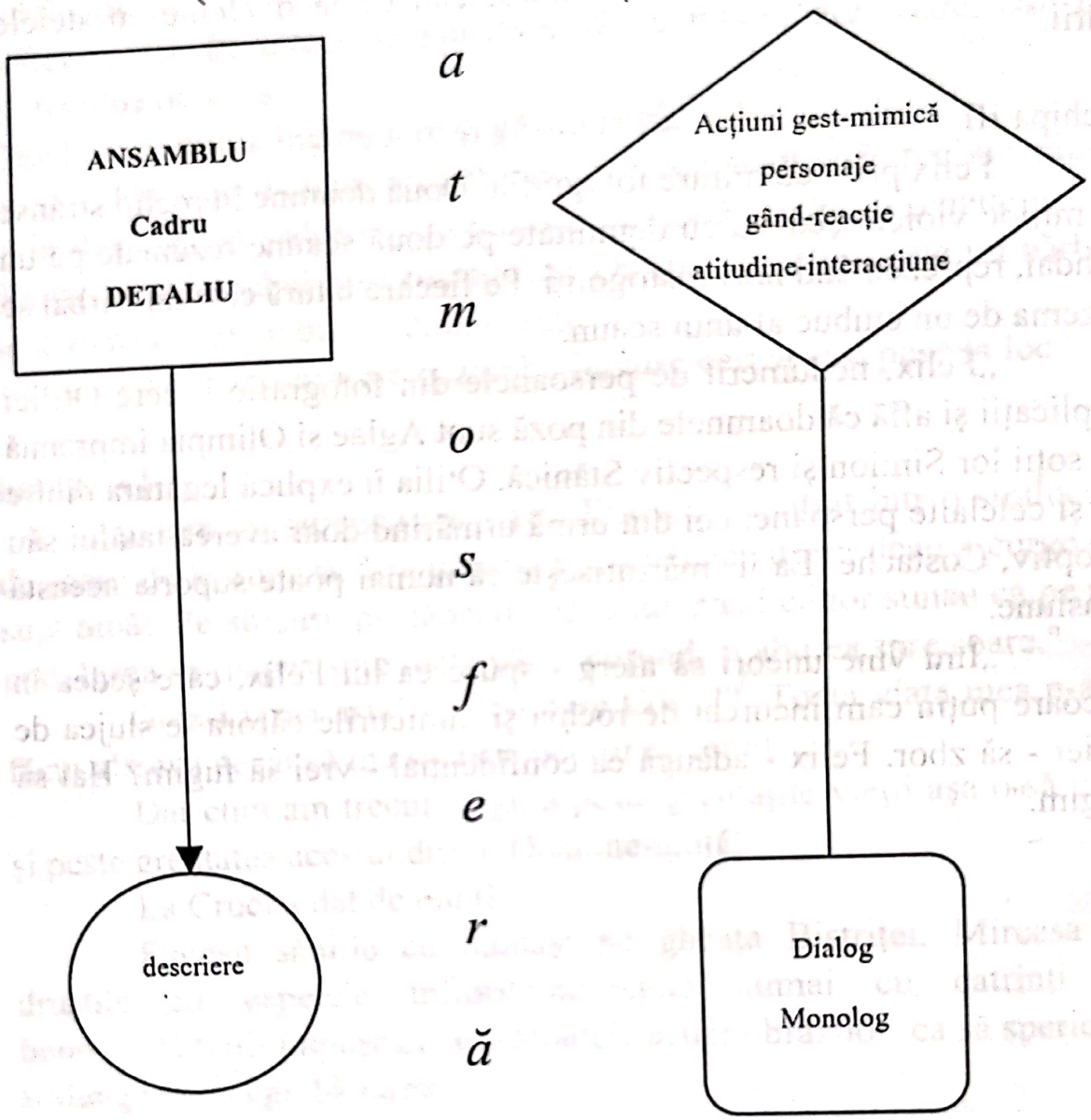

a

t

m

o

s

f

e

r

ă

- INDICII DE LOC-TIMP

- OBICEIURI

- CULOARE LOCALĂ

- ELEMENTE DE PORTRET

- COMPORTAMENT

- LIMBAJ

GEORGE BACOVIA - UNIVERSUL POETIC

Natură-moarte

„*Copacii* albi, *copacii* negri
Stau *goi* în parcul solitar."
(Decor)

„Şi *toamna*, şi *iarna*
Coboară-amândouă;
Şi plouă şi ninge,-
Şi ninge şi plouă."
(Moină)

„Plouă, plouă, plouă...
Vreme de beţie-
Şi s-asculţi pustiul,
Ce melancolie!"
(Rar)

„E *toamnă*, e foşnet, e somn...
Copacii, pe stradă, oftează"
(Nervi de toamnă)

„Tăcere... e *toamnă* în cetate...
Plouă... şi numai ploaia dă cuvânt"
(Note de toamnă)
„Uitaţi-vă ce *gol*, ce ruină-n *amurg*"
(Scântei galbene)

„Adio, pică frunza
Şi-i galbenă ca tine-
Adio, nu mai plânge,
Şi uită-mă pe mine."
(Pastel)

COORDONATE

DECORUL: *SPAŢIL ÎNCHIS*(târgul de provincie, camera, cavoul, parcul, cazarma)
ATMOSFERA: *DESCOMPUNEREA FIZICĂ ŞI MORALĂ* (natura autumnală sau hibernală, crâşma, ospiciul, spitalul)
ATITUDINEA: *REVOLTA, DISPERAREA*
Cauze: *REGRETUL, RĂTĂCIREA*

- durerea pentru imperfecţiunea lumii
- teama de ceilalţi şi de sine însuşi
- nostalgia, plictisul, singurătatea
- depersonalizarea(reacţia automată)

IMAGINI: *MONOCROMIE, GROTESC, INCONFORT, NEDECIS, INUMAN*

- culoare intensă
- moarte, boală
- suferinţă
- anotimpuri, stări, gesturi
- linişte, somn, amestecate
- trăiri, strigăte la limita umanului

SIMBOLURI

- Culori
- Metale
- Instrumente muzicale
- Gesturi
- Locuri
- Tăcerea

Poster de prezentare/sistematizare a universului poetic

Om-nevroză

„Cei vii se mişcă şi ei descompuşi,
Cu lutul de căldură asudat;
E miros de cadavre, iubito..."
(Cuptor)
„Omul începuse să vorbească singur..."
(Altfel)

„Alcoolizat,bătut de ploi cum n-am mai fost cândva
Târziu, în geamul tău, încet,
cu o monedă voi suna."
(Nervi de toamnă)
„Uitarea venea... a venit,
O lacrimă cade jos, totul tace.
Orice obiect atins şopteşte:
-lasă-mă-n pace..."
(Nocturnă)
„Barbar cânta femeia-aceea,
Şi-n jur era aşa răscoală...
Şi nici nu ne-am mai dus acasă,
Şi-am plâns cu frunţile pe masă."
(Seară tristă)
„Mai bine singuratic şi uitat
Pierdut să te retragi nepăsător,
În ţara asta plină de umor..."
(Cu voi)

„Tremur, tremur, tremur...
Orice ironie
Vă rămâne vouă-"
(Rar)

Cristina Chiprian

Scanned with OKEN Scanner

Partea a doua
Tipologii ale comunicării verbale

Scanned with OKEN Scanner

Profesorilor mei...

Glasul soarelui
Care se prelinge în mine
Arcuit după cântecul păsărilor
Îmi umple ființa de voi.
Sunteți călăuzitorul
De la răscruce de clipe,
Povara de zâmbete și lacrimi
Iar sufletul negrăită,
Netrăită veșnicie.
Vă simt lângă inimă
Sunteți ochii iubirii,
Aveți ochii speranței,
Sunteți aici...
În colțul meu de suflet
Bunii mei...
Dragii mei, profesori!

Andra Moga, IX B, 1999
Cenaclul literar "Ecoul"

Scanned with OKEN Scanner

Mi-am dorit dintotdeauna să fiu **dascăl**. Abia în fața primului colectiv de "prichindei", de la o şcoală generală din... Viile - Galați, am conştientizat câtă responsabilitate şi dăruire implică această **profesie**. 16 ani de activitate didactică – în județul Galați, la care adaug pe aceia petrecuți în "familia" şcolii ieşene... Un crescendo vizibil! Mereu cu gândul la foştii mei Dascăli, de la care am preluat, prin selecție, tot ce am considerat durabil. Cursuri de "perfecționare" şi de "mentori", stagii de "formare"(Sinaia), participarea la sesiuni de comunicări ştiințifice (Iaşi, Bucureşti, Focşani, Timişoara, Cluj), coordonarea unui cenaclu şi a unei reviste literare pentru elevi... au fost prioritare...

În fiecare ceas dăruit de Bunul Dumnezeu, mă gândesc că nu am voie să-mi trădez **modelele**:

Un gând plin de recunoştință amintirii învățătoarei mele, **Voica Panait (Bereşti)**!

Sentimente de respect şi venerație pentru Domnul Profesor univ. dr. **Constantin Parfene**, în cei doi ani de liceu cât l-am avut îndrumător (Bârlad)!

Profundă considerațiune foştilor mei profesori de la universitatea bucureşteană, Domnilor: Prof. univ. dr.**Nicolae Manolescu** şi Prof. univ. dr. **Eugen Simion (coordonatorul lucrării mele de licență)**, care-mi amintesc de cei mai frumoşi ani ai studenției, de tinerețea mea, de unicitatea de a fi consultat lucrări de o inestimabilă valoare la Biblioteca Universității, la Biblioteca Centrală Universitară sau la Biblioteca Academiei!

Bereşti, Bârlad, Bucureşti – trepte de inițiere întru maturizare şi-nțelepciune!

Binecuvântată fie memoria Prof. univ. dr. **Ion Apetroaie**, coordonatorul lucrării mele de grad, căruia îi datorez publicarea primului meu studiu monografic (acumulare a unei cercetări de peste trei ani) !

Paginile ce urmează reprezintă o mare parte din **experiența** mea didactică - un modest **îndrumar** pentru tinerii noştri colegi, pentru a se înțelege ce înseamnă simbioza: tradițional şi modern în învățământul actual românesc !

Livia Ciupercă

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul I: **Comunicarea – disciplinare a gândirii**

Comunicarea umană devine cu adevărat originală, atunci când se realizează prin intermediul limbajului. Spre deosebire de filologul care preferă emoția verbală, omul de la catedră adoptă strategii didactice diverse, preocupat fiind întru perfecționarea continuă a comunicării orale a elevilor săi. În viziunea sa, cuvântul e utilizat pentru a crea un câmp logic în planul cunoașterii, pentru că ceea ce se comunică sunt cunoștințele / informațiile, iar pentru înțelegere e nevoie de comuniune. Şi în acest sens se impune fină abilitate şi profesionalism.

Contextul comunicativ

Producerea şi înțelegerea enunțurilor se întemeiază pe valorificarea unor informații variate care definesc **contextul comunicativ**. Şi în acest sens, se impune să fim preocupați de: **situația de comunicare, componenta cognitivă şi psihologică** şi **componenta lingvistică**.

I. 1: Situația de comunicare

Intervenția fiecărei persoane într-o conversație / discuție trebuie fie adecvată datelor specifice fiecărei situații de comunicare. Dacă abordăm textul lui Caragiale, **O scrisoare pierdută,** va fi un bun prilej pentru a elucida şi sursele umorului la marele dramaturg, urmărind:

a) **relația de complicitate**, bazată pe interese particulare şi abuzuri:

"Pristanda: Şi la mine, coane Fănică, să trăiți! greu de tot...

Tipătescu (zâmbind): Nu-i vorbă, după buget e mică, aşa e... **decât tu nu eşti băiat prost; o mai cârpeşti, de ici, de colo; dacă nu curge, pică... Las'că ştim noi**!" (actul I, scena 1);

b) **momentul**:

"Dandanache: .... Eu la masă o să stau ori lângă d-ta, ori lângă consoarta d-tale...

Tipătescu: Care consoarta mea?

Scanned with OKEN Scanner

Dandanache: Doamna.

Zoe (aparte): A! idiot!

Tipătescu (impacientat): Pardon, d-le Dandanache, doamna e soția d-lui prezident..." (actul IV, scena 3);

c) **timpul şi locul**:

"Cațavencu: Nu brațul care lovește, voința care ordonă e de vină... Eu chiar am scris un articol în privința asta. Nu ştiu dacă l-ai citit?

Pristanda: **Trebuie să-l fi citit, coane Nicule; eu gazeta d-voastră o citesc ca Evanghelia totdauna; că să nu vă uitați la mine... adică pentru misie... (misterios) altele am eu în sufletul meu, dar de!...**" (actul II, scena 7)

Orice conversație presupune un fond de informații comun interlocutorilor. Astfel, în actul I, scena 1 (**O scrisoare pierdută**), prezența lui Pristanda e relevantă. Tipătescu este supărat pentru atacul frontal al ambițiosului avocat Nae Cațavencu care aspiră la o carieră politică. Intervențiile polițaiului au darul de a potența conflictul major al piesei. Ticurile verbale oximoronice produc asociații comice, elucidând, în fapt, cadrul temporal şi spațial al acțiunii, caracterul personajelor prezente în scenă, prin repetarea inconştientă, ca un ecou, a formulelor de tipul:

"Tipătescu: Mişel!

Pristanda: Curat mişel!

Tipătescu: Ei! nu s-alege!

Pristanda: Nu s-alege!"

d) **atitudinea stilistică**: Tudor Vianu vorbeşte despre o anumită atitudine a spiritului, atitudinea stilistică, adică "acea poziție spirituală a ascultătorului / cititorului îndreptată tuturor notelor însoțitoare ale oricărei comunicări orale / scrise". Ca urmare, scriitorii descriu atitudinea stilistică în ei înşişi sau în personajele lor.

În ceea ce priveşte textul caragialesc, explicația stilistică dată de personaje, privesc:

1) **raportul la nivel de "stâlpi ai puterii"**

"Trahanache: Ce sunteți d-voastră, mă rog? Vagabonți de pe uliță? nu... Zavragii? nu... Căuzaşi? nu... D-voastră, adică noi, suntem, cetățeni, domnule, suntem, onorabili, membrii..."

Scanned with OKEN Scanner

"Farfuridi: Toate bune şi frumoase cum le tâlcuieşti d-ta, neică Zahario, dar nouă... nouă ni e frică de trădare...

Brânzovenescu: Nu din partea d-tale..." (actul II, scena 1)

2) **deschiderea, compromisul politic posibil**, "dacă o cer interesele partidului" (Farfuridi):

"Zoe: Fii zelos, asta nu-i cea din urmă Cameră"! (actul IV, scena 9)

În funcție de situația de comunicare, de scopul şi de obiectivele urmărite, emițătorul (E) alege un set de procedee, de mijloace care să-i asigure reuşita. Dialogul eficient presupune o strategie. Aceasta trebuie să prevadă reacțiile partenerului, să-i limiteze posibilitatea de reacție, să-i dejoace rezistența probabilă, dându-i impresia că e liber să aleagă varianta de interpretare / răspuns (**Liliana Ionescu Ruxăndoiu**).

Pentru a pune în aplicare elementele de generalitate prezentate anterior, propunem, spre analiză, **tehnicile dialogului**, într-un text dorit / studiat la clasă, sugerând totodată şi finalitatea acestei activități:

Dascăl prost de I. L. Caragiale (fragment)	Tehnici ale dialogului eficient
"- Uite, frate Priscupescule, de ce venisem eu la tine, zic eu şi înghiț în sec... apoi, îmi iau inima-n dinți. - De ce?"	1) **strategiile politeții** Forme şi structuri lingvistice care avizează, care anticipează răspunsul / reacția interlocutorului: interjecții, substantive în cazul vocativ, repetiții, construcții interogative retorice, marcate emoțional.
"- Venisem să te rog să-mi faci un mare hatâr. - Am înțeles... Nu ți-am spus eu?... ghicisem..."	2) **oferta** Forme tipice, consacrate, de testare a tipului de răspuns.
"- Ei! nu fi şi tu aşa de... cum să zic... de sever... Ştii că de când te cunosc... şi de! slavă Domnului! ne cunoaştem din copilărie... nu te-am supărat cu vreo rugăminte, fiindcă nu-mi place să importunez pe cineva, cât de prietin să-mi fie, în împlinirea datoriilor sale, mai ales când îl ştiu de o corectitudine exemplară, cum eşti tu... -Apoi, atunci..."	3) **sugestia** Mişcări de susținere a actului de comunicare - de motivare a ofertei emițătorului - de amplificare / clarificare a informației - de tatonare a emițătorului - de flatare a receptorului

Scanned with OKEN Scanner

Dascăl prost de I. L. Caragiale (fragment)	Tehnici ale dialogului eficient
"- Fireşte, nu zic; trebuie să ne hotărâm odată, mai ales când e vorba de şcoală, de la care depinde viitorul naţiunii noastre, noi românii, să încetăm, mă-nţelegi... - Astea le-ai citit undeva. - Pe onoarea mea, nu. Ei bine tu... tu eşti un bărbat devotat şi conştiincios, fără nici o umbră de bănuială, care trebuie în misiunea lui să fie, mă-nţelegi... - Îţi spun eu că le-ai cetit undeva..."	4) **punerea în temă** Rolul elementelor nonverbale: gestul, mimica, poziţia corpului, comunicarea sonoră nonverbală: sunete, interjecţii, fluierături etc. Rolul elementelor paraverbale: accent, intonaţie, debitul verbal / ritmul verbal
"- Zău, nu... Uite ce e: un băiat... timid... şi a fost cam bolnăvior iarna asta... a trebuit să-i scoată o măsea... - Când îţi spun eu..."	5) **capcanele atenţiei** Rolul tăcerii; tăcerea poate fi aprobatoare, dezaprobatoare; poate indica ezitarea, neştiinţa etc.
"- Pe ochii mei!... şi în sfârşit, ce mai una-alta?... ce să mai umblu cu mofturi?... De colea ar fi pentru tine, un dăscălaş pârlit, pe timp de vară cinci sute de lei? Am aruncat vorba cea mare..."	6) **avantajele ofertei** Referirea la context (loc, moment) pentru a oferi emiţătorului răgazul (posibilitatea) de a (re)elabora oferta / intervenţia.

Strategii de comunicare

Conform noii proiectări curriculare, **Programa de Limba şi literatura română** îşi propune "cultivarea plăcerii de a citi, a sensibilizării estetice, dezvoltarea abilităţilor de a recepta şi de a produce o gamă variată de texte, însuşirea şi practicarea diverselor strategii de comunicare". Astfel, prima competenţă generală (programa pentru clasa a XI-a) precizează: "utilizarea corectă şi adecvată a limbii române în producerea şi receptarea mesajelor în diferite situaţii de comunicare". Iar la unitatea "Poezia", competenţele specifice vizează: "structura textului poetic", având ca "repere" evoluţia poeziei româneşti.

Să reflectăm asupra unei secvenţe de lecţie, având în vedere competenţa specifică: "**folosirea instrumentelor de analiză stilistică şi structurală**" a unui text poetic, prin rezolvarea următoarelor cerinţe formulate de programă:

Scanned with OKEN Scanner

1. **Structura textului poetic**
   a. comunicarea în textul poetic
   b. lirism
   c. elementele de compoziție
   d. nivelurile textului poetic
2. **Limbajul poeziei**
   a. caracteristicile limbajului poetic
   b. imaginarul poetic
   c. figuri de stil
   d. elemente de prozodie

I. E. Rădulescu - **Sburătorul** (manual, Ed. Sigma, clasa a XI-a)
1.a: Structura compozițională: partea I - instalarea sentimentului erotic (monolog); partea a II-a - tabloul înserării (descriere); partea a III-a - mitul Sburătorului (dialog)
1.b: lirism obiectiv (părțile I și III), lirism subiectiv (partea a II-a)
1.c: recurențe (strofele 5 și 12); caracterisicile Sburătorului ca făptură mitică
1.d: observații de ortografie (ortografia utilizată la 1828), observații fonetice (**u** prin **o**), observații lexicale (folosirea cuvintelor cu un surplus de expresivitate poetică: **veșmânt, încântec, tărie, somnie** etc), observații gramaticale (în strofa întâi, "e" are sensul "se află", "noapte" - nearticulat, dobândește valoare generală, repetarea adjectivului "naltă" dobândește valoare de superlativ etc)
2.a: forme regionale și populare la nivel fonetic, morfologic și lexical, stări contradictorii
2.b: imaginile auditive sunt subordonate într-o gradație descendentă
2.c: o gamă variată de figuri artitice
2.d: rima încrucișată, ritmul iambic, măsura de 13-14 silabe.

În procesul comunicării literar-artistice, atitudinea umană specifică este autoreflectarea și distanțarea (**Constantin Parfene**) și aceasta întrucât eul creator adoptă o atitudine literară unică, aceea a emoției și a percepției subiective. Iar identitatea tipurilor existente de distanțare și de autoreflectare ne conduc spre următoarele constatări:

Scanned with OKEN Scanner

"eul care se contemplă în actul autoexprimării; eul care se autoreflectă pe durata unei narațiuni - subiective sau obiective; eul care se autoreflectă în tensiunile sale sau în conflictele exterioare; eul care se autoreflectă în atitudinile critice, ironice, ridicole" (**Adrian Marino**). În toate situațiile, lirismul domină, marcând "liricitatea" substanțială a literaturii. Adrian Marino a identificat următoarele variante "originare" ale comunicării literar-artistice: varianta comunicării contemplativ-confesive (sau aşa-zisul gen **liric**), varianta comunicării narativ-evocatoare (sau genul **epic**), varianta comunicării prin reprezentare (sau genul **dramatic, tragic şi comic**).

Sugerăm, în acest sens, proiectarea unei secvențe de lecție, prin care să argumentăm fiecare „variantă". Oferim, de asemenea, câteva modele:

A. Comunicarea prin "confesiune"

Ienăchiță Văcărescu - "**Într-o grădină, / Lâng-o tulpină, / Zării o floare ca o lumină. / S-o tai, să strică! / S-o las, mi-e frică / Că vine altul şi mi-o rădică**". (manual , XI, Ed. Sigma, p. 76-79, unitatea "Începuturile poeziei româneşti")

Subiectul şi obiectul contemplării coincid. Poetul emițător se confesează direct ("zării" - iubire fulgerătoare; "s-o tai" - indecizia; "s-o las" - durerea). Cele şapte verbe (trei - conjugarea a IV-a, patru - conjugarea a III-a) – nu par "înger al mişcării", cum afirmă Baudelaire, ci înger al zvârcolirii, pentru că-i sfredeleşte sufletul îndrăgostitului. Tensiunea este autoreflexivă. Rima, deşi feminină, trădează incertitudine, indecizie. O zbatere a sinelui. Acest **madrigal** este admirat pentru "conciziune, delicatețe a trouvaiille-lui şi a tensiunii lirice" (**Ion Rotaru**), elogiat de contemporani, ca un nou nou Anacreon (c.580-c.495 î.H.- poet grec, apreciat pentru perfecțiunea versurilor sale erotice rostice şi cântate la Curtea lui Policrate, în Samos).

Scanned with OKEN Scanner

Sugestii metodologice

Metode şi procedee: metoda în mozaic, dezbaterea: Aveau poeţii Văcăreşti conştiinţa scrisului? - metoda **ciorchinelui** (iubirea anacreontică)

Traseul textualizării imaginii poetice porneşte de la un cuvânt (primul vers), continuă cu metafora „florii" - simbol al unicităţii, semnul verbal "zării" - iubire fulgerătoare, ce va marca psihic eul liric, pentru că ea sugerează lumina - revelaţia. Alegoria - susţine Eugen Simion - "dezvoltă o singură imagine şi nu iese din cercul unor abstracţiuni previzibile". Cert este că, la Ienăchiţă Văcărescu, la toţi poeţii neoanacreontici, iubirea naşte pasiune, nelinişte, zbatere, suspin.

B. Comunicarea prin "naraţiune"

I. L. Caragiale – **La hanul lui Mânjoală** (manual , X, Ed. Sigma, p. 89-95, Unitatea: „**Nuvela**")

Competenţa generală

3. Argumentarea în scris / oral a propriilor opinii asupra unui text literar

Competenţa specifică

3.1. elaborarea unei argumentări scrise pe o temă dată

Conţinuturi

3.1.a: construcţia discursului argumentativ

Tema: modul profan, dar delicios şi memorabil în care un tânăr îşi petrece ultima noapte de holtei, cu preţul căderii în ispită.

Momentele subiectului: călătoria şi popasul la han, aventura erotică, rătăcirea nefirească în jurul hanului (mitul labirintului), reîntoarcerea la han, finalul anecdotic.

Tehnici compoziţionale:

- ambiguitatea, retrospecţia, introspecţia, procedeul "cercului închis", "senzaţia organică"

"Ţesătura operei lui Caragiale se află la confluenţa dintre clasicism (prin cultură şi gust artistic) şi realism (prin spirit incisiv privind societatea contemporană scriitorului)".

Scanned with OKEN Scanner

Elemente clasiciste	Elemente realiste
"obiectivitatea spiritului său critic este piatra unghiulară..." (Th. Codreanu)	voința de a înfățișa viața așa cum este ea: cu tentații, cu subiectivisme, supusă greșelilor
promovează virtutea	elucidarea unor întâmplări fanteziste din perspectivă obiectivă
timpul narării suprapus timpului evenimențial	interes pentru culoarea locală
acțiunea se desfășoară în acelaşi loc	analiza psihologică
natura părtaşă la evenimente	prezentarea problemelor existenței umane
Puritate şi sobrietate a stilului	veridicitate, criticism
echilibru narativ	
caracter moralizator	omul, supus greşelilor; nevoia de sinceritate, de confesare, de eliberare

Competența generală

2. Folosirea instrumentelor de analiză stilistică şi structurală a diferitelor texte literare

Competența specifică

2.1. Recunoaşterea şi analiza principalelor componente de ordin structural, specifice textului narativ

Conținuturi

2.1.a. construcția subiectului în textul narativ (rama mare, finalul povestirii)

Pentru a preciza locul şi importanța pe care o ocupă secvența analizată în conjunctura operei, recurgem la schema alăturată:

Scanned with OKEN Scanner

La hanul lui Mânjoală

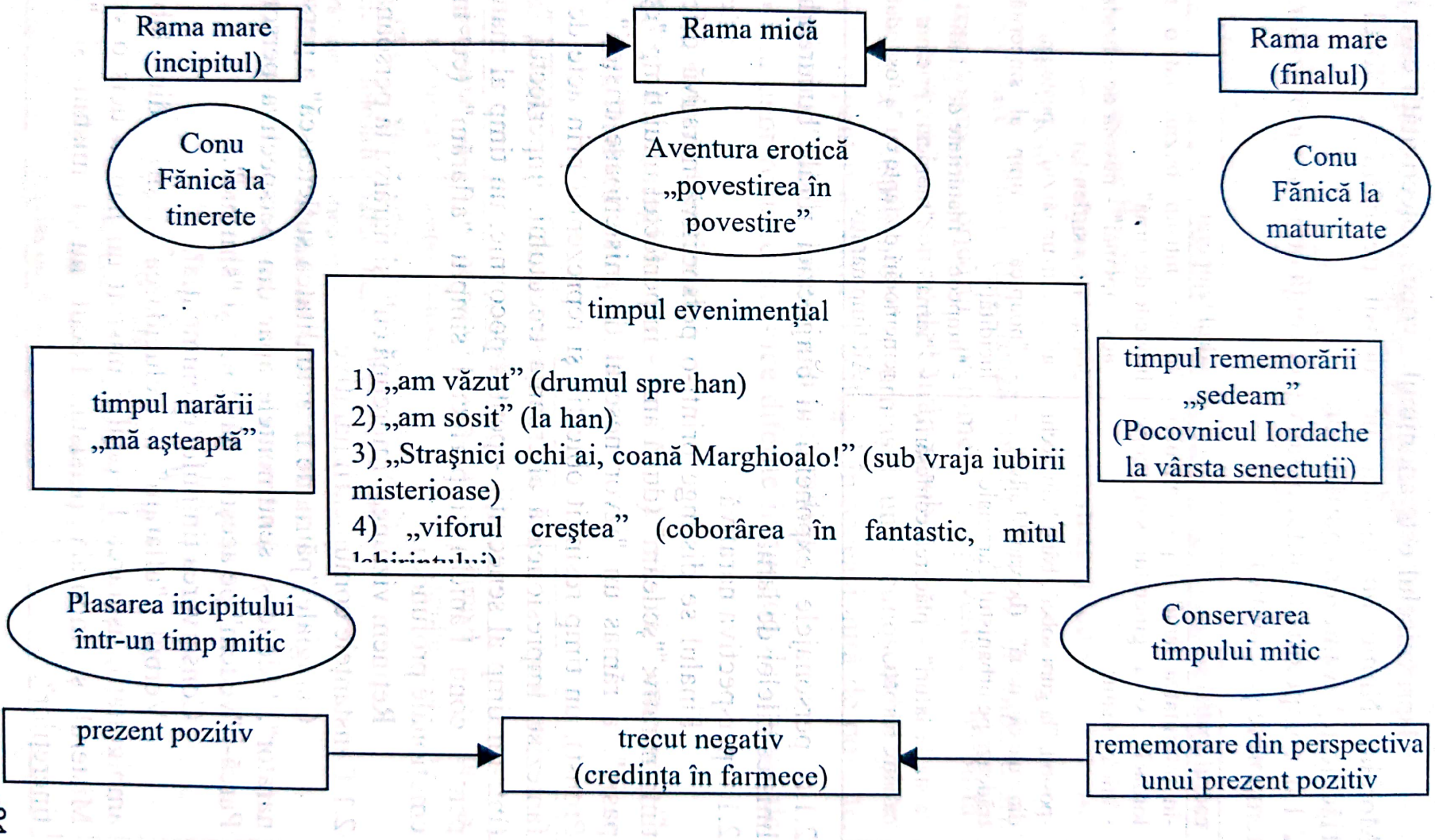

Scanned with OKEN Scanner

Isprăvnicelul este anonimul - vocea colectivității care judecă. Morala? Nimic nu rămâne nepedepsit pe pământ, "focul de la Hăculești" având sens purificator.

2.1.b. compoziția textului narativ (secvență cu final moralizator, relații temporale și spațiale)

cadrul spațial	cadrul temporal
-în intimitatea familiei pocovnicului Iordache și a ginerelui său, conu Fănică - matur -posibil, "la gura sobei", bând "vin vechi din ulcică nouă" (borcan?!/halbă?! - trădează pe urbanistul Caragiale) "a sta la lafuri" - plăcerea confesării, ca între bărbați	"tocmai într-un târziu, într-o noapte limpede de iarnă" - adv. "tocmai" - nevoia de elucidare, de descărcare a sufletului - adv. "într-un târziu" - peste ani - "noaptea" - timp al sincerității, al lucidității - "limpede" - maturitate de gândire - "iarna" - "moment prielnic pentru rememorări de fapte cu "a fost odată..." Alt timp narativ

2.1.c. personajele (exponenți ai burgheziei rurale bucurându-se de liniștea zilelor de iarnă)

2.1.f. perspectiva narativă

Finalul se distinge printr-o perspectivă narativă diferită: alt timp narativ: "ședeam" (după ani) - imperfectul unui timp "efemer și pasiv", a rămas un "izvor nesecat de misterioase tristeți" (Marcel Proust), un timp resimțit obiectiv și reprezentat prin acte de gândire fantezist. Impresionează alternanța trecutului: imperfectul "ședeam" (într-un timp al senectuții - pentru pocovnic, un timp al maturității - pentru conu Fănică) și perfectul simplu "aflarăm" (cu implicații emoționale profunde).

Reținem viziunea "împreună cu" și nararea la persoana I.

2.1.f. instanțele comunicării narative

Caragiale "pătrunde în actualitatea sufletească" a personajului narator". "Ideile și sentimentele apar din perspectiva personajelor". Parcă-i "vedem" pe aceștia "gândind" și "simțind".

Conservarea timpului evenimențial.

Verbul "aflarăm" - elucidarea ieșirii din labirint, a ambiguității, ușurarea?! Focul a mistuit un han, a ucis o vrăjitoare. Misterul și îndoiala persistă. Focul nu a mistuit și "păcatele tinereților".

Scanned with OKEN Scanner

Competența gererală

1. Utilizarea corectă şi adecvată a limbii române în receptarea şi producerea mesajelor în diferite situații de comunicare

Competența specifică

1.1. identificarea valorilor stilistice generate de folosirea registrelor limbii

Conținuturi: registrele limbii

Hăculeşti - toponim sugestiv (a hăcui - a distruge), cu sensul de loc unde s-a mistuit Răul.

Cuvinte populare: "biata" (sugerează spiritul iertător al românului), "acu" (transformarea oricărui eveniment în poveste), "hârbuită" (derivat de la "hârb", cu sensul de bătrân zdrobit).

Cuvinte arhaice: "isprăvnicel" (urmaşul unui cunoscut dregător; termen folosit pentru a păstra şi epilogul în aceeaşi aură de poveste, mister şi poezie), "subt", "tocma" (un timp mitic).

1.2. folosirea unor registre stilistice diferite în funcție de situația de comunicare

Conținuturi: stilurile funcționale

Stilul lui Caragiale nu este "expozitiv", ci "simpatetic"" (Tudor Vianu). Dialogul este pilduitor.

Întrebări posibile	Textul literar supus spre analiză	Finalitate
La ce persoană se realizează narațiunea? Arătați care sunt consecințele folosirii acestei persoane.	"Tocma-ntr-un târziu, într-o noapte limpede de iarnă. pe când şedeam cu socru-meu la lafuri, după obiceiul de la țară, dinaintea unui borcan de vin, aflarăm de la un isprăvnicel, care sosea cu cumpărături din oraş, că despre ziuă stătuse să fie foc mare la Hăculeşti: arsese până-n pământ hanul lui Mânjoală îngropând pe biata cocoana Marghioala, acu hârbuită, subt un morman uriaş de jăratic"	Timpul narării suprapus timpului evenimențial.

Scanned with OKEN Scanner

Întrebări posibile	Textul literar supus spre analiză	Finalitate
Precizați sensul expresiei populare: "a băgat-o la jăratic". De ce se recurge la termenul de "istorie"? Ce semnifică "iedul" și "cotoiul"? Care e morala? Ce sugerează această formă populară? Incertitudine sau mister? Condiționalul dezvăluie supoziția? Identificați cuvintele care exprimă ambiguitatea și echivocul. Care este sensul acestora?	"- A băgat-o în sfârșit la jăratic pe matracuca! a zis socru-meu râzând. Și m-a pus să-i povestesc iar istoria de mai sus pentru a nu știu câta oară. Pocovnicul o ținea într-una că în fundul căciulii îmi pusese cocoana fermece și că iedul și cotoiul erau totuna..." "- Ai aș! am zis eu. "- Era dracul, ascultă-mă pe mine". "- O fi fost - am răspuns eu - dar dacă e așa, pocovnice, atunci dracul te duce, se vede, și la bune..." "- Întâi te dă pe la bune, ca să te spurce, și pe urmă știe el unde te duce..."	Valențe mitice Credința că răul se poate materializa în orice, că poate lua orice formă. O justificare a slăbiciunii și tentațiilor tinereții. Păcatul e perceput. Un joc al contrastelor. Ambiguitatea este dublată de plăcerile tinereții, pe care conu Fănică nu le dorește dezvăluite. Punctele de suspensie (nostalgie, mister). Sens fantastic.
Povestirea este de un "fantastic" aparent, proiectat de mintea / inima naratorului personaj.	" – Da dta de unde știi?" "- Asta nu-i treaba ta, a răspuns bătrânul; asta-i altă căciulă!"	înțelept, neostentativ

Concluzia: "Bucățile **La hanul lui Mânjoală** și **La conac** ne pot duce cu gândul la prezența unor forțe iraționale, la prezența unor puteri malefice. Flăcăul care rătăcește o noapte pentru a se întoarce în același loc și tânărul care se lasă ispitit de tovarășii săi de drum la un joc de cărți ce i-ar fi putut fi fatal, par a acționa sub imperiul unei vrăji de nedezlegat, par sub stăpânirea diavolului. Dar diavolul este ignoranța celor doi eroi în fața vieții, amândoi împinși din urmă de o furtună a instinctelor ce duce la lumină chemări până atunci obscure, așteptări până atunci nedeclarate; atracția femeii, pasiunea jocului de cărți explică totul" (B. Elvin)

Scanned with OKEN Scanner

C. Comunicarea prin "declanşare" (reprezentare)

Eugen Ionescu – **Scaunele** (manual, XI, Ed. Humanitas, Unitatea: "Teatrul absurdului")

Competența generală

2. Folosirea instrumentelor de analiză stilistică şi structurală a diferitelor texte literare.

Competența specială

2.1.Recunoaşterea şi analiza principalelor componente de ordin structural şi de limbaj specifice textului dramatic.

1. **Structura textului dramatic**
   a. construcția subiectului dramatic
   b. compoziția textului dramatic
   c. personajele
2. **Limbajul dramaturgiei**
   a. Expresivitate în textul dramatic
   b. limbajul personajelor
   c. notațiile autorului / didascaliile
   d. limbaje scenice
3. **Specia dramatică. Repere istorice**

Sugestii metodologice:

1.a: Aparține primei perioade de creație, este considerată o artă dramatică, o alegorie deschisă a situației dramatice, un fel de „teatru în teatru", "un fragment de viață" înțeles în "limitele unui timp, spațiu" anume. Imaginea unei odăi goale, populată repede, din ce în ce mai repede, de scaune neocupate. Acestea vor constitui "imaginea centrală" - "vidul ontologic", "un soi de vârtej al vidului" (Eugen Ionescu). Povestea celor doi bătrâni este "destinată numai să susțină imaginea inițială, fundamentală", care dă semnificația ei piesei. Tehnica dramaturgului Eugen Ionescu este aceeaşi în fiecare din piesele sale: "înțelegerea la propriu a unor sensuri figurate".

1.b: "Noul teatru francez" în general şi dramaturgia lui Ionescu în particular, prezintă modificări esențiale în planul compozițional. Subiectul piesei este vitregit de toate cele cinci momente ale subiectului operei literare tradiționale. Conform viziunii lui Mircea Mihalevschi, acțiunea piesei ionesciene prezintă următoarea schemă compozițională:

Scanned with OKEN Scanner

- creşteri cantitative (accese de furie, delir verbal, multiplicări de obiecte, de dificultăţi etc.) duse la paroxism, la proliferări absurde şi urmate fie de o explozie nimicitoare, fie de o revenire la punctul iniţial;

- treceri succesive de la angoasă la euforie.

Apărut în alt stadiu şi context istoric, Ionescu "aduce trăsături şi modalităţi" care îl deosebesc mult de Caragiale (Al. Paleologu). E "abstract şi liric"(piesa a fost jucată pentru prima oară la Paris, în 1952 şi a fost publicată în 1954).

1.c: Personajele sale au un caracter schematic şi simbolic. Doi bătrâni, soţ şi soţie, de 95 şi respectiv, 94 de ani, trăiesc de foartă multă vreme împreună, izolaţi de restul lumii, într-o casă împrejmuită de apă. Casa lor pare o "insulă". Existenţa lor este supusă unui ritual. Amintiri reale, inventate, mărturisiri şi regrete despre ce-ar fi putut fi şi n-a fost (Bătrâna: "Ai fi putut fi Preşedinte-şef, Rege-şef, Doctor-şef, Mareşal-şef..."), al aceloraşi enervări (Bătrânul: "lasă-mă... sunt zdrobit, mă doare, mă doare vocaţia prăpădită"), alintări ("îngeraşule", "puişorule"), accese sentimentale ("Parisul va fi veşnic Paris"). Pregătesc seara marelui eveniment (Bătrânul: "... am un mesaj, am o misiune... pe care ... să-l transmit întregii omeniri..."), la lare "lucrează" de o viaţă. Au plănuit o "conferinţă", în propria lor casă. Emoţie. Musafirii invizibili sosesc “cu barca”. Apariţia lor e marcată de... sonerie şi de prezenţa în scenă a scaunelor, unul câte unul... Sosesc: Doamna invizibilă, Colonelul invizibil, Frumoasa şi soţul acesteia - tot invizibili, Fotogravorul, trei-patru ziarişti, mai multe persoane cu câţiva copii, alţi invitaţi. Surpriza serii: însuşi Împăratul. Toţi sunt invizibili. Gazdele întreţin conversaţia cu musafirii, ale căror replici nu se aud, în aşteptarea Oratorului care va susţine conferinţa. A treia prezenţă reală, în final, pe scenă, este însă... surdă şi mută...

Personajele lui E. Ionescu "rătăcesc în incoerenţă", neposedând nimic, în afară de "angoasele, de remuşcările, de eşecurile lor, de golul vieţii lor". Nişte fiinţe groteşti, iar suferinţa lor nu poate fi decât "derizoriu" tragică.

Scanned with OKEN Scanner

2.a: Cunoscând subiectul, ne întrebăm dacă teatrul lui Eugen Ionescu este unul al incomunicabilității şi realizăm (având în vedere şi propriile mărturii) că personajele sale "nu doresc să comunice". Sunt "golite" de orice psihologie. Sunt pur şi simplu "mecanisme". Ele aparțin unei lumi a "impersonalului" Ele prezintă doar anumite realități interioare. Au conştiința "absurdității" lor, de aici tragicomicul destinului lor.

2.b: Vârtejul de scaune exprimă evanescența, absența unei lumi care este acolo, care nu este acolo, care nu va fi acolo. În viziunea dramaturgului, jocul de cuvinte este ca o eliberare, nu are importanță ce se rosteşte, dacă se exprimă coerent, rațional. Important este să se ofere cuvintelor "întreaga libertate" şi ele vor "semnifica" ceva... Fiecare "dezlănțuire" verbală sau ruperi de sensuri pun în evidență mecanismul verbal al enumerării şi dau întregului o notă de umor. Atunci când Semiramis (bătrâna) enumeră invitații care vor veni (persoane umane), ea include brusc în această listă şi elemente abstracte: penarele şi cromozomii. Asociații sonore lipsite de sens, enumerare care sugerează absurditatea.

2.c: Dorința dramatugului a fost ca, prin reprezentare, spectatorul să remarce "latura de balet fantastic" pe care o oferea aducerea pe scenă a celor cincizeci de scaune care trebuiau să creeze "mulțimea" vidă.

2.d: Având în vedere reprezentarea grafică a scenei, aşa cum a gândit-o dramaturgul, putem realiza alte conotații privind simbolistica piesei: cercul (semicercul scenei) înscris perfect în pătrat (casa-insulă) şi totul înconjurat de apă: uimire în fața existenței: paradisul uitat al unei lumi sferice, loc dezangoasant... Clopoțelul soneriei, al cărui sunet se amplifică treptat: semnalul de alarmă al destrămării... Ce semnifică scaunele? O spune însuşi dramaturgul: "absența, văduvia, neantul". "Absența totală: scaune cu nimeni".

3. Specia dramatică

Competența specifică: 2.6: Aplicarea conceptelor operaționale în studiul textelor dramatice

Scanned with OKEN Scanner

- Definiți conceptul operațional de teatru absurd!

- Teatrul absurd este o modalitate dramatică apărută la jumătatea secolului al XX-lea, care, prin absurdul situațiilor scenice şi al dialogurilor, scoate în evidență absurdul condiției omului în societatea modernă.

Întrebat ce este "teatrul de avangardă", Eugen Ionescu a răspuns că este un teatru care "aduce o expresie nouă, vie", recunoscând absența discursului, a personajelor care "trăiesc dincolo de cuvinte, pentru că acestea nu spun, ci doar sugerează...", prin limbajul "imaginilor". În viziunea sa, "teatrul este poezie, iar poezia înseamnă creație". Susține însă teatralul, moralul ca finalitate şi surpriza.

I. 2: Componenta cognitivă şi psihologică

Are o structură complexă şi include: "totalitatea cunoştințelor generale şi a celor specifice unei culturi pe care le posedă participanții", "totalitatea datelor cunoscute despre tema în discuție", "tot ceea ce ştiu sau consideră unii despre alții" sau despre ei înşişi, concepțiile, temperamentul şi dispoziția de moment (Liliana Ionescu-Ruxăndoiu)

Orice conversație presupune existența unui fond de informații comun interlocutorilor. Acesta este motivul pentru care conversația între persoane necunoscute se realizează cu dificultate. Întru inițierea unei conversații se recurge la elemente comune partenerilor prezenți într-un anumit loc, într-un anumit timp. Pe moment ce baza de discuție se lărgeşte, conversația se poate diversifica tematic. Aici concură temperamentul, caracterul, cultura, educația participanților. În acest sens, se impun anumite "strategii" de care să uzeze orice persoană care este pusă în situația de a comunica, în orice împrejurare cu un semen al său.

În procesul de predare-învățare, **procedeul reprezentării grafice** oferă nebănuite avantaje în ceea ce priveşte componenta cognitivă. Iată un exemplu metodologic:

Scanned with OKEN Scanner

Marin Sorescu – Iona (clasa a XI-a, manualul editurii **Corint**)

Competență generală

1. Utilizarea corectă şi adecvată a limbii române în producerea şi receptarea mesajelor în diferite situații de comunicare

Competenta specifică

1.2. Folosirea adecvată a mijloacelor de exprimare orală în monolog şi în dezbatere, pornind de la texte dramatice

Conținuturi: dezbatere; elemente verbale, nonverbale şi paraverbale.

I. Sinteza unui destin dedublat

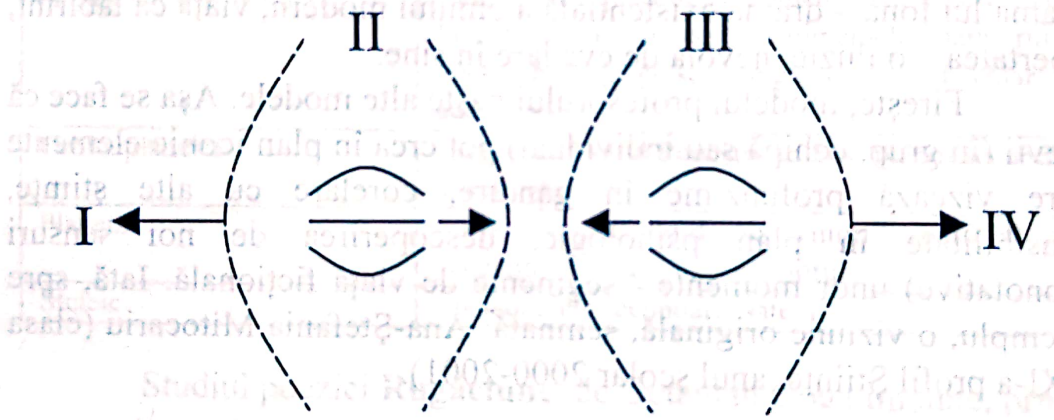

II. Căutarea identității spirituale

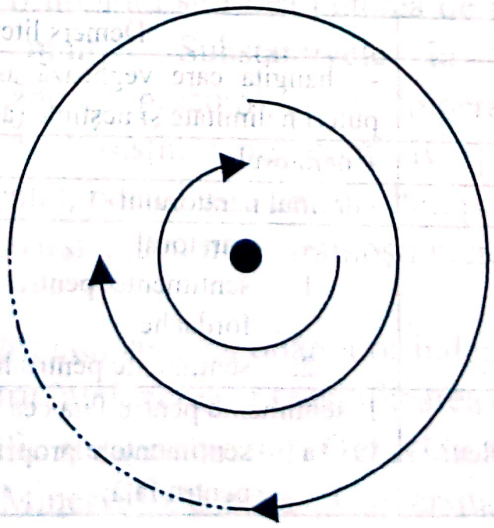

Scanned with OKEN Scanner

Această reprezentare grafică explică evoluția spirituală a lui Iona în raport cu o situație creată. Tablourile II-III (înăuntru; Iona, prizonier al propriului eu / limbaj; nevoia de eliberare dintr-un cerc al existenței care echivalează cu închiderea în altul), tablourile I-IV (în afară, spre lumină): un raport tragic şi tensionat între om şi propria-i existență. Săgețile (cuțitul) – semn al libertății de acțiune la care accede. Săgeata spre exterior oferă mai multe interpretări: sentimentul de a fi găsit în sine deplina libertate, protestul omului „care a văzut idei" de a trişa în lupta cu existența, călătoria la nesfârşit printr-un labirint sui-generis, curajul de a-şi trăi iluziile ca pe nişte realități indubitabile etc. Să avem convingerea că şi **limbajul iconic** poate oferi prilej de dezbatere incitantă, de solicitare creativ-participativă, de utilizare a unui vocabular variat, de concluzionare originală chiar: drama lui Iona – drama existențială a omului modern, viața ca labirint, libertatea – o iluzie, nevoia de evadare în sine.

Fireşte, modelul profesorului naşte alte modele. Aşa se face că elevii (în grup, echipă sau individual) pot crea în plan iconic elemente care vizează profunzime în gândire, corelare cu alte ştiințe, sensibilitate în plan psihologic, descoperirea de noi sensuri (conotative) unor momente / segmente de viață ficțională. Iată, spre exemplu, o viziune originală, semnată: Ana-Ştefania Mitocariu (clasa a XI-a profil Ştiințe, anul şcolar 2000-2001).

I. L. Caragiale – La hanul lui Mânjoală
Drumul unei comete în jurul Soarelui

Demers geografic	Demers literar
Soarele	- hangița care veghează asupra tuturor, având puteri nelimitate şi neştiute (asemeni Soarelui).
Cometa	- naratorul
Orbita cometei	- drumul naratorului
Cometa 1. cap 2. coadă	- naratorul 1. sentimente pentru fata cea mare a lui Iordache 2. sentimente pentru hangiță
1. Cap a. nucleu	1. sentimente pentru fata cea mare a lui Iordache a. sentimentele propriu-zise ale naratorului pentru fată;

Scanned with OKEN Scanner

Demers geografic	Demers literar
b. coamă Coama (b), de formă sferică, înconjură nucleul	b. insistența lui Iordache (naratorul știe că tatăl fetei îl vrea ginere cu orice preț). Dacă naratorul nu ar fi iubit-o pe fata lui Iordache, nu ar fi vrut să se întâlnească cu ea. Dar el o iubește. Scopul călătoriei este logodna. Dacă nu ar fi fost sentimentele pentru fată, nu ar fi fost nici insistența lui Iordache și dacă nu ar fi fost insistența pocovnicului, sentimentele pentru fată și insistența lui Iordache îl duc pe narator la împlinirea sa ca om și totodată la scăparea sufletului său de vrăjitoriile hangiței.
2. Coada se află în direcția opusă Soarelui și lungimea sa crește pe măsura apropierii de Soare.	2. Sentimentele pentru hangiță, la început, nu erau puternice: "ș-o cunoșteam de mult: trecusem pe la hanul lui Mânjoală de atâtea ori, încă de copil, pe când trăia răposatul taică-meu". De această dată lucrurile stau invers: sentimentele naratorului pentru hangiță cresc, atingând apogeul, chiar în acea seară.
Orbita planetei	- reprezintă satul Popeștii-de-Sus, planul secundar al acțiunii.
Planeta	- "pocovnicul" Iordache, viitorul socru al lui "coconul" Fănică, alias naratorul.
Stelele	- personajele secundare, sătenii...

Studiul poeziei **Rugăciune**, de Octavian Goga impune, printre alte multe cerințe, argumentarea sensurilor mesianice ale acestei arte poetice. Cui se datorește atitudinea de smerenie a poetului în fața divinității pe care o imploră să-i dea puterea de a cânta suferințele și aspirațiile celor mulți?! Substantivele în vocativ („Părinte", „Doamne", „Stăpâne"), precum și a imperativele („orânduie", „dezleagă", „sădește") susțin tonul confesiv specific vocabularului biblic. Temperamental, poetul este un revoltat, prin descendență, însă, omul își trădează obârșia: „Nu mor strămoșii niciodată, / Războiul lor în noi și-l poartă".

Așadar, întru cunoașterea obârșiilor îndepărtate ale numelui și neamului Goga, întru înțelegerea și sensibilizarea cititorului, să apelăm la studiul monografic și monumental: **Octavian Goga**, semnat de Ion Dodu Bălan (Ed. Minerva, Colecția „Universitas", București, 1971,

Scanned with OKEN Scanner

capitolul **Străbunii**) pentru a realiza un succint tablou genealogic al familiei lui Octavian Goga şi abia atunci elevii vor reuşi interpretări pe text mult mai pline de sensibilitate, găsind cu mai mare uşurinţă „cuvântul ce exprimă adevărul".

Având în vedere documentaţia semnată de I.D.Bălan, e posibil să obţineţi următoarea schemă (Anexa I).

Tot ca o recomandare utilă pentru ora de **Limba şi literatura română** este şi **harta**, dar nu o hartă oarecare, ci aceea desenată de fiecare elev pe propriul caiet, acolo unde vor nota cu propria lor mânuţă localităţile: **Răşinari** (locul de naştere al poetului) şi **Ciucea** (locul veşniciei sale). Dacă s-ar folosi acest **exerciţiu** util la studierea fiecărui scriitor (aşa cum învăţam noi, pe vremuri... Care vremuri? 195...), n-am mai avea surprise la examenele finale...

I. 3: Componenta lingvistică

Are în vedere locul în care se inserează fiecare enunţ în **ansamblul distructiv** din care face parte (Liliana Ionescu-Ruxăndoiu) "Determinarea semnificaţiilor" presupune adesea **acţiuni explicite de negociere** între emiţător şi receptor. Un exemplu concret este relevant: limba română, clasa a VII-a, obiectivul de referinţă: „dezvoltarea capacităţii de exprimare orală; corectitudinea relaţiilor sintactice la nivelul textului comunicat", elevii fiind capabili: „să asigure coerenţa ideilor exprimate". Astfel, în momentul în care se constată confuzii între verbul auxiliar şi verbul copulativ, recurgem la următoarea argumentare (Theodor Hristea) :

"Haina aceasta este purtată" ("este" – verb copulativ, "purtată", cu sensul de "veche, uzată"- nume predicativ: formează împreună predicatul nominal) ;

"Haina aceasta este purtată numai de către bunica" ("este" – verb auxiliar, "purtată" – participiul verbului de conjugat "a purta"; "este purtată" - verbul predicat, la diateza pasivă, indicativ prezent; "de către bunica" – subiectul logic sau complementul de agent).

Scanned with OKEN Scanner

În ceea ce priveşte topica "normală"(G. G. Neamtu): subiect – verb copulativ – nume predicativ, inversarea poziției (nume predicativ – verb copulativ – subiect) nu aduce după sine şi inversarea funcției sintactice:

"Câinele este prietenul omului" // "Prietenul omului este câinele".

Explicațiile care au ca punct de plecare exemple concrete îndepărtează orice suspiciune, orice confuzie, alte şi alte greşeli.

În actul de predare-învățare, profesorul apelează la diferite situații de comunicare pentru a îmbunătăți exprimarea orală a elevilor, dar şi prin utilizarea conceptelor operaționale recomandare de programa şcolară. Aportul său vizează poziția sa de organizator, controlor, sufleur, participant, resursă, tutore. Menirea sa este de a facilita şi modera învățarea; de a ajuta pe elevi să înțeleagă, să explice şi să argumenteze puncte de vedere generale şi proprii; de a conştientiza rolul dialogului, al evaluării şi al autoevaluării; de a forma la elevi deprinderi de muncă în echipă; de a forma deprinderi întru cuantificarea progresului în învățare... Succesul didactic depinde numai şi numai de măiestria profesorului în a crea acele situații de comunicare pe care le impune, într-un anume moment, ora de **limba şi literatura română**.

Exemplul următor doreşte să înlocuiască teoretizările. Ce face profesorul, atunci când are ca activitate didactică o secvență de text (manual, clasa a X-a, Ed. **Sigma**), I. Slavici – **Pădureanca**, capitolul VI : dialogul dintre Simina şi tatăl ei, Neacşu? Fireşte, îşi proiectează, acasă, în linişte "strategia didactică". Gândeşte, analizează, îşi formulează întrebări, dar şi posibile răspunsuri. Va avea în vedere: metodele şi procedeele utilizate: lectura exploratorie şi de cercetare, conversația, problematizarea...; formele de organizare a actului de predare-învățare: frontală, individuală, pe grupe; mijloacele de învățământ utilizare pe parcursul orei de curs: textul literar propriu-zis, fişe de observație (se oferă modele), studii critice, scheme didactice...

Scanned with OKEN Scanner

Apoi, se extrage din programă: competența generală (3) și competența specifică (3.1), în funcție de acestea, structurăm secvența didactică însăși.

Conținuturile se proiectează și ele în funcție de ceea ce avem în vedere: de a intui psihologia personajelor, precum și fatalitatea care planează asupra destinului acestora. Se gândește, strategic, asupra tipurilor de grupare a elevilor: perechi (se încurajează cooperarea, se creează o atmosferă mai relaxantă de lucru – chiar de intimitate) sau în grupuri (liderul are un rol important).

"Pașii" următori vizează: **tipologia** (proză narativă), **problematica abordată de prozator** (universul rural al secolului al XIX-lea), **acțiunea** (se desfășoară cronologic, în gradația conferită de succesiunea momentelor subiectului), **tema nuvelei** ("tăria de caracter" – D. Vatamaniuc, "dramă a opțiunii" – Magdalena Popescu), **construcția subiectului** (se are în vedere secvența narativă ce se dorește analizată, respectiv, capitolul VI), **tipuri de personaje** (Simina – protagonist, Neacșu – personaj episodic), **registre stilistice** (popular și cult), **vorbirea directă în alternanță cu cea indirectă** (dialogul tată – fiică, "vocea" naratorului).

În proiectul didactic, se notează apoi:

a. Prezentarea subiectului: "nuvelă a socialului de castă"
b. Prezentarea conflictului: psihologic, preponderent erotic; imposibilitatea căsătoriei Siminei cu Iorgovan provine din apartenența celor două personaje la trepte sociale diferite
c. Prezentarea celor două personaje

Simina	Neacșu
personaj central	personaj episodic
tipul fetei frumoase, inteligente, dar sărace	tipul omului sărac
"pădurcanca"	"pădurcanul" din Zimbru Săracul care știe că frumusețea vieții înseamnă muncă, cinste, iubire.
fata crâsnarului din Zimbru orfană de mamă	măcinat de boală Își iubește fiica mai mult ca lumina

Scanned with OKEN Scanner

Simina	Neacşu
afecţiune faţă de bătrânul ei tată	ochilor
Iubeşte cu ardoare pe Iorgovan - fiul bogătanului Busuioc, dar e conştientă de graniţele sociale care o despart de acesta.	Ştie, de la început,că idila dintre Iorgovan şi fiica lui se va destrăma. Supărat, părăseşte moşia lui Busuioc. Se îmbolnăveşte de holeră şi moare.
victimă a destinului condiţia irealităţii personajului :"îi venea să zboare ca pasărea ce se vede întoarsă la cuibul ei şi să cânte şi să facă toate nebuniile..."	condiţia realităţii personajului: "dragostea e dragoste" (implică responsabilitate, e supusă unor convenienţe morale)

Analiza literară a secvenţei narative:

Concepte operaţionale	Replicile lui Neacşu	Intervenţia profesorului	Intervenţia elevilor
Instanţele comunicării narative (autor, narator, personaje, cititor)	"- Crezi că Iorgovan o să te iei de nevastă?"	- Cui se datorează această suspiciune?	- Mentalitatea de veacuri a lumii satului (exemplificări din text) Fişe
Construcţia discursului narativ (alternanţă,înlănţuire) Conflict este exterior. *Tipuri de personaje* (reprezentative pentru epoca şi categoriile sociale evocate)	"- Eşti cuminte, fata mea. Rău ar fi dac-ai crede, şi mai rău ar fi dacă s-ar întâmpla una ca şi aceasta".	Problematizare: - Prima replică a tatălui trebuie să o înţelegem ca pe un imperativ al înţelegerii sau ca pe un prezent al acceptării? - Cum să ne explicăm folosirea inversiunii expresiei verbale impersonale (rău ar fi) ? - De cine se teme Neacşu? - Este pregătit (capabil) Neacşu să demoleze normele de etică rudimentară de veacuri?	Se acceptă cât mai multe opinii. Se impune argumentarea şi contra-argumentarea. - decizională în subiectivitatea dramei; - ierarhia patriarhalului nu poate fi zdruncinată; "gura satului" pro / contra

Scanned with OKEN Scanner

Concepte operaționale	Replicile lui Neacșu	Intervenția profesorului	Intervenția elevilor
Prin *înlănțuire* se vizează obiectivitatea. Modurile de expunere domninante: povestirea și dialogul.	"- Pentru că însoțirea făcută fără de voie nu-i pentru oamenii plămădiți ca noi..."	- Conștientizează bariera care opune rezistență? - E suficientă doar accepția părinților?	părinții rudele "gura satului"
"oralitatea populară... instrument în vederea picturii mediului rural" (**Arta prozatorilor români**) *Registre stilistice* (popular și cult)	"- **Slăbiciunea** lui... și asta nu ține toată viața, nici n-o au cu toții pentru tine. Nu te face, fata mea, pui de cuc în cuib de cioară, că nu-ți este firea... Tu ai durmit..., dar ei au durmit..."	- Care este sensul conotatic al derivatului subst., simbolistica "pui de cuc în cuib de cioară" sau înțelesul regionalismului evocativ "a durmi"?	slăbiciune - capriciu al tinereții afecțiune dramatică **cuc** - nestatornicie (zbor de noapte) **cuib de cioară** - căminul (familia) lui Iorgovan, nefericire
"Ceea ce apare nou și fără asemănare este analiza psihologică" (Tudor Vianu)	" - ... Tu nu știi să șezi la masa lor, nici să mănânci cu lingura lor, nici știi să te îmbraci în portul lor, nici să vorbești în limba lor".	- Care este sensul conotativ al formelor verbale? Neacșu - un alter-ego al aurorului	inegalitate socială (ei tot și ea nimic) niciodată stăpână în căminul lui Iorgovan (casă, masă, rodul muncii...) duritatea pronumelui "lor"
Modalități ale narării (scenă)	" - ... e slab de înger... Dac-ar fi om ca Șofron, ai putea să treci și prin foc, și prin apă alătura de dânsul: dar grea e tovărășia cu un om care nu se uită mereu înainte, ci caută la tot pasul... cum vor alții..."	- Care este sensul loc.adv.? - Ce rol are CȚ? -Explicați expresia "a trece "prin foc și apă". - Dar "dreapta - stânga"?	indecizie dorință / hazard încărcare a convențiilor sociale indecizie

Scanned with OKEN Scanner

Concepte operaționale	Replicile lui Neacșu	Intervenția profesorului	Intervenția elevilor
Narațiune la persoana I	"- Cum ți-a fi data, așa-ți va fi norocul".	-Care este sensul CȚ ("cum ți-a fi data")?	Credința într-un destin hărăzit deja.
	"Dar tot aș vrea să știu cum o să fie!"	"aș vrea"	iubire premoniție
Naratorul este omniscient (eul lucrării) *Viziunea "împreună cu"* "Povestitorul vede oamenii lui dinlăuntru" (Tudor Vianu)	"Ce să vorbească mai departe?! Știau ei oare care este și care nu este adevărul, ca să stăruiască asupra lui?!.."	vocea delegată de autor întru elucidarea sensurilor dramei	interpretare din punctul de vedere al cititorului
"Moralistul și logicianul privește la spectacolul lumii exterioare" (Tudor Vianu)	**Dumnezeu** să te poarte-n căile tale!" " - Fata mea, draga mea fată! Plângi, că e bun plânsul..."	-Este o binecuvântare sau o formulă testamentară? - De ce plângem?	argumentare Plânsul purifică și întroncază luciditatea.

Bibliografie generală:

Noul Curriculum Național – Programa de Limba și literatura română
Constantin Parfene - **Teorie și analiză literară**, Ed. Șt., 1993
Adrian Marino - **Dicționar de idei literare**, Ed. Eminescu, 1973
Colecția revistei **"Limba și literatura română"**
Colecția revistei **"Limbă și literatură"**
Aurel Nicolescu - **Analize gramaticale și stilistice**, Ed. Albatros, 1981
Ion Rotaru - **O istorie a literaturii române**, vol. II, Ed. Porto-Franco, 1994)
Al. Piru - **Poeții Văcărești**, Ed. Tineretului, 1966
Eugen Simion - **Dimineața poeților**, Ed. C.R.,1980
Eugene Ionesco - **Între viață și vis**. Convorbiri cu Claude Bonnefoy, Ed. Humanitas, 1999
B. Elvin – **Modernitatea clasicului I. L. Caragiale**, EPL, 1967
Th. Hristea – **Sinteze de limba română**, Ed. Albatros, 1984, p. 317
G. G. Neamțu – **Elemente de analiză gramaticală**, E.S.E., București, 1989)
D. Vatamaniuc – Ioan Slavici – **Opera literară**, Ed. Academiei, 1970
Magdalena Popescu – **Slavici**, Ed. C. R., 1977, capitolul **Sistemul lumii)**

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul II: **Tipuri de învățare la Limba şi literatura română**

Didactica modernă se caracterizează prin încercarea de abordare a unui model "interacționist-sistemic", axat pe subiectul care învață şi-şi dirijează propria activitate. În general, prin învățare se înțelege o activitate conştientă având ca rezultate fie achiziții de cunoştințe, fie operații intelectuale şi însuşiri de personalitate. Acest proces este condiționat de perceperea inițială a materialului de asimilat, de înțelegerea şi memorarea acestuia, completate de întrebuințarea lui în noi conexiuni şi sisteme de informații. Oricâte tipuri de învățare s-ar descoperi, în orice ierarhie (de la simplu spre complex) s-ar formula, important este că nu există o succesiune unică în învățare, că aceasta depinde de anumiți factori indispensabili: învățarea anterioară, natura materialului de învățat, particularitățile individuale ale elevilor, obiectivele de referință / competențele generale recomandate de programa şcolară, competențele specifice, conținutul / conținuturile fiecărui segment didactic etc.

II.1. **Învățarea prin "identificare"**

A "identifica" înseamnă a recunoaşte, a constata identitatea unei noțiuni şi a-i motiva existența. Motivarea se poate face numai prin acea "colecție" de argumente care-i justifică funcția valorică. Ea poate fi limitată la o singură caracteristică a noțiunii sau la mai multe (Vistian Goia).

Spre exemplu, la **Limba şi literatura română**, clasa a VII-a, elevii trebuie să cunoască care sunt categoriile gramaticale specifice fiecărei părți de vorbire în parte, pentru ca "identificarea" să nu creeze nesiguranță, confuzie, greşeală, având în vedere, printre altele, confuziile ce persistă: atribuirea categoriei gramaticale de "formă" şi "persoană" pronumelor "demonstrativ, nehotărât, negativ, interogativ - interogativ"; atribuirea categoriei gramaticale de "diateză" verbelor "a fi", "a avea", "a voi", atribuirea valorii adjectivale pronumelor

Scanned with OKEN Scanner

"personal", "reflexiv" – formă neaccentuată, "negativ" (**nimeni, nimănui, nimic**), "relativ-interogativ" (**cine**), "relativ compus" etc. Exercițiile de "identificare" a pronumelor şi a adjectivelor pronominale, a verbelor reflexive sau activ pronominale, a verbelor la diateza activă sau pasivă, a substantivelor articulate cu articol hotărât cu formă de nominativ sau acuzativ, constituie pentru elevii noştri, uneori, o probă "de foc".

Identificarea - ca treaptă a procesului de învățare, are caracter operativ, însă abuzând de ea, putem avea şi neşansa instalării unei stări de monotonie şi inhibiție. Ca operație logică, ea reflectă "legea identității şi a rațiunii", iar în plan psihologic, dezvoltă gândirea analitică.

În cadrul orelor de **Literatură**, aceată metodă e utilă, spre exemplu, în analiza stilistică. Spre exemplificare, iată un fragment din **Povestea lui Harap-Alb**, de Ion Creangă:

"Poate că acesta-i vestitul Ochilă, frate cu Orbilă, văr primare cu Chiorilă, nepot de soră lui Pândilă, din sat de la Chirilă, peste drum de Nimerilă. Ori din târg de la Să-l-caţi, megieş cu Căutaţi şi de urmă nu-i mai daţi. Mă rog, unu-i Ochilă pe fața pământului, care vede toate şi pe toți altfel de cum vede lumea cealaltă; numai pe sine nu se vede cât e de frumuşel. Parcă-i un boț, chilimboț boțit, în frunte cu un ochiu, numai să nu fie de diochiu!

- Râzi tu, râzi, Harap-Alb, zise atunci Ochilă, uitându-se închiorchişat, dar, unde te duci, fără de mine rău are să-ți cadă. Fata împăratului Roş nu se capătă aşa de lesne cum crezi tu. Din gardul Oancei ți-a da-o împăratul, dacă n-oiu fi şi eu pe-acolo..."

Tema: formarea unui tânăr în contact cu experiențele vieții. Fragmentul reprezintă o secvență din desfăşurarea acțiunii şi înfățişează întâlnirea lui Harap-Alb cu Ochilă.

Observații fonetice (scriere de secol al XIX-lea)

-fonetisme specifice graiului moldovenesc: ochiu, diochiu, oiu (voi)

-fonetisme neliterare: văr primare

Lexicul

-variante populare: închiorcoşat, megieş

-analogii groteşti

Scanned with OKEN Scanner

-locuțiuni verbale: „rău are să-ți cadă”
-expresia idiomatică: „din gardul Oancei”, „un boț chiliboț boțit”
-câmpul semantic Ochi = Ochilă, Orbilă, Chiorilă, Pândilă, Chiorilă

Morfologia (exprimarea afectivă)

-interjecții: hai, iaca
-exclamații: “Mă rog, unu-i Ochilă...”
-dativul etic: “ți le prinde cu mâna”
-dativul posesiv: “rău are să-ți cadă”, “ți-o da-o împăratul...”
-domină prezentul indicativ

Sintaxa

-fraze scurte
-raport de coordonare
-anacolutul: “Hai şi tu cu noi, dacă vrei...că doar n-avem a te duce de mână, ca pe un orb...”

Arta narativă

-enumerația: “Ochilă, frate cu Orbilă, văr primare cu...”
-comparația: “n-avem a te duce de mână, ca un orb”
-epitetul inversat: “vestitul Ochilă”
-jocul de cuvinte: “boț, chilimboț boțit”, “ori din târg de la Să-l-cați...”
-formule de ritual: “dar se vede...”
-umanizarea fantasticului (Ochilă se oferă să-l ajute pe Harap-Alb; în ciuda dimensiunilor sale, vorbeşte şi se comportă ca un țăran locuitor al Moldovei de Sus)

Oralitatea (stilul vorbit, colorit poetic popular)

-sfătoşenia lui Ochilă
-ironia:”numai pe sine nu se vede cât e de frumuşel”.

Concluzii.

Tot la clasa a X-a, la unitatea **Forme incipiente ale prozei literare**, întru înțelegerea şi aprofundarea unor concepte operaționale, se ia, spre exemplificare, o frază extrasă din **Cronica** lui Grigore Ureche. Se aplică metoda învățării prin „identificare”. Proiectarea didactică vizează:

- instanțele comunicării narative: relația autor-narator-personaj

Scanned with OKEN Scanner

- perspectiva narativă: punctul de vedere al cronicarului privind hotărârea lui Ştefan de a conduce destinele ţării („strâns-au"), spiritul său de iniţiativă („ieste-le cu voie..."), autoritatea sa („luo... steagul..."), independenţa decizională („gâtindu-să de mari lucruri")...
- tipul de narator: martor şi reflector („i-au întrebat pre toţi..."; „nu cerca să aşeze ţara")
- construcţia subiectului: secvenţă narativă
- construcţia discursului narativ: alternanţa şi înlănţuirea evenimentelor
- tipul de personaj: legendă vie; omul şi domnitorul, evoluţie ascensională

„Deciia Ştefan vodă strâns-au boierii ţării şi mari şi mici şi altă curte măruntă dimpreună cu mitropolitul Teoctist şi cu mulţi călugări, la locul ce se chiamă Direptatea şi i-au întrebatu pre toţi: ieste-le cu voie tuturor să le fie domnu? Ei cu toţii au strigat într-un glas: „În mulţi ani de la Dumnezeu să domneşti". Şi decii cu toţii l-au rădicatu domnu şi l-au pomăzuitu spre domnie mitropolitul Teoctistu. Şi de acolea luo Ştefan vodă steagul ţării Moldovei şi să duse la scaunul Sucevei. Decii Ştefan vodă gătindu-să de mai mari lucruri să facă, nu cerca să aşeze ţara, ci de războiu să gătiia, că au împărăţitu oştii sale steaguri şi au pus hotnogi şi căpitani, carile toate cu noroc i-au venit".

II.2. Învăţarea prin "opoziţie"

"Opoziţia" sau "antiteza" există la nivel conceptual (Vistian Goia). La nivelul cunoaşterii didactice, prin "opoziţie" înţelegem un raport între două noţiuni, două judecăţi, două caracteristici care au statut antinomic - contrastant din punct de vedere semantic şi ştiinţific. Spre exemplu, în argumentarea privind prezenţa elementelor specifice basmului în romanul **Creanga de aur**, de Mihail Sadoveanu (clasa a X-a, manual **Sigma**), prin comparaţie cu basmul cult şi basmul popular, realizăm "opoziţii" extrem de relevante privind mesajul romanului însuşi.

Scanned with OKEN Scanner

Povestea lui Harap-Alb **Cenuşăreasa**	Creanga de aur
"Amu cică împăratul acela, aproape de bătrâneţe... a scris carte frăţâne-său craiului să-i trimită pe cel mai vrednic dintre nepoţi", (ca să domnească peste împărăţia sa).	"Află fiule al meu iubit... că trebuie să te pregăteşti de cale lungă. Dintre toţi fraţii tăi..., pe tine te-am socotit mai vrednic, ca să te jertfesc".
Craiul: - "Mergi de acum tot înainte, că tu eşti vrednic de împărat. Numai ţine minte sfatul ce-ţi dau: în călătoria ta ai să ai trebuinţă şi de răi, şi de buni, dar să te fereşti de omul roş, iară mai ales de cel spân, cât îi putea..." "Şi la toată întâmplarea calul, tovarăşul tău, te-a mai sfătui şi el ce ai să faci..."	Magul, Decenеu al 32-lea: " Sunt ani de primejdie..." "Să fii limpede şi mlădios ca izvorul şi tot aşa de stăruitor. Să străpungi stânca materiei şi să te eliberezi către divinitate". "Plinindu-ţi învăţătura." (7 ani, în Egipt); "... te vei coborî în Bizanţ, făptuind astfel a doua poruncă a mea" – "îndrăzneşte a intra în lumea de-acolo"(pt. a afla ce a schimbat în viaţa oamenilor creştinismul); "...să dai dragoste şi înţelepciune semenilor tăi..."
Harap-Alb pleacă spre împărăţia lui Verde Împărat, fără să intuiască ce pericole îl aşteaptă.	Kesarion Breb pleacă în lume cunoscându-şi dinainte destinul. Petrece 7 ani în Egipt şi 9 ani în Bizanţul condus de împărăteasa Irina şi apoi, de fiul acestuia, Constantin VI (780-797).
Valea plângerii / Pădurea – labirint	Bizanţul secolului al VIII-lea
Probe de iniţiere: Mezinul intră în fântână fiu de împărat şi iese rob, cu noul nume< Harap-Alb, urmând o nouă traiectorie spirituală, coborând într-un Infern dirijat de Spân. Credul şi inocent, el va plăti pentru toate greşelile sale.	Iniţiat 7 ani în Egipt ("Experienţa egipteană e complet eludată"), Kesarion Breb soseşte în Bizanţ, în "raiul lumii şi buricul pământului", cu numele de Egipteanul. Cele trei iniţieri ale sale sunt: -în filosofia Egiptului, în politica Bizanţului, în iubire
Sol al Binelui: Înfruntă primejdia, supunându-se destinului întru redobândirea statutului pierdut.	Sol al Binelui care va face Rău: Căutarea sa se degradează în acord cu lumea degradată în care trăieşte.
Sfătuitori / Daimoni: -calul năzdrăvan, vestiţii năzdrăvani, necuvântătoare, Sf. Duminică	Sfătuitori: asinul Santabarenos, slujitorul său, Constantin Daimonii: Decheneu 32, episcopul Platon, bunicii Mariei

Scanned with OKEN Scanner

Drumul inițiatic: Împărăția	Mănăstirea – Centrul spiritual
Însemnele puterii fiului de Crai: cartea, banii, armele.	Însemnele puterii Bizanțului:"sabia, varga, globul de aur".
Simboluri: 3 / 7 apa vie-apa moartă, aripa, baba; Corbul	3 / 7 / 33 "Pasărea măiastră cu ochi și glas de om": -a."Pajurile slobozirăde două ori strigăte din înălțimi" (la Amnia); -b."Pasarea cea pestriță din grădina palatului a strigat de două ori: Constantine-Constantine!" -c."pasarea cea necunoscută... a strigat în Cetate din turn în turn și de pe coperiș că Împăratul a călcat în picioare cununia și a desfăcut ceea ce numai Domnul Dumnezeu are puterea să desfacă".
Condurul – pantof de sticlă Fiul de împărat în căutarea condurului pierdut de Cenușăreasa, la bal. Fiul de împărat va dezlega pe nefericita orfană din strâmtoarea malefică a forțelor răului. Happy-end!	Condurul" "încălțare mică de piele roșie, pe fața căreia era cusut cu fir de argint un stârc". Ca un prinț, Breb sosește la Amnia, în casa lui Filaret și a Teosvei și invită pe nepoata lor, Maria, să probeze condurul – răsplată meritată pentru frumusețea și virtutea ei. Trei trepte labirintice zvârcolinde sfredelesc sufletul lui K. Breb: de la pasiune ("mâhnire dulce") la culpabilitate ("Eu am fost solul care am adus o floare curată și am aruncat-o într-o volbură prihănită"), de la obligația morală de protejare până la inițierea Mariei întru decizia finală (împăcarea cu ea însăși), prin supunere în fața destinului.
	"Drumul inițiatic ca modalitate de cunoaștere a tainelor vieții" (maturizare), "desăvârșire de sine", "inițiere în cele veșnice, prin confruntarea cu lumescul". Kesarion Breb o sacrifică - conștient – pe Maria, pentru ca el însuși să se purifice, prin suferință de cele lumești. El este Decheneul cel nou (33) – cel din urmă slujitor al muntelui ascuns".

Scanned with OKEN Scanner

- Poate oferi antiteza dintre Niță Ghițescu și Ghiță Nițescu din schița **Triumful talentului**, de I. L. Caragiale, o lecție social-umană pentru generațiile de tineri de pretutindeni, luând în cosiderație elementele de sinteză ordonate în tabelele alăturate?

Elevi la școala primară:

Niță Ghițescu	Ghiță Nițescu
„copil sărman"	Tatăl – „cu dare de mână"
„are icoană la scris"	Mâna dreaptă „șubredă"; „nu avea apucătură din ochi la lucru de piguleală"
Se supune sfaturilor dascălului său și pleacă la București, să-și găsească de lucru.	Ghiță se retrage la țară, pe lângă tatăl său, care era negustor. După moartea tatălui, pleacă la București să obțină și el o slujbă.

După ani, la București:

Niță Ghițescu	Ghiță Nițescu
Supus la numeroase probe de concurs	Simulare de concurs
Dorește un post de copist, prin punerea în valoare a talentului său.	Folosindu-se de o scrisoare de recomandare, este sigur de obținerea unui post de copist.
Încurajat de o cunoștință	Se supune sfaturilor primite.
Învață repede mecanismele corupției	E convins că nici pregătirea, nici talentul nu asigură poziția sa socială.
Rămân „buni camarazi".	Rămân „buni camarazi".

II. 3. **Învățarea prin "corelație"**

"Corelație" înseamnă "legătura reciprocă între noțiuni și fenomene, între două obiecte ale gândirii". Pentru a evita posibile erori sau exagerări, demersul corelativ trebuie să respecte unele condiții, printre care: stăpânirea corectă a celor două sau mai multe noțiuni, fenomene etc., pe care le punem în relație de reciprocitate sau descoperirea similitudinilor și diferențierilor dintre ele.

În susținerea acestui "tip" de învațare, facem trimitere, spre exemplu, la sintaxa frazei. După cum bine știm, **subordonatele circumstanțiale** se recunosc, în primul rând, prin prezența

Scanned with OKEN Scanner

elementelor corelative, care le şi individualizează. Aceste **adverbe corelative** reprezintă pentru tipurile de subordonate circumstanțiale ceea ce reprezintă proba adunării sau înmulțirii pentru scădere sau împărțire, la matematică.

Modelul alăturat, se impune pentru a înțelege cât de important este rolul şi locul unui **adverb corelativ** în contextul unui tip de subordonată la nivelul unei fraze:

Corelativele circumstanțialelor

CL: **acolo** (Acolo să mergi, unde vreau eu)

CT: **atunci** (Când va înceta ploaia, atunci voi pleca), **îndată** (Cum m-a văzut, îndată a venit la mine), **pe loc** (Cum ne-a văzut, pe loc ne-a ajutat)

CM: **aşa** (Aşa să faci, precum te învăț), **cu cât...cu atât** (Cu cât vei învăța mai mult, cu atât vei şti...), **pe atât, de ce, atâta** (Cât îl laşi pe om, atâta se întinde...)

CZ: **de aceea** (De aceea ți-am atras atenția, pentru că ai greşit), **pentru aceea** (Pentru aceea plâng, pentru că m-ai supărat), **d-aia** (Unde a fost preocupat, d-aia n-a venit)

CS: **de asta** (De asta m-a trimis, pentru ca să apăr țara), **de aceea** (De aceea a venit, ca să te ajute)

CȚ: **în caz că, în ipoteza** (Ia două, în ipoteza că el uită)

CV: **tot, totuşi, cu toate acestea** (Tot plec, chiar dacă tu nu vrei)

CNS: **atât, aşa de, astfel, destul, de prea** (Vântul sufla atât de tare, încât nu puteam înainta)

Dacă unele subordonate se "descoperă" cu ajutorul unei întrebări specifice, altele impun o judecată "matematică". Spre exemplificare:

"Deşi plouă, eu plec la plimbare".

Ei bine, se recurge la următorul raționament: "în ciuda faptului că plouă, eu "totuşi" ("corelativul" – decizionalul), "plec la plimbare".

Sau: "Eşti atât de insistent, încât m-am supărat".

Pentru a înțelege că subordonata "încât m-am supărat" arată urmarea acțiunii din regentă, judecăm astfel: Ca urmare a faptului că

Scanned with OKEN Scanner

"eşti insistent", "m-am supărat". De reţinut că acest tip de subordonată nu se află prin întrebare, ci prin judecată şi se recunoaşte prin prezenţa elementului specific de relaţie ("încât") şi a unui "corelativ" special ("atât de, aşa de").

La literatură, clasa a IX-a, întru recunoaşterea tipului de text studiat, e bine să se reţină:

a. relaţiile dintre cele trei tipuri de texte:

Text ficţional	Text de graniţă	Text nonficţional
-explorare a unui univers imaginar	- simbioză	- caracter real
-invenţie epică,lirică, dramatică	- simbioză	- text privat sau oficial - adevăr factual
- urmează traseul: realitate-imaginaţie-realitate	- realitate afectivă	- susţine legile realităţii
- interes estetic	- simbioză	- interes informaţional
- sens conotativ	- simbioză	- sens denotativ
- prezent atemporal	- timpul amintirii	- timpul acţiunii
- subiectivism	- simbioză	- obiectivism
- bogăţie tematică, motive, structură, expresivitate	- spontaneitate, accesibilitate, claritate	- claritate - spontaneitate - intimitate

b. corelaţiile existente între un text ficţional şi un text de graniţă (Manual, IX, Ed. Sigma):

Mircea Eliade – **Romanul adolescentului miop**	Titu Maiorescu – **Însemnări zilnice**
creaţie literară	document cu un caracter informativ
formulă romanescă	text intim
limbaj artistic	simbioză (publicistică-literatură)
tehnică narativă (jurnal)	tehnică documentară (jurnal)
teme, motive narative (adolescenţa, iubirea, prietenia, mansarda etc)	notaţii zilnice comprehensiune (autocunoaştere, autoanaliză)
destin uman	Responsabilitate
Conotaţie	denotaţie + conotaţie = simbioză
Subiectivism	obiectivitate+subiectivism=simbioză
interes estetic	interes informaţional
prezent atemporal	prezent al acţiunii şi al amintirii = simbioză
text ficţional	text de graniţă

Scanned with OKEN Scanner

c. transformarea unui text nonficțional într-unul ficțional (programa clasei a IX-a):

Ion Neculce- **O samă de cuvinte**	C. Negruzzi – **Aprodul Purice**
- anecdotă	- poem în versuri
- limbaj cronicăresc	- limbaj artistic
- sens denotativ	- sens conotativ
- topică arhaică	- topică arhaică,specifică versificației
- domină indicativul perfect compus	- domină prezentul istoric
- un moment picant	- un moment dramatic
- scurtă narațiune a unei întâmplări, cu sfârșit neașteptat	- momente ale subiectului -moduri de expunere - procedee artistice
- text de graniță	- text ficțional

d. corelații între un text ficțional și un text aparținând literaturii de consum:

Mircea Eliade - **Romanul adolescentului miop**	Ion Băieșu - **Balanța**
- text literar consacrat	- paraliteratură
- formulă romanescă	- literatură de consum
limbaj artistic	- senzațional de prost-gust
tehnică narativă	kitsch verbal, comportamental, de mentalitate
Motive narative : adolescența, iubirea, prietenia, mansarda	Motive narative : iubirea, politicul, patologicul
Autoironia	comicul macabru
sensuri conotative	sensuri denotative

e. corelații între două texte nonficționale:

Ion Ghica – **O călătorie de la București la Iași înainte de 1848**	Vasile Alecsandri – **Vasile Porojan**
Ghergani, 20 iunie 1881	Convorbiri literare, 1 august 1880
Timpul amintirii afective devine istorie.	Timpul amintirii afective devine literatură.
plăcerea amintirii respect pentru adevăr	spontaneitate, naturalețe, degajare, încărcătură emoțională
analiză lucidă	experiență personală
descrierea unei călătorii	evocarea celor mai frumoase momente ale copilăriei

Scanned with OKEN Scanner

Ion Ghica – **O călătorie de la Bucureşti la Iaşi înainte de 1848**	Vasile Alecsandri – **Vasile Porojan**
Notaţii realiste: birocraţia starea drumurilor Kogălniceanu la Academia Mihăileană, evenimente şi personalităţi comune celor doi scriitori (Cuza, Docan, Kogălniceanu)	Notaţii realiste: pozne copilăreşti anii de şcoală cu părintele Gherman – 1827, la pensionul Cuénim – 1834, regimul sever al şcolii studiile la Paris
viaţa la curtea domnească (1842-1848) Mihai Sturdza – "om plin de învăţătură"	viaţa la moşie viaţa robilor ţigan şi dorul lor de libertate destinul lui Vasile Porojan "libertuşca"
Notaţii subiective: natura dezlănţuită transformarea detaliului în episod întâmplări devenite anecdotă nostalgie după anii tinereţii	Notaţii subiective: nostalgie după frumoşii ani ai copilăriei "strania nedreptate a soartei", robul ţigan – "ştia să rabde suferinţele cu un stoicism antic"; "lungul şir de mizerii omeneşti'
Ion Ghica – moralist : "Noi tinerii devenisem sâmburele împrejurul căruia se grupau ideile viitorului".	Vasile Alecsandri – lecţie de viaţă : "După moartea părinţilor mei, am eliberat pe toţi robii noştri voind astfel să recunosc amicia lui Porojan pentru mine..."
Scrisoare literară : rol informativ, documentar, estetic.	Scrisoare literară : relaţie subtilă între cel real şi cel ficţiune.

II. 4. Învăţarea prin „analogie"

"Analogia" este însoţită şi completată de operaţia disocierii. În cadrul aceleeaşi specii literare, recunoaştem puncte convergente şi, deopotrivă, divergente. Iată spre exemplu, la gimnaziu, o viziune generală privind asemănările şi deosebirile între baladă populară **Toma Alimoş** şi balada cultă **Paşa Hassan**, de George Coşbuc:

Balada populară	**Balada cultă**
Creaţie anonimă culeasă din popor şi publicată pentru prima oară (se cunosc mai multe variante) în vol. ***Poezii populare. Balade adunate şi îndreptate*** de V. Alecsandri în anul 1852; prezintă momente importante din viaţa unui personaj cu ajutorul elementelor reale şi fantastice.	***Creaţie*** compusă de G. Coşbuc în anul 1894 şi inclusă în vol. ***Cântece de vitejie***; realizată sub influenţa Războiului de Independenţă, poetul a folosit ca sursă de inspiraţie un fapt istoric real.

Scanned with OKEN Scanner

Balada populară	Balada cultă
Tema este haiducească: haiducia ca formă de luptă socială şi ca atitudine în faţa vieţii.	***Tema*** este istorică, balada evocând un episod din bătălia de la Călugăreni din anul 1595, un elogiu adus armatei române condusă de Mihai Viteazul.
Balada se realizează pe ***motivul*** comuniunii om-natură.	Balada se realizează pe ***motivul*** jertfei.
metaforă literară	operă literară complexă
se cântă	se recită
Titlul este un elogiu adus eroului naţional.	***Titlul*** este o ironie a istoriei, opera dobândind valoare etică.
Subiectul	
Acţiunea e amplă, ***conflictul*** social-moral	***Acţiunea*** e simplă, dar dramatică; ***conflictul*** e politic
se evidenţiază calităţile morale ale poporului român	se evidenţiază calităţile morale ale poporului român
se confruntă două concepţii	se confruntă două armate
Expoziţiunea (localizarea acţiunii) are două părţi: prima este epică şi prezintă portretul literar al eroului. Partea a doua este lirică şi prezintă confesiunea eroului însingurat, care închină un pahar codrilor-fraţi. Sentimentul dragostei pentru natura ocrotitoare, singurul prieten credincios al haiducului, este exprimat direct.	***Expoziţiunea*** (primele trei strofe) prezintă năvalnica înaintare a românilor prin şirurile duşmanilor aflaţi în derută. Senzaţia de mişcare, de frământare e dată de frecvenţa verbelor de mişcare la prezentul istoric. Prezenţa lui Mihai atinge grandiosul, sublimul. Atitudinea duşmanului e pasivă, în expectativă.
Intriga e marcată de nemulţumirea boierului Manea că i-au fost „călcate" moşiile, pretinzând despăgubire.	***Intriga*** (strofa a patra). Mihai îl zăreşte pe Hassan, se-ntoarce şi „ca volbura toamnei se-nvârte el roată/ Şi intră-n urdie ca lupu-ntre oi".
Desfăşurarea acţiunii realizează interferenţa între epic şi liric. Toma încearcă un gest diplomatic, de împăcare: îi dă să bea, pentru a-şi potoli mânia şi pentru a putea vorbi apoi „ca cu-n frate". Manea se preface a fi uitat supărarea: ia cu stânga ploscа să bea, iar cu dreapta îl loveşte mişeleşte şi apoi fuge ca un laş.	***Desfăşurarea acţiunii*** (următoarele două strofe) îl are în centru pe Mihai care domină câmpul de luptă, îngrozind sufletele turcilor. Hiperbola domină tabloul. Adversarul său e tratat cu dispreţ. Principala modalitate de caracterizare a personajelor este antiteza. Paşa e tratat direct de poet. Prezentarea domnitorului muntean se face din perspectiva groazei trăite de comandantul turc.

Scanned with OKEN Scanner

Balada populară	Balada cultă
Punctul culminant continuă epic. Haiducul își adună ultimele puteri pentru a-și pedepsi ucigașul. Narațiunea este iar întreruptă de dialogul lui Toma cu murgul său.	
Deznodământul este epic și prezintă pedepsirea lui Manea. Ultima secvență conține elemente lirice (cele trei dorințe testamentare: îngroparea creștinească, jelirea, slujirea altui haiduc de către murg).	***Deznodământul*** îl reprezintă partea dramatică a înfruntării. Ultimele strofe (ilustrează hiperbolic victoria zdrobitoare a oștirii române, un prilej de subliniere antitetică a calităților celor doi conducători de oști.
Epilogul explică îndeplinirea dorințelor haiducului.	
Eroul este popular (un haiduc) care apără drepturile, a clasei din care face parte, și de aceea devine un justițiar.	***Eroul*** este național (un voievod), care apără integritatea statală și de aceea devine un justițiar.
Elementele fantastice se îmbină cu cele de legendă (exemplificări).	Elementele realist-obiective domină textul literar.
Personajul negativ, Manea (boierul) simbolizează răul:	Personajul negativ: Sinan, Hassan (ridiculizat) simbolizează dușmanii țării.
„Haiducul din Tara de Jos ne-a învățat lupta, cinstea luptei..." (N. Stănescu)	Domnitorul român este o adevărată figură de frescă istorică.
Structura prozodică	
125 versuri ritm trohaic, rimă împerecheată, măsură de 7 silabe; procedee stilistice, imagini poetice subtile	12 strofe ritm amfibrahic, rimă îmbrățișată, măsura de 11 silabe, procedee stilistice elevate
Concluzie	
Binele trebuie să învingă întotdeauna. ***Toma Alimoș*** (Toma a lui moș Dalimoș) se păstrează în conștiința poporului ca un erou de sec. al XV-lea, iubit și în Moldova, și în Muntenia, și la nord și la sud de Dunăre.	***Dorința*** de a sluji țara, neamul, datinile și credința strămoșească. G. Coșbuc – un adevărat maestru al baladei.

Scanned with OKEN Scanner

II. 5. Învățarea prin "descoperire"

Honore de Balzac – **Le Curé de Tours**	George Călinescu – **Enigma Otiliei**	Rolul profesorului
"La începutul toamnei anului 1826, abatele Birotteau, personajul principal al acestei povestiri, fu prins pe neașteptate de un ropot de ploaie... Traversa...,pe cât de repede i-o îngăduia trupul lui rotofei, mica piață pustie numită **le Cloitre**, aflată în spatele catedralei Saint-Gatien din Tours. Abatele Birotteau, un omuleț bondoc, cu o înfățișare apoplectică, în vârstă de vreo 70 de ani, suferise...din pricina unor atacuri de gută... Iată de ce, dintre toate mărunțele necazuri ale vieții omenești, acela față de care cumsecadele preot nutrea cea mai vie aversiune era să-și vadă pantofii cu catarame late de argint stropiți dintr-o dată și tălpile lor ude... Cum însă în **le Cloitre** caldarâmul e întotdeauna uscat, și cum abatele câștigase la partida de whist de la doamna de Listomere trei franci și jumătate, se resemnă să îndure ploaia care, de pe la mijlocul pieței Arhiepiscopiei, începuse să se întețească".	"Într-o seară de la începutul lui iulie 1909, cu puțin înainte de orele zece, un tânăr de vreo 18 ani, îmbrăcat în uniformă de licean, intra în strada Antim, venind dinspre strada Sfinții Apostoli cu un soi de valiză în mână, nu prea mare, dar desigur foarte grea, fiindcă, obosit, o trecea des dintr-o mână într-alta. Strada era pustie și întunecată și, în ciuda verii, în urma unor ploi generale, răcoroasă și foșnitoare ca o pădure...Tânărul mergea atent de-a lungul zidurilor, scrutând acolo unde lumina slabă a felinarelor îngăduia, numerele caselor.... Fața îi era...juvenilă și prelungă, aproape feminină din pricina șuvițelor mari de păr ce-i cădeau de sub șapcă, dar culoarea măslinie a obrazului și tăietura elinică a nasului corectau printr-o notă voluntară întâia impresie.Din chipul dezorientat cum trecea de pe un trotuar pe altul în căutarea unui anume număr, se vedea că nu cunoștea casa pe care o căuta".	Cum experimentează Balzac valoarea generală a detaliilor? Dar G. Călinescu? Recunoaștem adeziune la **mimesis**?
"Pe partea stângă a străzii se întinde, de la un capăt la celălalt, doar o singură casă, ale cărei ziduri sunt străpunse de stâlpii de boltă ai catedralei Saint-Gatien, implântați în grădinița ei îngustă... Privind... cu luare-aminte arabescurile și forma ferestrelor, arcul boltit al porții și exteriorul acestei case învechite .., un arheolog vede numaidecât că ea a făcut...parte din grandiosul monument de care e legată. Așezată la nord de Saint-Gatien, clădirea aceasta se află veșnic în umbra revărsată de marea catedrală, asupra căreia timpul și-a azvârlit mantia-i posomorâtă... Către această casă, în care locuia de doi ani de zile, se îndrepta... abatele Birotteau".	„În această obscuritate, strada avea un aspect bizar. Nici o casă nu era prea înaltă și aproape nici una nu avea cat superior. Însă varietatea cea mai neprevăzută a arhitecturii (operă îndeobște a zidarilor italieni), mărimea neobisnuită a ferestrelor, în raport cu forma scundă a clădirilor, ciubucăria, ridiculă prin grandoare, amestecul de frontoane grecești și chiar ogive, făcute însă din var și lemn vopsit, umezeala, care dezghioca varul, și uscăciunea, care umfla lemnăria, făceau din strada bucureșteană o caricatură în moloz a unei strzi italice. În apropierea mănăstirii și peste drum de ea, o casă cu ferestre înalte era încă luminată. În fața ei staționa o strășură luxoasă..."	Putem afirma că arhitectura ilustrează evoluția stilului gotic (sec. XII-XV) și renascentist - la Balzac, stil de secol al XIX-lea – la Călinescu? Este capitala – ținut al contrastelor și al pasiunilor? Care sunt elementele prin care intuim conflictul?

Scanned with OKEN Scanner

II. 6. Învățarea prin "cooperare"

"A coopera" înseamnă a colabora. În ceea ce mă privește, abordând această strategie, deviza mea este: "Toți pentru unul, unul pentru toți", iar scopul general, un "nu" răspicat stress-ului. Lucrând împreună, elevii își maximizează atât propria învățare, cât și pe a celorlalți colegi. Printr-o astfel de organizare a situațiilor de învățare, elevii depind într-un mod pozitiv unii de ceilalți, iar această interdependență pozitivă îi conduce la devotament față de grup.

Dezavantaje	Avantaje
Competențe și conținuturi individuale	Competențe și conținuturi interpersonale
Individualism	Spirit de echipă
Adversitate	stimulare
Stereotipie	metode alternative
interiorizare / timiditate	degajare / confort psihic
(din cele opt inteligențe umane, vor prima doar câteva) inteligență (e) disparată(e)	inteligență pluridimensionată (multiplă)
competiție neloială	competiție loială
evaluare individuală	evaluare colectivă

Cercetările arată că elevii care realizează sarcini de învățare prin "cooperare"- în grup tind să aibă performanțe școlare mai bune, un număr mai mare de competențe sociale pozitive, mai puține stereotipuri față de indivizi aparținând altor rase sau grupuri etnice și o mai bună înțelegere a conținuturilor și deprinderilor pe care și le formează. Să nu uităm că grupurile de învățare prin "cooperare" se concentrează asupra maximizării succesului academic al tuturor membrilor grupului.

Normele grupului trebuie stabilite ca o problemă a responsabilității colective (pot participa toți membrii clasei), a capacității de reacție la ceilalți (elevii ascultă cu atenție ce spun colegii lor și răspund), a cooperării (elevii sunt de acord să coopereze cu ceilalți, mai mult decât să fie în competiție), a luării deciziilor prin consens (deciziile de grup sunt cele pe care le susțin toți membrii grupului), a rezolvării de probleme (membrii grupului se confruntă cu problemele care apar și sunt pregătiți să facă față).

Scanned with OKEN Scanner

În cadrul activităților prin "cooperare", se poate propune o largă paletă de activități: realizarea de jurnale profesionale, jurnale ale copiilor, colecții produse ale copiilor, interviuri, chestionare, albume cu fotografii, înregistrări audio-video etc.

Spre exemplificare, în anul şcolar 1999-2000, elevii claselor a IX-a, grupați în echipe, au avut de realizat mai multe **sondaje de opinie** (extrase din revista cenaclului literar "Ecoul").

1.Preferințe muzicale (sondaj realizat pe un eşantion de 50 de persoane, cu vârste cuprinse între 13 şi 16 ani)

1.Ce gen de muzică preferați? a. uşoară; b. populară; c. simfonică; d. hip-hop.

2.Cât de des ascultați muzică? a. zilnic; în week-end; c. ocazional.

3.Unde ascultați de obicei muzica? a. acasă; b. la prieteni; c. în discotecă; d. live.

Concluzii:

1 a = 40%; b =18%; c = 7%; d = 32%;
2 a = 53%; b = 35%; c = 12%.;
3 a = 42%; b =18%; c = 32%; d = 8%.

2. **Lectură literară - beletristică** (sondajul a fost realizat pe un eşantion de 35 de persoane, elevi ai clasei a X-a A, profil Ştiințe, Liceul "V. Alecsandri"). Oferim întrebările, rezultatul - în procente şi o parte din răspunsuri, spre elucidare.

Citesc din plăcere	Citesc din obligație	Nu citesc
44,4%	36,11%	16,06%
"Îmi place să citesc altceva decât îmi impune programa şcolară". "Sunt curios să aflu şi altceva decât lecturile şcolare; asta îmi place în timpul liber". "Mă pasionează cartea descoperită de mine". "Am o bibliotecă bogată; citesc cu drag..." "Sunt mereu în căutare de ceva nou..."	"Nu am niciodată timp îndeajuns, de aceea mă rezum întotdeauna la ceea ce este obligatoriu de citit". "De-abia am timp să citesc cărțile recomandate". "Timpul nu-mi este niciodată suficient, de aceea citesc numai ce mi se recomandă". "Am alte preocupări, aşa că îmi rămâne puțin timp şi pentru alte lecturi".	"Nu citesc mai deloc". "Nu am timp să citesc". "Sunt o fire dură, care nu rămâne impresionată de lectura unei cărți". "Am alte preocupări, care-mi răpesc timpul necesar pentru a citi o carte". "Nu citesc, deoarece nu am timp şi nici atracție pentru literatură".

Scanned with OKEN Scanner

Clasa a VI-a A		
35 de persoane		
31,4%	54,2%	14,4%

Clasa a III-a		
35 de persoane		
20,8%	62,8%	11,4%

3. Despre generații

Ce credeți despre tinerii generației actuale față de cei din generațiile trecute? Sunt aceeaşi sau au un mod de gândire diferit ?

Sondajul a fost realizat pe un eşantion de 50 de persoane, cu vârste cuprinse între 15 – 16 ani. Spicuim câteva dintre răspunsuri.

Sunt aceeaşi	Nu sunt aceeaşi	Nu m-am gândit
16%	72%	12%
"Poate că ar exista unele similitudini în modul lor de gândire, dar f. puține". "Da, în mare parte". "Tinerii din ziua de astăzi se aseamănă cu cei din generațiile trecute, pentru că un tânăr a avut şi în trecut şi are şi în prezent probleme specifice vârstei".	"Nu cred..." "Diferă modul de gândire..." "Categoric, nu..." "Nu există nici o asemănare între modul de gândire al tinerilor anului 2000 față de celelalte generații". "Tinerii au o gândire diferită de la o generație la alta".	"Nu ştiu ce să răspund, pentru că niciodată nu mi-am pus o astfel de întrebare". "Nu m-am gândit la acest aspect". "Nu ştiu ce să spun".

Sondajul pe tema: **Să ne cunoaştem**! a incitat un viu interes şi aprinse dezbateri în rândul elevilor claselor a IX-a din liceul „V. Alecsandri" Iaşi („Ecoul", nr. 21 / 2001, p. 19). Vă veți da seama de aceasta, lecturând doar întrebările adresate subiecților: "Consider benefic formării personalității mele următoarele discipline (după preferință)"? "Consider benefic formării personalității mele, următoarele discipline care nu se încadrează în specialitatea (profilul) meu"? "Dacă într-una din cele cinci zile de activitate şcolară săptămânală, s-ar propune activități, la alegere, aş opta pentru (a. activități intelectuale; b. activități de destindere; c. lectura unei cărți)"?

Privind retrospectiv, în nr. 13 / 1999 al revistei „Ecoul", un alt **sondaj de opinie**, de astă dată, adresat profesorilor, avea în vedere doar două întrebări „capitale": „De ce trebuie să învețe elevii atât de

Scanned with OKEN Scanner

mult, mai mult, de fapt, decât este nevoie?" şi „Cât de importantă este relaţia profesor-elev?"

O altă activitate "de grup" poate fi considerată aceea a celor zece elevi, membri ai cenaclului literar "Ecoul" care, în perioada 19-26 august 2000, au petrecut zece zile în tabăra de la Păltiniş-Sibiu. S-a dorit "familiarizarea" elevilor cu viaţa şi opera lui Constantin Noica. Aşadar, s-au vizitat: **Vila Noica** şi **Schitul Păltiniş**, s-a dialogot cu Nea Păta, cu doamnele Norica Becheş şi Emilia Hârbea. Elevii, grupaţi doi câte doi, şi-au făcut notaţii, au citit (selectiv) **Jurnalul de idei**, după care, fiecare grupă a avut de formulat câte două întrebări. La momentul oportun, bileţelele care conţineau întrebări au fost numerotate. Într-un bol s-au introdus bileţele care cuprindeau atâtea numere câte subiecte au fost formulate. S-a demarat concursul. Emoţiile au fost mari, pentru că elevii-concurenţi s-au aflat în incinta **Vilei Noica**, în prezenţa invitaţilor şi a turiştilor sosiţi în acele momente. Amintirea acelor clipe nu vor fi uitate niciodată ("Ecoul", nr. 22/ 2000, p. 9-10).

În altă tabără, de astă dată, la Valea Brădcuţei-Bihor, **Jurnalul de tabără**, s-a constituit ca activitate de echipă, demnă de luat în calcul ("Ecoul", nr. 25 / 2001, p. 8-9).

O inedită activitate prin "cooperare" a fost aceea privind **Casele memoriale ieşene**. Cu reportofonul, bloc notes-ul şi aparatul de fotografiat, grupuri-grupuri, elevii claselor a VII-a, seria: 1999-2000, au "asaltat" pe muzeografii ieşeni, au răsfoit cărţi şi albume, pentru a oferi un succint documentar privind "istoria" caselor memoriale din municipiul şi judeţul Iaşi. Ce-a rezultat? Constataţi singuri:

a.

Nr. crt	Numele scriitorului	Perioada în care a trăit	Locul unde s-a născut	Locul unde odihneşte
1.	Ion Creangă	1837-1889	Humuleşti	Iaşi
2.	Mihai Eminescu	1850-1889	Botoşani	Bucureşti
3.	Vasile Pogor	1833-1906	Iaşi	Iaşi
4.	Nicu Gane	1838-1916	Fălticeni	Iaşi
5.	C. Negruzzi	1808-1868	Trifeştii-Vechi	Trifeşti
6.	V. Alecsandri	1821-1890	Bacău	Mircești

Scanned with OKEN Scanner

Nr. crt	Numele scriitorului	Perioada în care a trăit	Locul unde s-a născut	Locul unde odihneşte
7.	M. Sadoveanu	1881-1961	Paşcani	Bucureşti
8.	G. Topârceanu	1886-1937	Bucureşti	Iaşi
9.	Otilia Cazimir	1894-1967	Cotul Vameş-Neamţ	Iaşi
10.	Dosoftei	1624-1693	Suceava	Zolkiew Nesterov
11.	Mihai Codreanu	1876-1957	Iaşi	Iaşi
12.	M.Kogălniceanu	1817-1891	Iaşi	Iaşi

b.

Nr. crt	Numele scriitorului	Primul volum publicat	Primul biograf	Creator de specii literare
1.	Ion Creangă	Amintiri din copilărie	Jean Boutière,1930	romanul copilăriei copilului universal
2.	Mihai Eminescu	Poezii,1883	G.Călinescu,1932	poezie filosofică, proză fantastică
3.	Vasile Pogor	Studii istorice,1867	V.I.Cataramă,1939	unul dintre cei cinci fondatori ai Junimii
4.	Nicu Gane	Încercări literare,1873	G.Ghibănescu,1923	maestru al nuvelei româneşti
5.	C. Negruzzi	Păcatele tinereţelor,1857	E.Lovinescu,1913	nuvela istorică realistă
6.	V. Alecsandri	Balade,1852	N.D.Petrovanu,1906	pastelul,întemeietor al teatrului românesc original
7.	M. Sadoveanu	4 vol.,1904	C.Ciopraga,1966	creator al romanului istoric
8.	G. Topârceanu	Balade vesele,1916	V.Ene,1969	parodii originale,rapsodii
9.	Otilia Cazimir	Lumini şi umbre,1923	G.Ibrăileanu	poezii pentru copii
10.	Dosoftei	Psaltirea în versuri,1673	B.P.Haşdeu	versificarea Psalmilor
11.	Mihai Codreanu	Diafane,1901	G.Ibrăileanu	sonetul
12.	M.Kogălniceanu	1837,lucrări ştiinţifice	C.Erbiceanu,1891	Primul critic obiectiv

c.

Nr. crt	Casa memorială	Aşezare (strada,nr.)	De când datează casa	Din ce an este muzeu
1.	Bojdeuca lui Ion Creangă	Simion Bărnuţiu, 4	1850	15 apr. 1918
2.	Muzeul "M.Eminescu"	Parcul Copou	1984	1989
3.	Casa Pogor	V.Pogor, 4	1855-1858	26 dec. 1972
4.	Nicu Gane	N.Gane, 22A	sec. al XIX-lea	1993
5.	C.Negruzzi	com.Trifeşti, Lunca-Prut	de peste 200 de ani	7 oct. 1995
6.	V.Alecsandri	Comuna Mircesti	construită de V.Alecsandri, în 1864	9 iunie 1957

Scanned with OKEN Scanner

Nr. crt	Casa memorială	Aşezare (strada,nr.)	De când datează casa	Din ce an este muzeu
7.	M.Sadoveanu	Aleea Sadoveanu, 12	în 1842, de M.Kogălniceanu	1980
8.	G.Topârceanu	Ralet, 7	sec. al XIX-lea	1985
9.	Otilia Cazimir	O.Cazimir, 4	1858	1972
10.	Dosoftei	A.Panu, 54	sec. al XVII-lea	7 aug. 1970
11.	M.Codreanu, Vila Sonet	Rece, 5	construită de poet, în 1934	10 aug. 1970
12.	M.Kogălniceanu	M.Kogălniceanu, 9	sec. al XIX-lea	1971, patronată de Complexul muzeal „Moldova"
13.	Muzeul Teatrului	V.Alecsandri, 5	sec. al XVIII-lea	1976

d.

Nr. crt	Casa memorială	Care i-au fost proprietarii	În ce perioadă a trăit scriitorul în această casă	Exponate valoroase
1.	Bojdeuca lui I.Creangă	C.Vasiliu (1850); cumpărată de Creangă, la 1879	1872-1889	O bucoavnă a lui David Creangă
2.	Muzeul "M.Eminescu"	C.J.,Insp.pt.Cult.,M. L.R. Iaşi	-	scrinul poetului,un pian al Aglaei, ms.
3.	Casa Pogor	Familiile Coroi şi Cerchez	1850-1906	piatra de temelie,documente, mobilier
4.	Nicu Gane	familia Gane	1838-1916	un portret al autorului,mobilier
5.	C.Negruzzi	Familiile Hermeziu şi Negruzzi	1808-1868	mobilier,documente
6.	V.Alecsandri	familia Alecsandri	1863-1890	cufărul de voiaj,mobilier, documente
7.	M.Sadoveanu	M.Kogălniceanu, G.Enescu	1918-1936	Ist.Imp.Otoman,1694
8.	G.Topârceanu	D.Botez	1932-1937	un aparat foto; documente
9.	Otilia Cazimir	familia Gavrilescu	1908-1967	icoane de sec.XVIII
10.	Dosoftei	Casa cu arcade din Curtea Domnească	A doua tiparniţă a Moldovei, 1679-1686	manuscrise de sec.XV
11.	M.Codreanu, Vila Sonet	Familia Codreanu	1934-1957	balansoarul,decoraţii, documente
12.	M.Kogălniceanu	familia	1818-1891	Documente
13.	Muzeul Teatrului	vornicul V.Alecsandri	reşedinţă de vară	mobilier, documente

Scanned with OKEN Scanner

Un model, elevat, de "cooperare", poate fi considerat şi acela dintre doi cercetători, ale căror preocupări ştiinţifice concordă. Iată, un exemplu care pe mine m-a impresionat şi m-a emoţionat profund (era într-un moment în care mă preocupa atât studiul romanului sadovenian, dar şi viaţa şi activitatea lui I. P. Culianu – fost elev al şcolii "V. Alecsandri"):

Preocupat de arhitectura romanului **Creanga de aur**, de Mihail Sadoveanu, precum şi de limbajul esoteric universal al acestei scrieri, profesorul universitar Savin Bratu "va coopera" – epistolar cu fostul său student, Ioan Petru Culianu (aflat în Italia) în elucidarea mai multor necunoscute şi rodul acestui "dialog" se va materializa, în studiul : **Introducere în limbajul emblematic al *Crengii de aur*** (Revista "Viaţa Românească", nr. 9 / 1970, p. 124). Fireşte, reputatul critic bucureştean va nota, mulţumit: "**Tânărul şi eruditul meu prieten I. P. Culianu** mi-a comunicat, între timp, dubla semnificaţie a septenarului în limbajul esoteric: la un nivel inferior, el semnifică *inteligenţă, forţă, aventură*: la nivelul superior, înţeles ca reducţie şi adiţie theosophică (3+4), semnifică *Adevărul...*"

La componenta **Limbă şi comunicare**, la clasele a IX-a sau a X-a, se poate „coopera" în „redactarea unei scrisori de dragoste". Important este să alegem (argumentând şi contraargumentând) acele elemente şi acei „paşi" care să ne conducă spre o finalitate dorită. Şi ce să reţinem?

- calitatea, culoarea, forma hârtiei şi a plicului;
- culoarea cernelii folosite;
- incipitul textului;
- proiecţia textului propriu-zis;
- formula de încheiere.

Dezbaterea implică şi alte răspunsuri. Avem nevoie de modele sau exprimăm propriile trăiri dintr-un anumit moment?... Fireşte, vom avea surprize plăcute, experienţa va fi interesantă. Încercaţi!

Dacă nu suntem mulţumiţi (mă îndoiesc!), accesaţi site-ul http://www.123greetings.com/

Scanned with OKEN Scanner

II. 7. Învățarea prin "transfer"

Cuvântul "transfer", de origine franceză, cu sensul de schimb, trecere de la un sistem la altul..., dobândeşte, în plan didactic sensul de "a pune în aplicare ceva cunoscut anterior". Ca metodă didactică, acesta constituie o preocupare predilectă a psihologiei şi presupune "mutarea sarcinii de învățare sau a celei afective de la un obiect la altul". Însemnătatea "transferului" a crescut o dată cu mutațiile intervenite în reconsiderarea procesului învățării. Ca urmare, problema fundamentală a educatorului nu este de a-l face pe elev să rețină ceea ce a învățat, ci de "a-l înzestra cu anumite cunoştințe şi abilități intelectuale care să-i permită să facă față noilor situații de învățare".

La Literatură, elementul de "transfer" poate lua diferite forme. Un "exemplu" concludent ni-l oferă textul poetic barbian.

Ion Barbu – **Timbru** (manual, XI, Ed. Sigma, p. 188-189, Unitatea: **Poezia interbelică**)

La Ion Barbu, termenii ştiințifici îşi dobândesc dreptul de pătrundere în "cetatea" liricității. După cum mărturisea poetul într-un interviu oferit lui I. Valerian, la 1927: "ca şi în geometrie, înțeleg prin poezie o anumită simbolică pentru reprezentarea formelor posibile de existență". Ca urmare, poezia s-a dorit o "prelungire a geometriei", un "transfer" estetic. Limbajul (de sorginte matematică), diferențele lexicale şi cele privind topica, preferința pentru simboluri coborânde din "spațiul" lui Hermes Trismegistul, compun ceea ce se va numi "poezie pură". Un exemplu relevant ni-l oferă poezia **Timbru**, o "suavă" poezie, remarcabilă prin tristețea şi armonia "reculeasă" a celor patru elemente: "creația", "piatra", "huma", "apa" – un amestec tulbure de sentimente, întrebări şi evaluări emoționale. "Fluierul" / "cimpoiul" expresie a sufletului uman, simbol sacru (ce ne aminteşte de fluierul triform mioritic), ascunde o realitate arhaică.

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul III: **Un text literar – mai multe posibilități de abordare metodologică!**

Dominic Stanca – **Într-o zi**

"Într-o zi **am ieşit** pe câmp
să-mi regăsesc amintirea.
Tu erai acolo: ***o fragedă nalbă.***

Într-o zi **am intrat** în crâng
Să-mi întâlnesc tinerețea.
Tu erai acolo: ***o salcie albă.***

Într-o zi **am rămas** pe colină
Să-mi aştept veşnicia.
Tu erai acolo: ***tăcerea, pământul,***
Eu eram acolo: vântul, cuvântul".

Învățare prin "descoperire deductivă":

- Ce tip de lirică este ilustrat în poezia lui Dominic Stanca? (Tudor Vianu: **lirica "eului"**, în care "primim oarecum mărturisirea directă a poetului"; **lirica "măştilor"**, în care "poetul exprimă sentimentele sale de sub o mască străină"; **lirica "rolurilor"**, în care "poetul, asimilându-se cu un personaj felurit, aşa cum face totdeauna creatorul de caractere dramatice şi epice, exprimă sentimente care nu sunt propriu-zis ale sale, deşi energia generală a sufletului său le susține şi pe acestea")

Învățarea prin "descoperire inductivă":

- Explicați interconexiunile semantice create de formele verbale "am ieşit" – "eram" (Tudor Vianu: "perspectiva preteritală a prezentului" – perfectul compus care "redă această perspectivă a prezentului către trecut" şi "perspectiva de prezent a trecutului" redată prin imperfect, prezența "eului" liric în trecut).

Întrebarea -" problemă":

- În ce măsură cele trei trepte de formare a conştiinței de sine concură la definirea tematică a poeziei **Într-o zi**, de Dominic Stanca?

Scanned with OKEN Scanner

"am ieşit" (întru cunoaştere) "am intrat" (în vârtejul vieţii) "am rămas" (împlinit, iluminat, iniţiat)	"amintirea" "tinereţea" "veşnicia"	"o fragedă nalbă" "o salcie albă" "tăcerea, pământul"

În formularea temei poeziei putem avea în vedere definiţia metaforică: "Viaţa noastră-i ca o floare"?

Învăţare prin "identificare":

- Identificaţi rolul stilistic al persoanei gramaticale: "tu erai acolo" – "eu eram acolo" ("tu" – căutare; "eu" – regăsirea; tu şi eu – un Tot)

Învăţarea prin "argumentare":

- Care este rolul versului-refren?

"Tu erai acolo: o fragedă nalbă (tinereţe feciorelnică)"

"Tu erai acolo: o salcie (arbore totemic) albă"

"Tu erai acolo: tăcerea, pământul (statornicie)"

"Eu eram acolo: vântul (purtător de mesaje), cuvântul (adevăr şi lumină a fiinţei)"

Nicolae Balotă: "Cuvântul se resoarbe în tăcere. Sfârşitul absoarbe totul".

- Care sunt sensurile anaforei "într-o zi"?

a. incertitudine

b. confesiune lirică

c. stare de veghe / vis / transă

"Într-o zi", poetul "a ieşit" în întâmpinarea iubirii (Artei), să-şi regăsească "amintirea"(Sinele), cu un "dor nemărginit" – întru împlinirea Sinelui, întru regăsirea din alt Spaţiu / Timp, dintru Nefiinţă...

Învăţarea prin "transfer":

Se are în vedere sensul denotativ (ştiinţific) şi apoi, conotativ (stilistic) al cuvântului: "nalbă", cu raportare la textul literar studiat.

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul IV: **Sugestii metodologice**

A. Proiecție didactică

Clasa a XI-a

Unitatea: **Începuturile poeziei româneşti**

Tema: **Poeții Văcăreşti**

Tipul lecției: predare-învățare

Competență generală

1.utilizarea corectă şi adecvată a limbii române în producerea şi receptarea mesajelor în diferite situații de comunicare

Competență specifică

1.2. Folosirea adecvată a mijloacelor de exprimare orală în monolog şi dezbatere, pornind de la texte poetice, dramatice şi de doctrină literară

Resurse educaționale:

- Manualul de **Limba şi literatura română** (Ed. Sigma, XI, 2001, p. 75-77)
- Capacitățile receptive normale ale elevilor clasei a XI-a
- Timp la dispoziție: 45'
- Cabinetul de Literatură dotat cu material vizual, auditiv, documentar divers

Strategia didactică

Metode şi procedee (active şi alternative)

Metoda „lucrului în mozaic"

Elevii prezintă succint / schematic informațiile adunate / selectate, pe care le prezintă colegilor, la tablă sau prin distribuirea de fişe - pentru fiecare grupă sau pentru fiecare elev (depinde de timp, posibilități etc). Aceste fişe vor constitui surse de informație pentru dezbaterea propriu-zisă

Metoda dezbaterii

- Aveau poeții Văcăreşti „conştiința scrisului?" Ce reprezenta pentru ei „scrisul"?

Elevii sunt dirijați în aşa fel încât să se rețină: caracterul ocazional: poezia – în slujba seducției erotice; „lupta cu stângăciile limbii..." Cu poeții Văcăreşti, Matei Millo şi Costachi Conachi se începe poezia românească premodernă. Sursele de inspirație sunt în poezia medievală şi renascentistă. Germeni ai literaturii romantice.

În sintetizarea răspunsurilor formulate pe parcursul dezbaterii, se poate realiza "ciorchinele" (Anexa II)

Forme de organizare: frontală, individuală, în grup, perechi

Scanned with OKEN Scanner

Mijloace de învățământ

G. Călinescu – **Istoria literaturii române de la origini...**

I. Rotaru – **Istoria literaturii române**, vol. II, Ed. Porto-Franco, Galați, 1994, p. 86-94

Eugen Simion – **Dimineața poeților**, Ed. Cartea Românească, 1990, p. 15-45

Al. Piru – **Poeții Văcărești**, Ed. Tineretului, 1966

Manualul de **Literatură**, XI, Ed. Sigma, 2001

Desfășurarea activității didactice

1. Organizarea clasei
2. Formularea temei. Anunțarea obiectivelor unității III: **Începuturile poeziei românești**. "Poeții matinalului", care au trăit și au scris "într-o dimineață a spiritului", retorica lor fiind de "sorginte" populară
3. Iubirea neoanacreontică. Zbaterea în lanțurile iubirii – zbaterea în "lanțurile" gramaticii. Ienăchiță Văcărescu – **Zilele ce oi fi viu** (acrostih)

B. Proiecție didactică

Clasa a X-a

Unitatea : **Romanul. Texte-palimpsest. Estomparea granițelor dintre speciile tradiționale ale prozei**

Tema: Urmuz (D. Demetrescu-Buzău) – **Pâlnia și Stamate. Roman în patru părți**

Tipul lecției: predare-învățare

Mijloace de învățământ:

Urmuz - **Pâlnia și Stamate. Roman în patru părți**

Ovid Crohmălniceanu – **Literatura română între cele două războaie mondiale**, vol. I, Ed. E.P.L., 1967, **Antiproza. Urmuz**, p. 612-618

Nicolae Manolescu – **Arca lui Noe, Corinticul**, Ed. 100 + 1 Gramar, București, 2001, p. 517-540

Competență generală

2. Folosirea instrumentelor de analiză stilistică și structurală a diferitelor texte literare

Competanță specifică

2.1 Recunoașterea și analiza principalelor componente de ordin structural, specifice textului narativ

Scanned with OKEN Scanner

Conținuturi

2.1.a. Construcția subiectului de tip narativ: caricaturalul; structuri epice autonome, de o „vitalitate stranie", narațiune „vidă", cu o „gradație" dramatică, însă „autentică și perfectă"; „antiroman erotic cu implicații metafizice" (Ovid Crohmălniceanu)

I. Expoziţiunea. Descrierea de tip obiectiv specific romanului realist, dar cu o altă percepere a realității: "În față, salonul somptuos, al cărui perete din fund este ocupat de o bibliotecă de stejar masiv, totdeauna strâns înfăşurată în cearşafuri ude..." Rolul descrierii din incipit este de a dezvălui un alt tip de percepere a realității și de a propune cititorului ale convenții de lectură.

Elemente spațiale și temporale improprii și absurde contextului respectiv. Mediul anticipează profilul moral al personajelor

Amestecarea planurilor: concret-abstract, animat-inanimat, științific-derizoriu duce la o paradigmă subiectivă de reprezentare a "realului".

Scopul parodiei (plăcerea ludică de a construi absurdul) pare a fi acela de a sugera coexistența amalgamată a unor planuri diferite.

II. Intriga. Prezentarea familiei. Apariția sirenei

III. Desfăşurarea acțiunii. Drama lui Stamate. Fiorii iubirii. Demitizarea mitului clasic

IV. Punctul culminant. Spasmele geloziei

V. Deznodământul e tragic

2.1.b Compoziția textului narativ: Coerența e perfectă. Criteriul tematic: "parodierea unei poveşti de iubire".

Prin formă, romanul se apropie de romanul realist (însă este "golit de vechiul conținut").

Prin conținut, romanul este parodic (aparență comică, absurdul, tragicul).

Competență generală

3. Argumentarea în scris sau oral a propriilor opinii asupra unui text literar

Competență specifică

3.2. Elaborarea unei argumentări scrise pe o temă dată

3.2. a Construcția discursului argumentativ

Scanned with OKEN Scanner

Concept operațional: Înlănțuirea

Dispunerea cronologică a întâmplărilor (un apartament, prezentarea personajelor, o acțiune propriu-zisă, "lupta puternică cu sinele": "într-una din zile" (capitolul III), "după această trecere de timp" (capitolul III), "într-una din nopți"(capitolul IV), "pentru ultima oară" (capitolul IV), "disperarea în infinitul mic" (capitolul IV) – final tragi-comic.

Componență generală

2. Folosirea instrumentelor de analiză stilistică şi structurală a diferitelor texte literare şi non-literare

Competență specifică

2. 1 Recunoaşterea şi analiza principalelor componente de ordin structural, specifice textului narativ

Conținuturi

2.1.c Personajele în textul narativ

Autorul simulează trăsăturile clasice de portretizare (elemente fizice + elemente de caracter). Parodierea convenției literare privind caracterizarea personajelor (asocieri bizare, trăsături fizice respingătoare şi ciudate, ridicolul, combinația de regnuri). Comportament bizar şi absurd. Semnificația numelor.

Întrebare-problemă:

- E posibil ca autorul să fi dorit a ne prezenta, prin Stamate, un nou Pygmalion?!

Conținuturi

2.1. e Instanțele comunicării în textul narativ (relația autor, narator, personaje, cititor). Lipsa unei comunicări între personaje. Conflictul este interior. Naratorul este omniscient. Narațiunea mimează evoluția epicului. Punctul de vedere al autorului este "detaşat-critic", "violent -acuzator".

Competență specifică

2.3 Identificarea particularităților specifice ale limbajului în texte epice

Conținuturi

2.3. c Stilul este indirect. "Stilul este simpatetic; vedem personajele gândind şi simțind" (Tudor Vianu)

Scanned with OKEN Scanner

Conținuturi

2.3. d Tipuri de frazare: corectă, familiară. Sintaxa corectă din punct de vedere gramatical. Plăcerea ludică de a construi absurdul.

Competență specifică

2.1 Recunoașterea și analiza principalelor componente de ordin structural, specifice textului narativ

Conținuturi

2.1. f Perspectiva narativă (la concepte operaționale, a se reține: "punctul de vedere", "viziunea", "focalizarea")

"Ideile și sentimentele apar din perspectiva eroilor" (Tudor Vianu)

Conținuturi

2.3.a Registre stilistice

Plăcerea ludică de a construi absurdul.

Competență specifică

1.1 Identificarea valorilor stilistice generate de folosirea registrelor limbii

Conținuturi

1.1.a Registrele limbii

Observații asupra scrierii și foneticii: Exprimare corectă, conform normelor în vigoare.

Observații lexicale: "Calambururi de esență sofistică prin duplicitatea de sens a cuvintelor" (G. Călinescu). Combinații lexicale surpriză, care anulează verosimilitatea

Observații gramaticale: combinație de elemente concrete și elemente abstracte, imagini bizare și aberante care compun absurdul unei lumi "pe dos"(descompunerea universului, obsesia vidului). Coexistența amalgamată a două planuri diferite.

C. Proiecție didactică

Clasa a XI-a

Unitatea: **Poezia interbelică**

Tema: Tudor Arghezi – Psalm VI: **Te drămuiesc în zgomot și-n tăcere**

Tipul lecției: predare-învățare

Mijloace de învățământ:

Nicolae Balotă – **Opera lui Tudor Arghezi**, p. 175-179

Ovid Crohmălniceanu – **Literatura română între cele două războaie mondiale**, vol. II, Ed. Minerva, 1974, p. 30

Scanned with OKEN Scanner

Psalm VI	Competenţe, conţinuturi
I. „Te drămuiesc în zgomot şi-n tăcere Şi te pândesc în timp, ca pe vânat, Să văd: eşti şoimul meu cel căutat? Să te ucid? Sau să-ngenunchi a cere".	Nevoia de absolut; „căutarea în contradicţie" I.1: Psaltistul „drămuieşte" sacrul în lumină şi întunerec, în virtute şi viciu; I.2: Psaltistul „pândeşte netimpul în timp; el nu poate ieşi din cercul temporalităţii, din antinomia timp-eternitate". I.3: „Dobândirea revelaţiei" este concepută ca o „vânătoare". „Să văd" – „strigăt patetic, sugrumat, al omului-ochi care aşteaptă epifania".
II. „Pentru credinţă sau pentru tăgadă, Te caut dârz şi fără de folos. Eşti visul meu, din toate, cel frumos Şi nu-ndrăznesc să te dobor din cer grămadă".	II.1-2: Psaltistul este conştient de „zădărnicia căutării sale". „Nevoia comunicării directe cu fiinţa în sine".
III. „Ca-n oglindirea unui drum de apă, Pari când a fi, pari când că nu mai eşti; te-ntrezării în stele, printre peşti, Ca taurul sălbatec când se-adapă".	Psaltistul „îşi prezintă ezitările ca o formă condamnabilă a laşităţii în faţa existenţei".
IV: „Singuri, acum, în marea ta poveste, Rămân cu tine să mă mai măsor, Fără să vreau să ies biruitor. Vreau să te pipăi şi să urlu: „Este!"	„Căutarea Atotputernicului nu străluceşte prin cucernicie, ci, dimpotrivă, printr-o neîmpăcare rebelă, care doreşte să obţină totul sau nimic"(O.C.)

Antonimiile eului

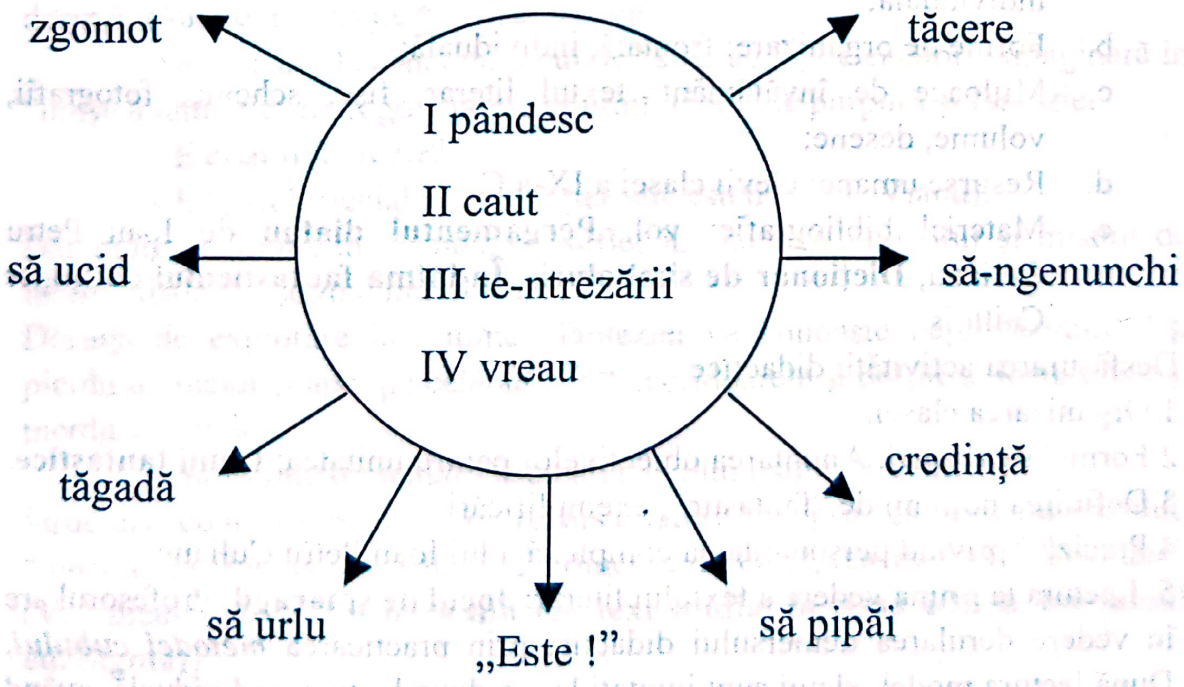

Scanned with OKEN Scanner

D. Proiecție didactică

Liceul "Vasile Alecsandri" Iaşi
Prof. Livia Ciupercă
Data: 17 februarie 2001
Clasa a IX-a C
Obiectul : Limba şi literatura română
Unitatea: Lumi fantastice
Subiectul: Ioan Petru Culianu – **Jocul de smaragd**
Tipul lecției: predare-învățare
Obiective operaționale

a. cognitive: să perceapă eleganța stilului şi mai ales, caracterul fantastic al unui "joc" adolescentin, printr-o explicație naturală (**domeniul straniului**) şi o explicație supranaturală (**domeniul miraculosului**); să stabilească legături tematice cu alte texte literare studiate;

b. afective: să trăiască emoțional stările sufleteşti specifice adolescenței;

c. psihomotorii: să se adapteze situației impuse de tema literară propusă, să fie activi pe parcursul derulării activității, să utilizeze fişele şi bibliografia pusă la dispoziție.

Strategia didactică

a. Metode şi procedee: metoda cubului, conversația, activitate individuală;
b. Forme de organizare: frontală, individuală;
c. Mijloace de învățământ: textul literar, fişe, scheme, fotografii, volume, desene;
d. Resurse umane: elevii clasei a IX-a C;
e. Material bibliografic: vol. **Pergamentul diafan** de Ioan Petru Culianu, **Dicționar de simboluri**, **În inima fantasticului** de Roger Caillois.

Desfăşurarea activității didactice

1.Organizarea clasei.
2.Formularea temei. Anunțarea obiectivelor pentru unitatea: **Lumi fantastice.**
3.Definirea noțiunii de "fantastic"; exemplificări.
4.Precizări privind personalitatea complexă a lui Ioan Petru Culianu.
5. Lectura la prima vedere a textului literar: **Jocul de smaragd**. Profesorul are în vedere derularea demersului didactic, prin practicarea ***metodei cubului.*** După lectura model, elevii sunt invitați la o a doua lectură, individuală, având

Scanned with OKEN Scanner

de răspuns la o primă întrebare, care permite derularea primei "fațete" a cubului. Elevii primesc o fișă care explică multe dintre simbolurile - cheie ale textului.

I. DESCRIE! Jocul adolescentin.

- Observații generale despre textul literar. De ce "jocul"? De ce de "smaragd"? Ce semnifica]ie are pentru fiecare dintre noi? Dar pentru narator? Cine este protagonistul acestui "joc"? // ... "inima-i (ea) bătea năvalnic..." //

II. APLICĂ! Labirintul.

- Ce univers descoperă "ea" / „eul liric" - privind prin "misterioasele coridoare" ale "smaragdului"?

Jocul: "pură fantezie", "misterioase coridoare", "teamă și liniște", "inima bate năvalnic"; "coridorul" - (re)descoperire, "cărarea" – inițiere; apa - întoarcerea la origini; arbuștii – verticalitate contemplatorie. "Locul e ademenitor..."

III. ANALIZEAZĂ! Joc magic. Ocultism. Mister.

- Cine ne ajută să descoperim că jocul este "magie"?
- Cum are loc "explorarea"? Ce descoperim? Ce conotație dobândesc aceste imagini artistice? "...ceva delicat ca o iarbă invizibilă"; "traversă un curs de apă surâzător..."- întoarcere la origini; ajunse la un "țărm de purpură"; "marea de smaragd"- loc al zămislirilor; "arbuști fragili de cristal, galbeni-verzui"- verticalitate, ascensiune.

Între "frontiera" cercului de joc se consumă o stare de reverie, dorință, căutare, un vis de fericire, sărutul.

Naratorul e fascinat de jocul de "smaragd", de călătoria imaginară în "liniștea lumii de smaragd", tainic labirint, tărâm de purpură și fantezie.

- E doar o fantezie?
- E "jocul special al motivației sale estetice" (T. Vianu).

Dar motivul fluturelui de noapte (suflet în căutarea divinului și mistuit de iubire mistică) – șoim (simbol solar)?

Dorința de explorare în "inima" fanteziei va cunoaște neprevăzutul? "`și pierdu un picior și apoi pe celălalt..."; "...coridoarele și bolțile și locul unde-și pierduse brațele..."

- Să formulăm tema! Fascinația jocului magic și al iubirii.

Structura compozițională : se revarsă labirintic, prin inima fantasticului, "dincolo de frontiera de smaragd", dincolo de lucid, dar de o altă luciditate" (V. Voiculescu – **Căprioara din vis, text studiat în clasa a IX-a, manualul ed. Sigma**)).

Scanned with OKEN Scanner

IV. COMPARĂ! Alchimie. Miraculosul. Zeița de „smaragd".

Jocul de smaragd – Căprioara din vis. Animalul psihopomp (câinii domniței Irina – delfinul, iepurele negru, ariciul) = sacralitatea acestor ființe, sprijin și protector al omului, în confruntarea cu necunoscutul.

Arta vânătorii îl ajută pe bătrânul sculptor să conștientizeze "întâiul fior al artei" (**Căprioara din vis**).

Coborârea în mit va deveni, de fapt, o retragere în propriul "eu" (**Jocul de smaragd**).

V. ASOCIAZĂ!

a. Jocul de smaragd : jocul adolescentin și visul, teme care dezvăluie mirajul iubirii; // b. **Căprioara din vis**: puterea prevestitoare a visului și manifestările artei cinegetice în arta propriu-zisă.

a. Jocul de smaragd : adolescența recurge la jocul magic, în vis, pentru a descoperi iubirea. // **b. Lipitoarea**: adolescentul trăiește pentru o clipă în afara timpului său, ca o dovadă că e posibil ca miturile să tulbure existența indivizilor simpli, provocând încurcături pe care mintea rațională nu poate să le descurce.

VI. ARGUMENTEAZĂ PRO ȘI CONTRA!

-Avem iluzia verosimilității jocului?

La Culianu, ficționalul devine un univers magic compus și recompus din întâmplări și experiențe magice. Ocultismul, alchimia, misticul, miticul se revarsă spumegând în latura ei fantastică.

Feed-back-ul învățării: elevii sunt informați cu privire la nivelul performanței atinse.

Retenția și transferul învățării: Realizarea unui eseu cu tema "**Explorare în mistic și mitic în proza lui Vasile Voiculescu și Ioan Petru Culianu**".

E. <u>Proiecție didactică</u>

Data: 18 februarie 2002

Clasa a VII –a D

Obiectul: Limba și literatura română

Unitatea : **Tipuri de descriere**

Subiectul: Descrierea obiectivă – descrierea subiectivă

Fragmentul literar **Scrisoarea III**, de Mihai Eminescu

Fragment din **Istoria Românilor** (Mircea cel Bătrân, Rovine)

Tipul lecției: consolidare de cunoștințe

Obiectivul special: de recunoaștere și argumentare a caracteristicilor specifice descrierii subiective și ale descrierii obiective

Scanned with OKEN Scanner

Obiective de referință
Elevii, să fie capabili:
- să înțeleagă semnificațiile generale ale mesajului oral
- să manifeste discernământ în receptarea mesajului oral
- să asigure coerență ideilor exprimate a noțiunilor învățate
- să sesizeze caracteristicile descrierii obiective în comparație cu descrierea subiectivă (model, schema următoare):

Descrierea obiectivă	Descrierea subiectivă
Obiectul descris corespunde strict realității	Obiectul descris nu este niciodată identic cu realitatea la care se face trimitere
Viziunea este bazată pe documentare	Viziunea este personală
Cercetătorul identifică izvoarele (istorice), informează, explică, argumentează, convinge pe cititor	Scriitorul (artistul) creează impresie / emoție asupra cititorului
Cadrul temporal și spațial sunt strict reale	Cadrul temporal și spațial este sugerat / sugestiv descris / prezentat
Câmp lexical specializat	Câmp lexical stilizat / artistic

Strategia didactică
a. Metode și procedee: lectura artistică, conversația, activitate individuală și de grup, argumentarea prin analogie
b. Forme de organizare: activitate frontală, alternativ cu activitatea independentă individuală / în grup
c. Mijloace de învățământ: manualul școlar, fișe de studiu / lucru, textul literar și testul formativ cu proba
d. Resurse umane: colectivul de elevi
e. Material bibliografic:
- Manualul de **Limba și literatura română**, clasa a VII, Ed. Humanitas
- vol. **Poezii**, de M. Eminescu
- vol. **Legende istorice**, de D. Bolintineanu
- **Istoria Românilor** (compendiu)

Desfășurarea activității didactice
1. Organizarea clasei (absențe, pregătirea pentru lecție...)
2. Actualizarea cunoștințelor și impresii de lectură
Fragmentul literar de poem eroic, **Scrisoarea III** : cadrul temporal, cadrul spațial, cele două oștiri aflate în conflict, starea acestora, poziția lor pe

Scanned with OKEN Scanner

câmpul de luptă, comportamentul lor; portretele celor doi conducători; modalităţi artistice.
Comparaţia descrierii literare cu fragmentul din **Istoria Românilor**.
3. Captarea atenţiei elevilor pentru secvenţa didactică următoare:

Elevii vor fi informaţi că activitatea didactică ce urmează a fi desfăşurată are puncte comune cu activitatea didactică: Comparaţie între descrierea subiectivă: **Călin (file din poveste)** de Mihai Eminescu şi descrierea obiectivă: **Eminescu la Ipoteşti** şi Ghidul **Mănăstirea Agafton**.

4. Evaluarea formativă:

Modul de expunere	Descriere obiectivă	Descriere subiectivă
Tipul de text		
Tipul de informaţie		
Prezintă		
Obiectul descrierii		
Scopul descrierii		
Cadrul descrierii		
Ordinea descrierii		
Punctul de vedere din care se realizează descrierea		
Poziţia observatorului		
Starea de spirit a celui care descrie		
Mijloacele prin care se realizează descrierea		

Fiecare echipă are de răspuns la o cerinţă concretă. Timp de reflecţie: cinci minute.

Răspunsurile corecte vor fi notate, de toţi elevii, în tabelul pe care îl au deja pregătit. Vor fi evidenţiate ele mai originale răspunsuri.

4. Asigurarea retenţiei şi a transferului:

Se lecturează legenda istorică Mircea la bătaie, de D. Bolintineanu. Se lecturează cerinţele formulate. Se dau explicaţii / sugestii.

F. Proiecţie didactică

Clasa a IX-a
Obiectul: Limba şi literatura română
Capitolul: **Adolescenţa**
Tema: **Romanul adolescentului miop** de Mircea Eliade, capitolul **Mansarda**
Tipul lecţiei: de receptare în unităţi de timp variabile a unei opere epice

Scanned with OKEN Scanner

Obiective operaționale

a.**cognitive**: la sfârșitul orei, elevii vor fi capabili = 1. să sesizeze cuvintele –cheie ale textului (mansarda, fereastra), elemente care compun un microunivers protector (mansarda, "fericit în singurătate"), dar și un macrounivers ce se intuiește de la "fereastra mansardei" sale; = 2. să realizeze corelații între trăirile sale interioare : "odăița cu pereții scunzi și cu două ferestruici" – "curtea cu grădina sfielnică" sau "tăceri, desfătări", slăvirea cărților – "deșertăciunea trupului și a lumii"; = 3. să definească treapta de viață din interiorul mansardei (copilăria și adolescența) și pe cea de dincolo de "fereastră" (maturitatea); primăvara ("ramuri înflorite") – toamna ("umbre străvezii")

b.**afective** : să trăiască, emoțional, stările sufletești ale naratorului adolescent

Strategia didactică

a. Metode și procedee: lectura expresivă a capitolul **Mansarda**, conversația euristică; învățarea prin descoperire; problematizarea.

b. Forme de organizare a activității elevilor: activitate frontală, îmbinată cu activitatea independentă pe grupe.

c. Mijloace de învățământ: manualul, romanul propriu-zis, **DEX**, **Dicționar de simboluri** (Ed.Artemis, București, 1995, 3 vol.), fișe cu extrase din opera critică, scheme didactice.

Desfășurarea activității didactice

Organizarea clasei.

Momentul I: **Romanul adolescentului miop** (partea II, capitolul **Mansarda**)

Tema: însemnări despre adolescență realizate chiar de un adolescent.

Ideea: încercarea de a da o imagine nouă despre psihologia adolescenței; folosirea într-o scriere de tip autobiografic a unor elemente definitorii despre estetica autenticității și a experienței adolescentului; imaginarea unei structuri epice sub forma unui jurnal al autorului care este, în același timp, și naratorul din text.

Subiectul: Un tânăr nemulțumit de sine, marcat de crize de extaz, neagă toate științele impuse de școală; ars însă de dorul unui adevăr "unic și pur"; polemizează cu Sine și cu Lumea, dorindu-și autonomie creativă în plină adolescență.

Definirea adolescenței:

- Mircea Eliade - "stare de trezie"; dorința de luciditate (exemple);
- Nichita Stănescu - "teribilism"; "vârsta de maximă revelație";

Scanned with OKEN Scanner

- Camil Petrescu - "vârsta consacrată şi blagoslovită a tuturor iluziilor şi îndrăznelilor";

- Gellu Naum - "O, tinerețea mea izbită de pietre,/ izbită de aerul tare al nesomnului,/ tinețețe cu ochii roşii,/ tinețețe pe care vremea a învelit-o ca o pătură!" (**Poem despre tinerețea noastră**, 1960)

- Gh.Asachi - "Cât ți-s dator, o, stea mult grațioasă,/ Că-n primăvara vieții mele/ Tu m-ai ferit de strâmbe căi şi rele/ Şi m-ai condus pe calea virtuoasă!"

Definirea tipului de roman: **Romanul adolescentului miop** este un **Bildungsroman** (surprinde multiplele fațete ale adolescenței) şi ale "experiențelor" pe care aceasta le consumă. "Un joc al spiritului epic, un metaroman"; un roman de tip autobiografic, model pentru literatura română modernă (Mircea Horia Simionescu, Costache Olăreanu).

Momentul II: Pentru a înțelege complexările "adolescentului miop" , lupta sa crâncenă între două lumi distincte, între copilul ce priveşte viața ca pe o poveste şi adultul către care se îndreaptă evoluția sa psihică, se impune analiza capitolului 1 din partea a doua a romanului.
Textul a fost deja structurat în opt secvențe; s-au fixat sarcinile de lucru individual şi pe grupe.

a.Locul şi timpul relatării: primăvară; prezentul afectiv.

b.Recunoaşterea celor două microuniversuri care marchează eul naratorului.

Detalii pentru acest segment, recomandăm **Demers didactic**, Ed. Cronica, 2000, 33-36.
Moment III: Toate visele-i adolescentine nemărturisite rămân conservate şi eternizate de "sufletul" mansardei.
"Copilăria s-a stins între pereții văruiți, sub tavanul scund".
Amintirea primelor notații despre lectura cărților din perioada adolescenței produce o fericire nostalgică.

Moment IV

Partea a II-a, I. Mansarda = primăvara "Mă ridic de la masa mea, deschid fereastra şi privesc în stradă".	Partea a III-a, VIII.Final = toamna "Mansarda mea a rămas aceeaşi: blândă, singură, tristă".

Scanned with OKEN Scanner

Momentul V: Evaluarea. Aprecieri. Notarea elevilor
Momentul VI (formularea temei pentru acasă): Reflectați asupra unei alte "experiențe" decisive din viața "adolescentului miop" , idei conturate într-o scurtă compoziție de cel mult 30 de rânduri.

Iubirea – sentiment și ideal

Iubirea – " sentiment de dragoste pentru o persoană de sex opus; sentiment de afecțiune (admirație) pentru cineva (ceva)" (DEX); "singurul mijloc prin care, într-o clipă, întreaga ființă a omului se deșteaptă" (Rabindranath Tagore).

- Când știi că ești îndrăgostit?
- "Când sufletul începe să cânte și florile vieții tale înfloresc" (R. Tagore).
- E bine să crezi în iubire?
- "Se savoir aimee! O bonheur sans pareil!" = "Să te știi iubită!/ Nemărginiți fiori de bucurie!" (Iulia Hașdeu)
- Ce înseamnă iubirea pentru tine?
- "A iubi este prima dintre toate fericirile" (Balzac).
- Există puncte comune între dragoste și prietenie?
- "Dragostea și prietenia se exclud una pe alta" (La Bruyere).

Imaginându-ne un posibil dialog pe tema iubirii și având ca punct de plecare dialogul propus, să dezvoltăm și planul următor:

Iubirea - dionisiacă: I.H.Rădulescu - **Zburătorul**; M. Eminescu - **Călin (file din poveste)**
- pasiune: I. Slavici - **Mara**
- serafică: M. Eminescu - **Sara pe deal**
- ritual: M. Eliade - **Maitreyi**
- maternă : G.Galaction - **La Vulturi!**
- fatală: G.Galaction - **De la noi, la Cladova**
- mefistofelică: V.Voiculescu - **Lostrița**
- euharistică: **Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie**

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul V: **Unități de învățare**

V. 1. **Basmul**

Oferim, un model de planificare a acestei **unități de învățare** (Anexa III) , precum şi procesul didactic, propriu-zis:.

Clasa a X-a
Unitatea 2: **Basmul cult**

Ora 1
Geneza
Clasificare
Structura. Interpretarea lui estetică trebuie să ia în considerație:

- planul prozodic, realist
- planul hieroglific (simbolic)
- planul didactic

Definirea basmului
Tema de reflecție (rezumatul basmului **Povestea lui Harap-Alb**, de I. Creangă)

Ora 2
Ion Creangă – **Povestea lui Harap-Alb**
Rezumatul basmului
Tema: formarea / maturizarea unui tânăr în contact cu experiențele vieții
Ideea esențială
Construcția epică
Derularea evenimentelor. Mesajul scrisorii. Hotărârea Craiului. Comportamentul fiilor acestuia.
Momentele subiectului operei literare
Formulele specifice (inițială, de mijloc, finală)
Moduri de expunere

- planuri narative (promisiunea încredințării împărăției celui mai vrednic dintre nepoți, încercările de tip inițiatic, biruința)
- descriere plastică
- dialogul e plin de autenticitate

Scanned with OKEN Scanner

Probele inițiatice
Simboluri (podul, calul, coborârea în fântână, baba, apa, aripa, trei, șapte, nouă)
Tema de reflecție (Recunoașterea secvențelor de viață reală – humulești eană în basmul lui I. Creangă. Numirea celor trei probe impuse de Împăratul Roș. A se preciza la ce eforturi sunt supuși Harap-Alb și prietenii săi de către fata de împărat)

Ora 3
Caracterizarea personajelor
Mijloace de expresivitate artistică
Elemente de oralitate
Tema de reflecție (Caracterizarea unui personaj, Analiza stilistică a unui mic fragment)

Ora 4
Metafora umorului
Comicul de limbaj
Comicul de nume
Modalități ingenioase de umanizare a fantasticului
Temă de reflecție (A se nota din textul studiat exemple de exprimare ironică, vorbire aluzivă, disimulări „inocente", apelative caricaturale etc)

Ora 5
Grotesc și absurd în basmul lui Ion Creangă
Semne ale hiperbolicului și ale insolitului
Culoarea, substanța plastică, sonoritățile aspre sau melodioase
Erudiția paremiologică
Homerismul
Temă de reflecție (Completarea unei fișe de lucru)

Ora 6
Povestea lui Harap-Alb, de I. Creangă, este un **Bildungsroman**

- construirea discursului argumentativ
- redactarea planului pentru eseul argumentativ

Temă de reflcție (Redactarea eseului argumentativ)

Scanned with OKEN Scanner

Ora 7
Basmul
Test de evaluare formativă

Daimonii lui Harap - Alb şi probele de iniţiere

Fiul de crai
- Craiul - podul
- Calul
  1) "dacă n-am ţinut samă de vorbele lui (Craiului), am ajuns slugă la dârloagă"
  2) "Capul de-ar fi sănătos, că belele curg gârlă"
  3) "De unde ştii că nu s-or schimba lucrurile în bine şi pentru dumneata?!"
- Sf. Duminică
  1) baba / "învăluită într-un hobot alb, ridicându-se în văzduh" (hainele, armele şi calul)
  2) "Îmbracă-te iute în pielea de urs..."
  3) "mult ai avut de răbdat şi puţin mai ai" "...nu-i după cum gândeşte omul, ci-i după cum vrea Domnul".
- Spânul
  1) " – Bun întâlnişul, voinice!" Nu ai trebuinţă de slugă...?"
  2) " – Bună cale, drumeţule..."
  3) " – Sărmane, omule, rău drum ai apucat..."
  4) "- Alelei! fecior de om viclean... tocmai de ceea ce te-ai păzit, n-ai scăpat..."
  5) " ... pui de viperă..."; "... jură-mi-te..." (cartea, banii şi armele) "... şi atâta vreme să ai a mă sluji, până îi muri şi iar îi învia..."
  6) " – De acum înainte să ştii că te cheamă Harap-Alb..." "... na-ţi o palmă, ca să ţii minte..."
- Încercări de tip iniţiatice
  1) Grădina Ursului (Calul)
  2) Pădurea Cerbului (Calul, Sf. Duminică)
  3) La împărăţia lui Roş împărat (calul, roiul de furnici, roiul de albine,Gerilă, Flămânzilă, Setilă, Ochilă, Păsări-Lăţi-Lungilă)
- Împăratul Roş
  1) casa de aramă (Gerilă)
  2) mâncare şi băutură (Flămânzilă, Setilă)
  3) sămânţa de mac (furnicile)
- Fata împăratului Roş
  1) străjuirea (Ochilă, Păsărilă)
  2) recunoaşterea (albinele)
  3) întrecerea (calul şi turturica)
- Împăratul Verde - Spânul, Fata, Calul

Scanned with OKEN Scanner

V. 2. **Povestirea**

Oferim, spre exemplificare, un model de planificare a acestei **unități de învățare** (Anexa IV).

Clasa a X-a

Unitatea 3: **Povestirea**

Ora 1

Identificarea particularităților de structură a povestirii, în comparație cu alte tipuri de proză

Concepte operaționale: povestirea, tipologie – proză narativă, genul epic, construcția discursului narativ (povestire în ramă, alternanță, înlănțuire, incipit – final)

Ora 2

Recunoaşterea tehnicilor de construcție a scrierii lui M. Sadoveanu, identificarea funcțiilor narațiunii

Identificarea instanțelor comunicării narative şi a particularităților specifice scrierii lui M. Sadoveanu

Concepte operaționale: autor, narator, personaj, cititor; protagonist, tehnica "povestirea în povestire"

Ora 3

Recunoaşterea diferențelor dintre limbajul naratorului şi cel al personajului

Identificarea, prin argumentare, a perspectivei narative sadoveniene, în **Fântâna dintre plopi** (temporalul, spațialitatea)

Concepte operaționale: alternanța, înlănțuirea, "arta gestului" (G. Ibrăileanu), "spectacolul văzut" (G. Ibrăileanu), ritualul povestirii

Ora 4

Identificarea, prin exemplificare, a corespondențelor care există între cadrul spațial, cadrul temporal, narator şi tema povestirii

Structurarea tipului de personaj: Neculai Isac de la Bălțătești – căpitan de mazâli (erou legendar de baladă)

Scanned with OKEN Scanner

Concepte operaționale: personaj literar, tip de personaj, scenă, vorbire directă, vorbire indirectă

Ora 5
Argumentarea că povestirea este o structură destinată să evidențieze sensurile superioare ale raporturilor umane
Identificarea aspectelor simptomatice recunoscute în atmosfera Hanului (elogiul plăcerii vieții, neevitarea bucuriilor trupului, lauda lucrurilor, refuzul ipocriziilor sau al mentalităților elementare)
Recunoaşterea diferențelor dintre regionalisme şi termeni populari şi folosirea adecvată a arhaismelor, neologismelor, a altor categorii semantice

Ora 6
Evaluare formativă

V. 3. **Romanul**
Clasa a X-a
Unitate 6: Romanul
Bibliografie: Manualele cditurilor **Humanitas** (p. 254-261) şi **Sigma** (p. 201-205)
Origine şi evoluție

Antichitate: **Satyricon**, de Petronius; **Măgarul de aur**, de Apuleius; **Daphnis şi Chloe**, de Longos

Renaştere: **Gargantua şi Pantagruel** (1532, 1564), de Rabelais

1605, primul roman european modern: **Don Quihote**, de Miguel de Cervantes

1789, primul roman american: **Puterea simpatiei**, de William Hill Brown

Secolul al XVIII-a: Defoe, Swift – romanul de aventuri; Rousseau, Goethe, Richardson – romanul epistolar; Diderot, Sterne – inovații romanești

Scanned with OKEN Scanner

Secolul al XIX-lea: Balzac, Flaubert, Stendhal, Dickens, Thackeray, Dostoevski, Tolstoi – romanul realist

Secolul al XX-lea: Marcel Proust – romanul memoriei afective; Thomas Mann – romanul-eseu; Frank Kafka – romanul-parabolă; Ernest Hemingway – romanul comportamentist; Oscar Wilde – romanul postmodernist

Clasificare

1.

a. după locul acțiunii: romane citadine, rurale, exotice, ale provinciei;

b. după componenta lor temporală: romane istorice, contemporane, de anticipație;

c. după structura epică: romane ale unei crize, ale unei existențe, romane de aventuri, romanul-frescă;

d. după procedeul dominant: romane psihologice, eseistice, comportamentiste;

e. după forma de organizare a discursului: romane epistolare, romane - jurnal, romane - cronică, romane memorialistice;

f. după curentul estetic: romane clasice, baroce, romantice, realiste, naturaliste, suprarealiste, moderniste, postmoderniste.

2. În viziunea lui **G. Ibrăileanu** – eseul **Creație și analiză** (1926):

a. **romane de creație** (Tolstoi, Rebreanu)

b. **romane de analiză** (Dostoievski, Camil Petrescu)

3. Nicolae Manolescu

a) **romanul doric** (prima "vârstă" a romanului, o vârstă a "iluziei și a inocenței genului". Aici se încadrează romanele tradiționale, care se vor o oglindă a vieții. Eroul este un caracter, un tip; sunt scrise la persoana a III-a; naratorul este omniscient; timpul este "linear". I. Slavici – **Mara**, L. Rebreanu- **Ion**, M. Sadoveanu – **Baltagul**, M. Preda - **Moromeții**);

b) **romanul ionic** (a doua "vârstă" a romanului, o "vârstă a conștiinței de sine", care se manifestă prin psihologism și analiză; sunt scrise, de obicei, la persoana I, socialitatea este înlocuită de intimitate, de confesiune; apare naratorul-personaj și relativitatea perspectivei; firul temporal nu mai este cronologic, ci se supune trăirii subiective, cu rememorări, dilatări, concentrări; se caută autenticitatea trăirii individuale. Camil Petrescu – **Patul lui Procust**, Anton Holban – **Ioana**, G. Ibrăileanu – **Adela**, M. Eliade – **Maitreyi**);

Scanned with OKEN Scanner

c) **romanul corintic** (o "vârstă" a ironiei, manifestată prin "artificial, ludic, caricatural, alegoric, simbolic, parabolă, mit, echivoc, absurd"; personajele par măşti, marionete trase de sforile autorului-păpuşar; naratorul este "supraindividual"; "romanul se oglindeşte pe sine însuşi". Urmuz – **Pâlnia şi Stamate**, Max Blecher – **Întâmplări în irealitatea imediată**, Mateiu I. Caragiale – **Craii de Curtea-Veche**, M. Sadoveanu – **Creanga de aur**, Ştefan Bănulescu – **Cartea milionarului**)

Romanul românesc – evoluţie:

1705, Dimitrie Cantemir - **Istoria ieroglifică**
1855 , Dimitrie Bolintineanu – **Manoil**
1856, Mihail Kogălniceanu – **Tainele inimii**
1863, Nicolae Filimon – **Ciocoii vechi şi noi**
1894, Ioan Slavici – **Mara**
1898, Duiliu Zamfirescu – **Viaţa la ţară**
1881-2, 1892 (postum), Ion Creangă – **Amintiri din copilărie**
Postum, Mihai Eminescu – **Geniu pustiu**
1910, B. P. Haşdeu - **Ursita**
1920, Liviu Rebreanu – **Ion**
1922, Liviu Rebreanu – **Pădurea spânzuraţilor**
1929, Mateiu I. Caragiale – **Craii de Curtea-Veche**
1932, L. Rebreanu - **Răscoala**
1933, Mihail Sadoveanu – **Creanga de aur**
1933, Camil Petrescu – **Patul lui Procust**
1933, G. Ibrăileanu – **Adela**
1938, G. Călinescu – **Enigma Otiliei**
1955, 1967, Marin Preda – **Moromeţii**
1968, Nicolae Breban – **Animale bolnave**
1970, Augustin Buzura – **Absenţii**
1991 (postum), Lucian Blaga – **Luntrea lui Charon**
1996, 2002 Mircea Cărtărescu – **Orbitor**, I-II

Pentru clasa a XII-a, noua programă recomandă "studiul aprofundat al literaturii", după cum urmează:
A. "Se recomandă consolidarea şi dezvoltarea abilităţilor elevilor de a analiza, a interpreta şi a evalua operele literare..."
B. "Modalităţi didactice recomandate. În studiul textelor selectate se recomandă folosirea, în special, a unor modalităţi didactice care să

Scanned with OKEN Scanner

implice o participare activă a elevilor, în scopul pregătirii lor pentru examenul de bacalaureat: studiul de caz, eseul structurat şi nestructurat, paralela, sinteza, dezbaterea, proiectul, dosarul de lectură, dosarul critic, dosarul bibliografic, expunerea orală de tip argumentativ". (**Limbă şi literatură**, vol. I-II, 2000, p. 100-101)

Aşadar, ideal ar fi ca fiecare elev să lectureze textele aparţinând tuturor epocilor literare studiate şi să deţină "dosarul critic" (fişe de lectură, scheme, planşe, notiţe, xeroxuri) ale acestor specii literare (în exemplul nostru, despre roman), astfel încât "modalitatea didactică" abordată să se desfăşoare constructiv, benefic pentru toţi. În recenta lucrare, **Arena actualităţii** (Ed. Polirom, 2000), Ion Simuţ propune o temă extrem de incitantă: **Călătorie în jurul romanului** (p. 69-80), invitându-ne (apelând la surse documentare) să analizăm evoluţia romanului românesc şi să vedem dacă se poate vorbi despre o "criză" a romanului românesc. Pentru aceasta, ni se sugerează antologia **Bătălia pentru roman** (Ed. Atos, Bucureşti, 1997) sau cele opt volume din **Romanul românesc în interviuri** (1985-1991). Dar noi putem folosi bibliografia recomandată şi cea prezentă deja în manualele claselor a IX-a şi a X-a. Numai documentaţi, vom putea susţine câtă "bătălie" s-a dat întru perfecţionarea romanului, întru respectarea "deziderateloг" timpului, mereu reprosându-i-se: că nu este destul de social, nu e capabil să preia modelul balzacian, că este prizonierul "sarcinilor sociologice" (Pompiliu Constantinescu), că nu e capabil să depăşească modelul balzacian pentru a-l însuşi pe cel proustian, "egolatria proustiană a naratorului" (Felix Aderca şi Mihail Sebastian), panlirismul (M. Sebastian şi G. Călinescu), carenţa cinematografică (D. I. Suchianu), lipsa de stil (V. Streinu), "genul cel mai impur" (Şerban Cioculescu), îngustimea de concepţie, chiar "înstrăinarea de actualitate"... Acest "aspru rechizitoriu estetic" privind stilul, forma, conţinutul romanului românesc a fost, de fapt, dispută permanentă atât dinspre clasici, cât şi dinspre moderni. Adevărata "criză" rămâne, cert (din păcate), cea a lecturii şi cea a receptării critice...

Scanned with OKEN Scanner

V. 4. **Poezia**
Clasa a XI-a
Unitatea: **Poezia interbelică**
Tudor Arghezi (A se consulta Anexa V)
Lucian Blaga (A se consulta Anexa VI)
Ion Barbu (A se consulta Anexa VII)

V. 5. **Nuvela**
Clasa a VII-a
Oferim, spre exemplificare, planificarea acestei **unități de învățare** (Anexa VIII).

Scanned with OKEN Scanner

Capitolul VI: Evaluarea

O modalitate intrinsecă de evaluare mi-a fost sugerată de pastişa lui Umberto Eco, intitulată **Cum începe, cum sfârşeşte**, în care se relatează că în timpul studenţiei a avut bucuria să vadă toate capodoperele teatrale reprezentate pe scena italiană, dar fără ultimele zece minute din spectacole, deoarece înainte de miezul nopţii, Colegiul (fiind student intern) se "închidea în mod inexorabil" şi trebuia să se supună rigurozităţii regulamentului. A fost afectat de o asemenea "ignoranţă", până când a aflat că şi prietenul său, Paolo suferea de "angoasa opusă". Acesta n-avusese posibilitatea să urmărească actul I al tuturor spectacolelor prezentate de teatrul unde el avea "rolul" de... plasator de bilete... Şi astfel, confesându-se, durerea lor va fi, în timp, cicatrizată...

În plan didactic, fiecare dintre noi, putem recurge la acest "joc-concurs": o grupă fiind preocupată de incipitul operelor studiate, cealaltă – de sfârşitul aceloraşi texte. Un "juriu", "ad-hoc", va cuantifica răspunsurile (relevanţa şi coerenţa ideilor, adecvarea lexicului, concizia, intonaţia, impresia generală).

Dacă este vorba de o evaluare individuală, putem apela la modelul oferit cursanţilor la **Şcoala de vară: Limba şi literatura română**, din cadrul **Educaţia 2000***, privind **Evaluarea unei prezentări orale**, urmărind următoarele "criterii":

1. "Elevul s-a pregătit adecvat pentru prezentare"
2. "Prezentarea a fost bine organizată şi uşor de urmărit"
3. "Trecerea de la o idee la alta se face logic"
4. "Elevul poate explica concepte / noţiuni dificile"
5. „Elevul a vorbit fluent, fără să citească notele"
6. „Elevul a vorbit destul de tare şi clar pentru a fi auzit şi urmărit de clasă"
7. „Elevul a menţinut contact vizual cu audienţa"
8. „Elevul a captat şi menţinut atenţia audienţei pe tot parcursul prezentării"
9. „Elevul a folosit eficient materiale audio / vizuale"

Scanned with OKEN Scanner

10. „Elevul a încheiat prezentarea cu o reluare a principalelor argumente".

Desfăşurarea „scenariului" unei lecţii angajează trei forme de evaluare:

A). **Evaluarea iniţială sau verificarea cunoştinţelor predate în ora precedentă**

Iată, spre exemplu, se lansează cerinţa:

Clasa a IX-a

Unitatea: Şcoala

- Să studiem comportamentul celor doi protagonişti din schiţa **Triumful talentului**, de I. L. Caragiale:

Replica (text literar)	Întrebarea-problemă	Finalitate/de/răspuns
„- Tu la concursul de mâne?" (pufnind în râs)	- Ce valenţe dobândeşte întrebarea? - Ce conotaţii dobândeşte didascalia ?	siguranţă de sine convingerea că se află faţă-n faţă cu ignoranţa
„- Da, eu..."	- Ghiţă afişează inocenţă sau cunoaştere a valorii intervenţiei?	
„- La concursul de mâne?"	- Remarcaţi încordarea ?!	crescândă
„- Ei! Da... la concursul de mâne".	- Ce sugerează repetiţia?	inegalitate
„- Dar tu ştii pentru ce loc e concurs, Ghiţă?"	- De ce insistă?	incizie
„- Nu..."	- De ce l-ar interesa?	ignorare
„- Pentru un loc de perfect caligraf, amice Ghiţică?"	- Are rost să repete în ce constă superioritatea sa?	
„- Apoi, dacă mi-a ordonat ministrul să merg... se poate?"	- Cum calificaţi acest răspuns?	lipsă de scrupule
„- Apoi, mă prezint şi eu, Ghiţă!"	- Crede că va sensibiliza?	irevocabilul
„- Bine, prezintă-te şi tu!"	- E posibilă o astfel de atitudine?	oportunism
„- Cu mine! La caligrafie, Ghiţică?"	- Mai poate fi sensibilizat fost coleg?	
„- Cu tine la caligrafie... Eu ştiu ce mi-a ordonat ministrul".	- Fostul coleg a devenit un adversar incorigibil?	inutilitate, moft
„- Bine!" (teatral)		ilaritate

B). **Predarea – învăţarea – evaluarea continuă** (realizate de profesor împreună cu elevii săi)

Clasa a X-a

Unitatea 6 : Romanul

a) Mihail Sadoveanu – **Creanga de aur** (Manualele Ed. **Humanitas** şi **Sigma**). Consultaţi schema (Anexa IX).

Scanned with OKEN Scanner

b) Mateiu I. Caragiale – **Craii de Curtea-Veche** (Manualul Ed. **Sigma**). Consultați schema (Anexa X).
c) G. Călinescu – **Enigma Otiliei** (Manualul Ed. **Teora Educațional**)

Roman realist de tip balzacian

- concepția călinesciană despre roman ("ceea ce conferă originalitate unui roman nu este metoda, ci realismul fundamental")
- pledoarie întru clasicism ("Înțeleg clasicismul... ca un mod de a crea durabil şi esențial"; literatura clasică – o literatură de "cunoaştere" – "reprezentare rațională a vieții", "imaginile concrete vorbesc direct minții, fiind şi plastice şi inteligibile"; "o adevărată cunoaştere se bizuie pe universalitate")
- tema romanului (istoria unei moşteniri şi, în subsidiar, urmărirea sinuoaselor interpretări pe care le capătă ideea de paternitate)
- construcția epică (confruntarea scenică a personajelor, prin relevarea cu un acut simț al obiectivității, a mişcărilor sufleteşti ale personajelor
- tipuri umane (avarul modern, arivistul / impostorul, senilul, "baba absolută", fata bătrână, femeia plată, prostul, curtezana, medicinistul talentat, rafinatul spiritual, ludicul Felix, enigmatica Otilia)
- coexistența în roman a unor curente (orientări) estetice majore:

***Roman clasic** (prin arta scenică, peisajul clasic, dialog, unitatea caracteologică a majorității personajelor, acuratețea stilistică);
***Roman romantic** (prin paginile de autentic lirism însoțind idila Felix-Otilia; cuplul; prin magistrala descriere a Bărăganului; gustul pentru grandios, pentru colosal; dilatarea la infinit a timpului);
***Roman realist** (prin tipologiile create; analiza psihologică de tip stendhalian; prin plasticitatea detaliului; caracterul de frescă a societății bucureştene de la începutul sec. al XX-lea; mijloacele de caracterizare; critica socială în manieră balzaciană; detaşarea față de personaj);

Scanned with OKEN Scanner

*Roman modernist (prin aplecarea spre psihologiile aflate la granița dintre normal și anormal).

- valoarea literară și artistică

Consultați arborele genealogic al personajelor călinesciene (Anexa XI).

d) **Incipitul** romanelor **Ion** și **Morometii** (vol. I)

Liviu Rebreanu – **Ion** (1920)	Marin Preda – **Morometii** (vol. I, 1955)
Radiografia satului românesc transilvănean (interbelic)	Radiografia satului românesc din Câmpia Dunării, „în zorii secolului 20" (N. Manolescu)
formulă realistă	formulă realistă, obiectivă
Tema centrală: viața și moartea înlănțuite într-un mod tragic	Vol. I: „libertatea morală în luptă cu fatalitățile istoriei" (Eugen Simion, **Scriitori români de azi**, I, p. 407)
Viața lui Ion Pop al Glanetașului Viața familiei Herdelea	Viața unei familii de țărani Romanul „măririi și prăbușirii unui individ"(N. M.)
Naratorul omniscient „citește în cartea destinelor" (Nicolae Manolescu – **Arca lui Noe**)	Perspectiva este auctorială. Personajele devin „informatori", complici cu autorul, naratorul își pierde suveranitatea, iar eroii devin reflectori (Iustina Itu).
Drumul (I.1: **Începutul**) – (XIII.5: **Sfârșitul**) „vine dintr-un timp nesfârșit, traversează durata întâmplărilor din sat și se pierde în eternitatea lumii" (N. Manolescu) „Corp sferoid" (G. Călinescu)	Vol. I, Partea I: „Timpul avea cu oamenii nesfârșită răbdare". Vol. II, partea a treia, capitolul XXVIII: „Timpul nu mai avea răbdare". „Imagini ale simetriei" (Eugen Simion)
Drumul – „metaforă a romanescului", asigură o continuitate firească între lumea „din afară" (satul) și cea „dinăuntru" (destinul personajelor); realizează o convergență a acesteia din urmă; „deschide și închide o lume" (N. Manolescu)	O evoluție epică, progresivă, în spirală Perspectiva omului cu Timpul, a umanității cu Istoria, la răscruce de epoci
„Omul ia în stapânire obiectele".	Omul și obiectele sunt ireali.
Ion – erou tragic Imagiea omului înlănțuit de instincte	Moromete – drama omului dominat de un simț înalt al paternității rănite „Cel din urmă țăran" (N. Manolescu)
Rebreanu – „cel mai realist dintre scriitorii noștri rurali" (N. Manolescu)	**Morometii** – roman „fundamental"(Iustina Itu)

e). **Proverbele. Zicătorile. Strigăturile**

Clasa a VII-a

Traiectul: **Ficționalul transferat în cotidian, cotidianul transferat în ficțional**

Un exercițiu de creație, compoziție ad-hoc, cu durata de cinci-zece minute, după aprofundarea noțiunii de "proverb", poate arăta ca acesta pe care îl reproducem, după cum urmează:

Scanned with OKEN Scanner

"Şi astăzi îmi aduc aminte cu plăcere de străbunica mea, un adevărat izvor de vorbe înţelepte. Tot ce mi-a spus, s-au dovedit a fi adevărate, dar a trebuit să greşesc, ca să învăţ. Într-o seară, venind de la şcoală, am hotărât că nu vreau să mai scriu, ci să privesc la televizor, căci se difuza un film pe care de mult doream să-l văd. Deoarece filmul s-a sfârşit la o oră târzie, m-am culcat şi eu târziu şi m-am trezit a doua zi, tot târziu. Uitându-mă la ceas, realizez că nu prea mai am timp să-mi fac temele, aşa că m-am îmbrăcat repede şi am plecat la şcoală. Fiindu-mi temele verificate, răsplata mi-a fost pe măsura muncii. Şi atunci mi-am amintit de proverbul străbunicii mele: "Nu lăsa pe mâine ceea ce poţi face astăzi". **Călin Grigorescu**, VII D, anul şcolar 2001-2002.

f). **"Jocul perechilor paronimice"**:

Clasa a VII-a

"Pentru-această cauză, S-a impus o clauză". **Anamaria Brăilean** (1999)	"Legea-i încâlcită Din această cauză, Vrând-o explicită, Au cerut o clauză". **Gabriel Dumitriu** (1999)
"Pe-un pământ petrolifer Poţi scoate milioane Îţi trebuie doar un petrolier Şi multe vagoane". **Alexandra Nanu** (1999)	Eu m-am dus duminică La Grădina Zoologică Vrând să văd nişte bizoni Am văzut doar trei vizoni". **Gabriel Dumitriu** (1999)

g). La clasa a VIII-a C (25 ianuarie 1999 şi respectiv, 18-20 ianuarie 1999) am proiectat două teme de literatură cu subiecte care implica metodă **învăţării prin "transfer"** (activitate care a fost o reuşită).

1) **Povestea bobului de grâu**

Plan de referinţă

I. **Introducerea**: analogia viaţă – evoluţia bobului sămânţă (bob-embrion, dar al pământului, simbol binefăcător; sămânţă – putere a vieţii);

II. **Cuprinsul**: Sânul terestru roditor, dătător de nouă viaţă, de nouă speranţă

Scanned with OKEN Scanner

Eschil: "Pământul care... zămisleşte fiinţele toate şi le hrăneşte... le primeşte înapoi germenul roditor..."

Hesiod: "Roagă-te sacrei Demeter şi / pământului Zeus / Spic încărcat să-ncolţească / grâul cel sfânt al Demetrei, / chiar dacă aratul începi / şi prinzi ale plugului coarne / Zdravăn în mâini, apoi pişti / cu varga a bobilor spete, / Să se-ncordeze în juguri.../ Astfel, sub boabele-n pârgă, / pleca-se-va spicul spre brazdă" (**Munci şi zile**).

Bobul de grâu - dar al cerului, legat de darul vieţii; hrană esenţială şi primordială.

Lucian Blaga: "Laudă semînţelor, celor de faţă şi-n veci tuturor!" (**Mirabila sămânţă**). Copil fiind, îi plăcea, "despuiat de veşminte", să intre în cada cu grâu, "cufundat pân'la gură în boabe de aur". „Şi-acuma, în timpuri târzii, când mai văd câteodată grămezi de semnițe pe arii, anevoie pun cumpăt fierbintei dorinți de-a le atinge cu fața".

III. **Încheierea**: **Slăvire bobului de grâu – credinţă a strămoşilor!**

Descriptori de performanţă:

9-10: cunoaşterea şi valorificarea etapelor de elaborarea a unei compoziţii libere; aprecierea originalităţii, a simţului artistic, bazat pe o imaginaţie bogată;

7-8: recunoaşterea etapelor distinctive a momentelor principale ale compoziţiei libere; folosirea unor formulări artistice, în care să se recunoască retranscrierea, în plan artistic, a unor idei literare cunoscute;

5-6: se apreciază concizia exprimării artistice, corectitudinea şi implicarea "eului" epic, în faptul creator;

Sub 5: numai dacă se constată lipsă de concentrare şi voinţă de a interpreta idei deja formulate în planul iniţial.

Pentru edificare, oferim un exemplu:

„Povestea bobului de grâu

Cinci boabe sturlubatice, înfrăţite în acelaşi spic de grâu, fură aşezate într-un sac, alături de alte câteva sute, pregătie pentru a fi duse la măcinat... Întâmplarea a făcut ca tocmai acestea să cadă din sac şi găsite de

Scanned with OKEN Scanner

un băiețel, care se juca cu praştia.Şi-a spus în gândul lui : "~! acestea-s bune de aruncat cu praştia!" Şi astfel, prima boabă a ajuns pe un acoperiş şi nimeri în pliscul unui porumbel; a doua şi a treia au avut o soartă asemănătoare, iar a patra căzu într-o streaşină şi rămase în apa aceea murdară timp de mai multe săptămâni, umflându-se şi putrezind, în timp. Ultima, avu soarta cea mai fericită : căzu sub fereastra unei case.

În acea casă locuia o femeie sărmană, care muncea cu ziua pe unde apuca : curăța sobe, tăia lemne, spăla şi făcea curat prin casele oamenilor. Locuia împreună cu fiica ei, care era foarte bolnavă.

Primăvara sosi şi într-o bună zi, când femeia tocmai pleca la lucru, soarele aruncă o rază blândă şi veselă prin micuța fereastră, până la patul în care zăcea copila bolnavă. Aceasta îşi îndreptă privirea spre geam şi se întrebă ce să fie planta aceea verde care se legăna uşor la adierea vântului.

Femeia deschise fereastra şi recunoscu firul de grâu care creştea nestingherit în acel loc singuratic. Fata împinse patul aproape de fereastră şi îşi petrecu ziua admirându-l, uitând de singurătate şi de suferință.

Seara, când femeia se întoarse acasă, fetița părea mai liniştită şi senină. Firul de grâu îi schimba viața. Zilele treceau, fetiței îi reveni zâmbetul şi dorința de a trăi. Creştea şi "înflorea" o dată cu planta de lângă fereastra ei. Curând, se ridică din pat, numai pentru a sta cât mai aproape de aceasta, privind-o cum se-nalță.

În miez de vară toridă, planta a rodit câteva boabe aurii, pe care femeia le-a dat în păstrare fiicei sale. În primăvara următoare, ea le-a semănat în grădină. Îngrijite, boabele au înfrățit alte plante, multe, multe... Grădina părea acum un mic lan de grâu. Boabele dobândite au fost transformate în făina din care femeia a făcut colaci - ofrandă Bunului Dumnezeu, pentru că fetița ei s-a însănătoşit complet. Dar nu a uitat să păstreze alte boabe de grâu, pentru holda viitoare...

În numele vieții şi iubirii pentru bobul de grâu salvator..."

Georgiana Manolache, VIII C - revista "Ecoul", nr. 13/1999

2) Ecouri mioritice în literatura cultă

I. **Introducerea**: Creația populară a constituit (şi constituie?!) izvor de inspirație pentru creația cultă; s-au preluat teme şi motive care au sensibilizat pe creatori, definind, în fapt, spiritualitatea românească înseşi;

Scanned with OKEN Scanner

II. **Cuprinsul**: Subiectul baladei **Mioriţa** fixează motive relevante despre universuri de gânduri, idei şi sentimente, ca însemne specifice şi inconfundabile.

M. Sadoveanu – **În pădurea Petrişorului** (o scenă de vânătoare, soldată cu rănirea şi moartea unei gingaşe căprioare; codrul – final dramatic, mioritic, prin taina morţii)

T. Arghezi – **De-a v-aţi ascunselea** (presentimentul propriei morţi, rostit cu oarecare calm, linişte)

L. Blaga – **Gorunul** (analogia om-pom)

Valeriu Anania – **Mioriţa** (poem dramatic care prezintă drama celor trei ciobani: Moldan, Lavru şi Vrâncu îndrăgostiţi de aceeaşi fată, Mioara

III. **Încheierea**: Mesajul acestor scrieri (...) ne îndreptăţesc să apreciem că Mioriţa (şi simbolistica ei) rămâne cea dintâi expresie artistică a istoriei noastre, o spaţialitate în daco-romanitate, aşa după cum mitul Meşterului Manole ne fixează în spaţiul european.

Cele mai reuşite compoziţii au fost publicate în revista "Ecoul", nr. 8 / 1995.

Descriptori de performanţă:

Foarte bine: respectarea planului de referinţă; parcurgerea bibliografiei recomandate; cunoaşterea etapelor de elaborare a compunerii; înţelegerea mesajului artistic al creaţiilor literare la care se face referire; scriere îngrijită, exprimare nuanţată şi expresivă; respectarea normelor specifice unei compoziţii scrise;

Bine: respectarea tuturor cerinţelor notate iniţial, la care se subscrie doar numărul redus de texte literare analizate din bibliografia recomandată;

Suficient: respectarea cerinţelor notate iniţial, dar analiza a cel puţin două texte literare, din bibliografia recomandată;

Insuficient: nerespectarea cel puţin a unei treimi din cerinţele formulate în planul de referinţă.

h). **Dramaturgia** – criterii de comparaţie

Criterii de comparaţie	Tragedia	Comedia	Drama
etilologie	trages + odia	komos +	gr. drama
Definiţie	Specie a genului dramatic caracteristică prin acţiunea gravă şi deznodământul tragic	Specie a genului dramatic, în proză sau în versuri, cu acţiune şi deznodământ vesel	Specie a genului dramatic, în proză sau versuri, caracteristică prin denodământ grav

Scanned with OKEN Scanner

Apariţie	Grecia Antică, sec. VI-VII î.H.	Grecia Antică, sec. V î. H.	Sec. XVIII, tragic şi comic
Reprezentanţi	În tragedia antică: Eschil, Sofocle, Euripide; În tragedia clasică: Corneille, Racine, Lope de Vega, Shakespeare, Calderon de la Barca	În comedia antică: Menandru, Plautus; În comedia clasică: Shakespeare, Moliere, Gogol, Alecsandri, Caragiale, Gh. Ciprian, T. Muşatescu	Al Davilla H. Ibsen I. L. Caragiale Lucian Blaga Camil Petrescu Victor Eftimiu
Trăsături	ireală, ambiguă acţiune gravă provoacă groază (Sofocle)	vocaţie critică provoacă haz, veselie	simplistă acţiune violentă
Tipuri	religioasă tragicomedie	feeria vodevilul farsa scheciul	melodrama monodrama
Conflictul	psihologic puternic	conflict între aparenţă şi esenţă (Caragiale)	preia atribute ale comediei şi ale tragediei
Deznodământul	tragic	ironic, vesel	apropiat de realitate
Stilul	înalt, solemn	parodic, ridiculizant	conform mediului social

i) Aplicaţii la **metoda "pălăriilor gânditoare"**: **Amintiri din copilărie** (fragment) de I. Creangă (clasa a VII-a) şi **Calul** de M. Preda (clasa a X-a) – (**Lucrările Simpozionului Naţional de Didactica Limbii şi Literaturii Române**, nov. 2001, Cluj). Anexele XII şi XIII:

C). **Evaluarea finală** (în cadrul finalităţii unei lecţii, a unui text literar sau a unei unităţi de învăţare)

În studiul literaturii, acest moment înseamnă cunoaşterea textelor literare studiate (şi nu numai), parcurgerea şi fişarea unei bibliografii (în special, critice), capacitatea de ordonare a ideilor, de analiză şi de sintetizare.

La clasa a IX-a, planul de sinteză pentru unitatea **Şcoala (templu de formare a conştiinţelor)** necesită respectarea următorului **obiectiv-cadru**: "Stimularea reacţiilor **autonome, reflexive şi critice** la lectura textelor, a capacităţii de a argumenta propriile opinii", precum şi a **obiectivelor de referinţă** (1b): "Să identifice şi să compare idei şi atitudini diferite în dezvoltarea aceleaşi teme literare". La dezbaterea acestei teme, am urmărit următorul plan:

Scanned with OKEN Scanner

I. Definiția școlii

- instituție menită să educe și să instruiască
- incizie în evoluția învățământului românesc

II. Școala românească

- instituție modestă (Delavrancea – **D. Vucea**, M. Sadoveanu – **D. Trandafir**)
- primele școli românești create de către preoți și dascăli (I. Creangă – **Amintiri din copilărie**, capitolul I)
- primele manuale școlare (C. Negruzzi – **Cum am învățat românește**, I. Creangă – **Amintiri**, despre **Gramatica lui Măcărescu** – "cumplit meșteșug de tâmpenie")
- tipuri de dascăli elogiați de către scriitorii I. Ghica, M. Eminescu, I. Creangă, I. L. Caragiale, I. Slavici etc.
- notații ironice despre anumiți dascăli (C. Negruzzi – **Cum am învățat românește**, I. Creangă – **Amintiri**, I. Ghica – **Școala acum 50 de ani**, Ioan Slavici – **Lumea prin care am trecut**, Delavrancea – **D. Vucea**, M. Preda – **Viața ca o pradă**, M. Eliade – **Romanul adolescentului miop**)
- relația profesor – elev, elev – profesor (C. Negruzzi, I. Creangă, I. L. Caragiale, I. Ghica, B. Delavrancea, L. Blaga, G. Bacovia, M. Eliade, M. Preda)
- inspecția școlară (I. L. Caragiale, M. Sadoveanu, M. Preda)
- examenul (C. Negruzzi, I. Creangă, I. L. Caragiale)

III. Elogiul școlii românești. Propuneri reformiste (I. Ghica – **Dascăli greci și dascăli români**)

IV. Concluzii

La clasa a X-a, la unitatea **Forme incipiente ale prozei literare**, în cadrul orei de evaluare, se poate discuta tema: **Cultura și literatura română veche** (obligatoriu, un plan și o bibliografie):

1. Când s-a scris întâi românește?

Al Rosetti – **Istoria limbii române** ("întotdeauna, sporadic și pentru nevoi particulare...")

P. P. Panaitescu – **Începuturile și biruința scrisului în limba română**

Scanned with OKEN Scanner

2. Primele scrieri

- însemnele din peşteri, de pe monumente funerare, de pe obiectele de cult; pictograme (desene simbolice), ideograme (semne grafice): **Tăbliţele de la Tărtăria** sau pe vasele ce formează **Tezaurul de la Sânnicolaul Mare** (jud. Timiş)

- textul dacic de pe inscripţia descoperită la Sarmisegetusa

- textul în limba latină trimis regelui ungar Arpad, începutul sec. X, de către Menumorut, text inserat în **Cronica Notarului Anonim**

- manualul **Despre scriere**, al lui Constantin Kostenţchi

- **bruioanele** din vremea lui Ştefan cel Mare (1475, 1485, 1495)

- textele rotacizante maramureşene

- **Scrisoarea lui Neacşu** (29-30 iunie 1521)

2. Literatura istorică originală în limba slavonă:

- Variantele **Cronicii** lui Ştefan cel Mare

- **Cronicile** lui Macarie, Eftimie, Azarie

- **Învăţăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie** (sec. XVI)

3. Literatura istorică în limba latină

- Nicolaus Olahus – **Hungaria** (1536)

- Johannes Honterus – **Cosmografia (Descrierea lumii**, 1530), cuprinde 16 hărţi xilografiate (Dacia, Moldavia, Ceculia, Transilvania, Valachia, Getae)

4. Literatura veche în limba română

a. literatura religioasă (Varlaam, Dosoftei, Antim Ivireanul; **Biblia de la Bucureşti** – 1688)

b. literatura istoriografică (Ureche, Costin, Neculce)

c. proza savantă (Nicolae Milescu Spătarul, Dimitrie Cantemir)

5. Concluzii.

O altă temă de sinteză, la fel de interesantă şi preferată de elevi, este: **Literatura populară – parte integrantă a literaturii naţionale.**

Scanned with OKEN Scanner

Schiță de plan:

1. Definirea noțiunii de literatură populară
2. Folclorul literar, cu funcție ritualică:
   a. poezia obiceiurilor calendaristice
   b. poezia obiceiurilor legate de momentele importante din viață
   c. poezia descântecelor
3. Poezia obiceiurilor calendaristice:
   a. obiceiurile de Crăciun şi de Anul Nou
      *colinde de tip religios (**Cântece de stea, Steaua, Irozii**)
      *colinde de tip laic (**Colindatul copiilor, Moş Ajun, Pluguşorul; Semănatul; Sorcova**)
   b. obiceiurile de primăvară
   c. riturile de invocare a ploii
   d. obiceiurile de seceriş
4. Locul şi rolul literaturii populare asupra literaturii culte.

La clasa a X-a, unitatea **Basmul cult**, o probă de evaluare formativă, poate fi gândită, în funcție de următorii **itemi** (realizat în semestrul I al anului şcolar 2000-2001, clasele a X-a A şi B):

I. **Itemi obiectivi**

1. **cu alegere dual**ă: Completați în caseta alăturată, cu A (adevărat) sau F (fals)

--- „Eroul are de făcut față unei grele încercări".
--- „Eroul are de făcut față unui număr mare de încercări".
--- „Răufăcătorul (Spânul) este demascat de fiica împăratului Roş".
--- „Răufăcătorul (Spânul) este demascat de fiicele împăratului Verde".

2. **pereche**: Stabiliți corespondența, prin numerotare (de la 1 la 6), între elementele ce compun **tehnicile conversației**, în exemplele date

--- „Eu cunosc pe-aici..."
--- „Bun întâlnişul, voinice!"

Scanned with OKEN Scanner

--- „...nu cumva să-ți iasă vro dihanie ceva înainte şi să-ți scurteze cărările..."

--- „...şi poate mai încolo să ai nevoie de unul ca mine..."

--- „Nu ai trebuință de slugă la drum?"

--- „Prin locurile iestea e cam greu de călătorit..."

(1. adresarea politicoasă; 2. oferta; 3. sugestia; 4. punerea în temă; 5. capcanele atenției; 6. avantajele ofertei)

3. **cu alegere multiplă** – premisă inclusă: Încercuiți varianta de răspuns corectă

***Povestea lui Harap-Alb** este: a. basm fantastic cu conotații religioase; b. basm fantastic cu valoare inițiatică.

*Din aceeaşi arie tematică, cu **Povestea lui Harap-Alb**, fac parte şi: a. **Dănilă Prepeleac, Povestea porcului**; b. **Fata babei şi fata moşului, Ivan Turbincă**; c. **Fata babei şi fata moşului, Povestea porcului**.

II. **Itemi semiobiectivi**

1. **cu răspuns scurt**: a. Numiți cuvinte aparținând câmpului semantic "om", cel puțin cinci cuvinte, întâlnite în basmul studiat; b. Notați obiectele pe care fiul de crai (novicele) i le încredințează spânului, în momentul când se află în fântână.

2. **întrebări structurate**: Extrageți din text (din memorie) fraza care explică momentul când Harap-Alb se-ndrăgosteşte.

III. **Itemi cu răspuns deschis**

1. **rezolvare de probleme**: Argumentați, prin exemplificare, că fantasticul din **Povestea lui Harap-Alb**, este antropomorfizat.

2. a. **eseu nestructurat**: Explicați semnificația numelui protagonistului acestui basm (în cel mult zece rânduri / proiect de plan) sau Obiceiuri tipic humuleştene, în basmul **Povestea lui Harap-Alb** (cel puțin trei exemple).

2. b. **eseu structurat** (dacă timpul permite, doar schiță de plan): Originalitate şi modernitate în **Povestea lui Harap-Alb**.

Notă. La aceast probă de evaluare, elevii au putut consulta textul lui I. Creangă.

Scanned with OKEN Scanner

*

La clasele terminale, o evaluare orală, cu tema **Romantismul românesc**, poate fi gândită după următorul plan:

- 1. definire
- 2. repere istorice (1829-1840)
- 3. momente semnificative româneşti

*"**Curentul românesc**" (1829): promovarea literaturii autohtone, cultivarea limbii, trezirea gustului pentru lectură;

*"Generaţia de aur": Bălcescu şi Kogălniceanu – teoreticieni, istorici, oameni de formaţie enciclopedică; "Dacia Literară" – prima tribună literară românească de prestigiu care a pus bazele unei direcţii naţionale, a teoretizat şi a concretizat, pentru prima oară, orientarea către o critică obiectivă, prin artocolul program, din 19 martie 1840;

*Generaţia post paşoptistă: Al. Odobescu – primul savant român, întemeietorul eseului literar; N. Filimon – creatorul romanului social, primul critic muzical, întemeietorul primelor culegeri de basme; B. P. Haşdeu – savant de reputaţie mondială, primul critic de texte vechi, autorul primului dicţionar etimologic monumental al limbii române, întemeietorul dramei moderne;

*Momentul Eminescu

- 4. Trăsăturile romantismului românesc
- 5. Reprezentanţi. Argumentaţii
- 6. Concluzie

Profesorul doreşte să accentueze acea dimensiune a acţiunii evaluative care să ofere elevilor suficiente şi variate posibilităţi de a demonstra ceea ce au studiat în şcoală (nu numai la orele de **Limba şi literatura română**). În articolul **Metode alternative de evaluare**, Dr. Nicoleta Lităiu, SNEE ("Tribuna învăţământului, nr. 508, 18-24 oct. 1999) numeşte şi analizează, succint, principalele metode alternative sau complementare de evaluare: **observarea sistemică a activităţii şi comportamentul elevilor; investigaţia; proiectul; portofoliul; autoevaluarea**. Dacă dorim aprofundarea acestei strategii, e bine să studiem: **Ghid de evaluare. Limba şi literatura română** . SNEE, coordonator Mihai Stan (Ed. S.C.Aramis, Bucureşti, 2001), **Evaluare curentă şi examenele. Ghid pentru profesori**, coordonator Adrian Stoica (Ed. ProGnosis şi SNEE, Bucureşti, 2001), **Ghid metodologic pentru aplicarea programelor de Limba şi literatura română**

Scanned with OKEN Scanner

învățământ primar și gimnazial. MEC, CNC (Ed. S.C.Aramis, Bucureşi, 2002), **Ghid metodologic. Aria curriculară Limbă şi comunicare. Liceu**. MEC, CNC (Ed. S.C.Aramis, Bucureşti, 2002)

Exemplificări privind metodele alternative în proiecția curriculară modernă, putem găsi în revista **Perspective** – editată de **Asociația Națională a Profesorilor de Limba şi Literatura Română "Ioana Em. Petrescu"**, precum şi în volumul **Literatura în manuale şi în şcoală**, editată tot de ANPRO, care cuprinde **Lucrările Simpozionului Național de Didactica Limbii şi Literaturii Române**, noiembrie 2001, Cluj.

Dintre multiplele strategii moderne de evaluare, voi alege, spre exemplificare: **Proiectul**. Oferim, la sfârşitul periplului nostru prin insinuosul labirint didactic, două tipuri de proiecte (din multitudinea de modele pe care le păstrez, cu sfințenie, ca pe o mare comoară, pentru că toate lucrările elevilor mei răsplătesc, în fapt, munca Dascălului ce sunt şi rămân, fără falsă modestie):

* **Primul**, realizat de elevii claselor a IX-a A şi B, semestrul I, anul şcolar 1999-2000, având ca temă: **Adolescența,** cu următoarea structurare: **carte de vizită, dialog tematic cu poetul ieşean preferat, impresii de reporter**. Toate proiectele elevilor au fost adunate într-un volum, intitulat: **Adolescentia** (Ed. Cronica, 2000), constituind, de fapt, prima publicație din activitatea **Cenaclului literar "Ecoul"**. Reproducem, spre edificare, proiectul elevului **Gabriel Turic**:

Constantin Mănuță

„Dialog tematic

- Stimate domnule profesor Constantin Mănuță, permiteți-mi să mă prezint. Mă numesc Gabriel Turic şi sunt elev în clasa a IX-a A, la Liceul "Vasile Alecsandri" din Iaşi. Ştiu că scrieți poezii şi de aceea vă rog să ne vorbiți despre Dvs. şi despre activitatea Dvs. ca scriitor.

- În primul rând mă simt onorat că-mi luați acest interviu şi aş dori să vă spun că ştiu despre activitatea dvs. de la revista "Ecoul" condusă de distinsa dvs. profesoară Livia Ciupercă, care, de altfel, îmi este colegă de breaslă. Am fost la mai multe manifestări de la Liceul "V. Alecsandri", am făcut parte din diferite jurii ale Concursului literar "Tinere condeie" organizat de I.S.J. Iaşi şi cunosc bine aproape toate revistele literare şi creațiile elevilor din județul Iaşi.

Scanned with OKEN Scanner

Cât despre mine, sunt născut la 21 decembrie 1948, la Mogoşeşti - Iaşi. Cursurile şcolii elementare le-am făcut în satul natal, liceul la Iaşi şi sunt licenţiat al Facultăţii de Filologie - Universitatea "Al.I.Cuza" Iaşi. Scriu versuri de când eram în clasa a V-a şi am debutat cu poezie în 1968, în ziarul "Flacăra Iaşului". Am colaborat cu versuri, articole şi însemnări la revistele "Amfiteatru", "Convorbiri literare", "Cronica", "Neamul Românesc", "Ginta latină" etc. Am activat la diferite cenacluri ieşene, precum "Ion Creangă", "Mihai Eminescu", "Junimea" etc.

- V-am ruga să ne spuneţi despre apariţiile Dvs. editoriale de după 1989, poate şi înainte de 1989 !

- În 1997, am debutat editorial la Editura "Junimea" din Iaşi, cu volumul **Din toate rănile sufletului**, apoi **Orele umbrei** tot la aceeaşi editură, în 1998 şi **La răsărit de cuvânt**, Editura "Bolta Rece", Iaşi, 1999. Consider că toate aceste volume cuprind o evaluare exigentă şi lucidă a unei activităţi de creaţie de peste treizeci de ani. Până în 1989 era greu să te afirmi în public şi sincer să fiu, nu aş dori să vorbesc despre acest lucru.

- Există un loc unde vă place să scrieţi poezie ? Vă refugiaţi în natură ?

- După cum se ştie, arta nu copie realitatea. Anumite locuri, peisaje din natură îl poate inspira pe creator, dar el, creatorul care este înzestrat cu har divin, filtrează totul prin prisma conştiinţei sale artistice. Poate aţi auzit de acel concurs din perioada interbelică de la "Viaţa Românească" organizat cu prilejul unei ieşiri la pescuit când toţi scriitorii notau despre ce se întâmpla în mijlocul naturii, numai Mihail Sadoveanu, care era "un munte de tăcere", îşi vedea liniştit de treburile sale. A doua zi, cea mai frumoasă povestire era a Domniei sale, **Veverița**, pare-mi-se...

- Ce a însemnat adolescenţa pentru Dvs. ?

- O întrebare dificilă pentru mine, parcă cum spunea O. Goga, citez din memorie: "şi ca un cântec/ Cum te-ai dus/ Frumoasa mea copilărie/ şi dragostea de două veri/ Cu faţa popii Irimie". Pentru exactitate, e bine să revedeţi dvs. strofa. Eu cred că **Adolescenţa** înseamnă aspiraţia spre împlinire, chiar dacă în viaţă, nu toate visele se împlinesc. Este vârsta romantică a lumii. Spiritual, toţi suntem nişte adolescenţi.

- Vă mulţumesc momentele acordate şi vă urez să publicaţi cât mai multe poezii şi de acum înainte!

- Şi eu vă mulţumesc şi transmit revistei "Ecoul" şi tuturor colaboratorilor ei, mult succes în realizarea tuturor dorinţelor pe plan literar". **Gabriel Turic**, IX A, 1999

*<u>**Al doilea**</u>, realizat de elevul **Florin Negruţ**, clasa a IX-a C, la finele semestrului I al anului şcolar 2000-2001, cu tema: **Şcoala**

Scanned with OKEN Scanner

mea gimnazială. S-a avut în vedere şi un plan, sugestiv: **prezentarea şcolii, tip de profesor model, tip de coleg model, relatarea unei întâmplări** (de obicei, amuzante), **un interviu cu un fost absolvent al şcolii** (exemplu reprezentativ), **concluzia** (impresii personale). Pentru realizarea acestui proiect, elevii au avut timp de documentare şi creaţie peste două luni. Susţinerea proiectelor s-a realizat în ore special programate. Elevii au însoţit textul cu fotografii, scheme, schiţe, desene, benzi audeo sau video. În urma unei astfel de activităţi, cum se întâmplă întotdeauna, toţi elevii obţin nota maximă. Este o activitate care place:

„Călătorie în timp

Oraşul celor şapte coline anului 2000 mai păstrează parfumul vechilor zidiri, iar una dintre cele mai prestigioase instituţii de cultură, Liceul Teoretic "Vasile Alecsandri" se plasează elegant între ceea ce numim modern: ***Casa Cărţii*** şi ceea ce numim venerabil: ***Biserica Sf. Sava***. ***Casa Dosoftei, Biserica Sf. Nicolae Domnesc, Palatul Culturii, Biserica Barnovski, monumentul lui Ghica Vod***ă şi ***Biserica Bărboi***, aflate la doar câţiva paşi, amplifică starea de meditaţie, îmbrăţişând medievalul cu utilul. Zgomotul străzii şi înălţimea noilor clădiri: ***Hotel Moldova, Magazin Moldova, Complexul Central*** ne aduc la realitatea modernă şi mondenă a Iaşului în prag de mileniu III.

Profesor model

Fiecare elev îşi construieşte un model de profesor. Pentru mine, profesorul model ar trebui să fie înalt şi frumos, cu o ţinută vestimentară de bun gust, modern, indiferent de vârstă. Să fie pregătit, să manifeste interes şi deschidere spre nou, să aibă voce caldă şi expresivă, să fie sever, dar şi tolerant, democratic în relaţiile cu elevii. Autoritatea sa să decurgă din calităţile umane şi din profesionalism, nu din măsuri coercitive.

Cel care s-a apropiat de acest model a fost domnul **Constantin Chioralia**, profesorul meu de geografie în clasele a V-a şi a VI-a. Vestea ieşirii d-sale la pensie m-a dezamăgit şi uimit în acelaşi timp. M-a dezamăgit, deoarece mi-am pierdut profesorul drag. M-a uimit, deoarece nu bănuisem vârsta d-lui. Plin de energie, vesel, deschis spre nou, interesat de ceea ce ne învaţă şi învăţăm, dar şi de sufletele noastre de copii. Drept la note, egal cu toţi, fără favoruri sau preferinţe pentru unii sau alţii, explicând cu multă răbdare şi profesionalism fiecare "pas" al lecţiei.

Scanned with OKEN Scanner

Toate acestea l-au făcut să fie profesorul meu preferat. Afecțiunea pentru domnul profesor o împărtăşeau şi alți colegi. Cu toții am regretat plecarea sa. Îi păstrăm o vie şi plăcută amintire.

Prietenul meu

Cu Alexandru am fost coleg din clasa a V-a. Era un băiat mai scund decât mine şi plinuț. Ochii săi căprui şi privirea lui inteligentă mi-au atras atenția. Firea sociabilă şi voluntară ne-a apropiat şi pe măsură ce ne-am cunoscut, am devenit prieteni. Este plăcut să fii în preajma lui, datorită bunei sale dispoziții şi veseliei pe care o degajă. Profund şi serios, îți vine în ajutor ori de câte ori ai nevoie. Pasiunea pentru computere, pe care o împărtăşim amândoi, a constituit liantul prieteniei noastre.

De-a lungul anilor, prietenia noastră a cunoscut şi momente mai puțin plăcute, dar datorită calităților lui, ea a rezistat. Chiar dacă nu mai împărțim aceeaşi bancă, suntem în continuare prieteni.

Haz de necaz

Eram foarte mândru de performanțele mele la limba engleză şi de cunoştințele în materie de dinozauri. La concursul "Spoken English", pentru elevii de gimnaziu, la care am participat în clasa a VIII-a, subiectul despre care trebuia să povestesc, era tocmai despre dinozauri.

Zis şi făcut! M-am informat, m-am pregătit, dar "socoteala de-acasă" nu se potriveşte întotdeauna cu cea din "târg". Emoțiile m-au făcut să-mi scap hârtiile pe jos, să mă bâlbâi... încât, în final, m-am situat pe locul al II-lea.

Modestia nu strică niciodată şi nimănui!

Pasiunea mea

Pasiunea mea pentru limbile moderne şi în special pentru limba engleză, s-a manifestat încă de la grădiniță. Primele lecții de engleză şi de franceză le-am primit în particular, de la vârsta de cinci ani. Şcoala mi-a întreținut această pasiune, mi-a sporit interesul şi mi-a lărgit orizontul cunoaşterii.

În clasa a VII-a, cunoştințele mele de limba engleză au putut fi evaluate în cadrul concursului pentru elevi "Spoken English". Am fost fericit să constat că am cunoştințe solide şi pot comunica în această limbă, dincolo de premiile obținute (I - în clasa a VII-a, II - în clasa a VIII-a). Pasiunea mea pentru limba franceză rămâne şi sper să-mi ofere şi alte satisfacții.

Scanned with OKEN Scanner

Toți am fost elevi

Mai tineri sau mai în vârstă, toți oamenii au fost elevi și au amintiri legate de această perioadă a vieții lor. În interviul realizat cu doamna prof. **Argentina Pânzariu**, vom încerca să aducem în fața dvs. amintirile unei foste eleve a Liceului "Vasile Alecsandri", între anii 1969-1973.

- Toți oamenii maturi au amintiri plăcute sau mai puțin plăcute despre anii de liceu. Ne povestiți una dintre amintirile dvs.?
- Îmi aduc aminte de un concurs de atletism la care am ajuns pe locul al doilea, datorită prietenului meu care m-a însoțit pe tot traseul, imprimându-mi un ritm competitiv.
- Ce profesor a rămas în amintirea dvs.? De ce?
- Profesorul de română, deoarece m-a făcut să iubesc și să înțeleg literatura, dar și profesoara de istorie, a cărei dragoste pentru obiect am moștenit-o.
- Știm cu toții că școala de astăzi se deosebește de cea de ieri. V-ar plăcea să fiți astăzi elevă a Liceului "V. Alecsandri"?
- Da, mi-ar plăcea, deoarece m-aș fi bucurat de avantajele unor laboratoare bine dotate și de metodele moderne de lucru ale profesorilor.
- Anii de liceu sunt anii cei mai frumoși, anii de adolescent... Ce amintiri aveți despre adolescenta Argentina?
- Bineînțeles că în timp, se păstrează numai amintirile frumoase, filmele, excursiile, drumețiile, plimbările, toate însoțite de. nebuniile vârstei. Amintirile mai puțin plăcute scad în intensitate.
- Iubirea este sinonimă cu adolescența. Puteți să ne împărtășiți câte ceva despre iubirile dvs. de adolescent?
- Cea mai frumoasă zi din viața mea mi-o amintesc întotdeauna cu plăcere. Era o zi de duminică, 24 ianuarie, când am mers cu clasa în Piața Unirii pentru a sărbători Ziua Unirii. În acea zi m-am îndrăgostit. O dragoste care durează și până astăzi". **Florin Negruț**, IX C, 2000

Bibiografie selectivă

Limba și literatură, vol. I / 1998, p. 97-101
Basarab Nicolescu – **Ion Barbu. Cosmologia „Jocului secund"**, E.P.L, 1968.
Tudor Vianu – **Eminescu**, Ed. Junimea, 1974
Tudor Vianu – **Studii de stilistică; Structura timpului și flexiunea verbală**, E.D.P., 1968, p. 69-78
Manual de **Limba și literatura română**, XI, Ed. Sigma, 2001, p. 119
Dominic Stanca – **Strada care urcă la cer**, Ed. Eminescu, București, 1977
Umberto Eco – **Minunea Sfântului Baudolino**, Ed. Humanitas, 1992, p. 104-106

Scanned with OKEN Scanner

ANEXE

Scanned with OKEN Scanner

Anexa I

Genealogia familiei Goga

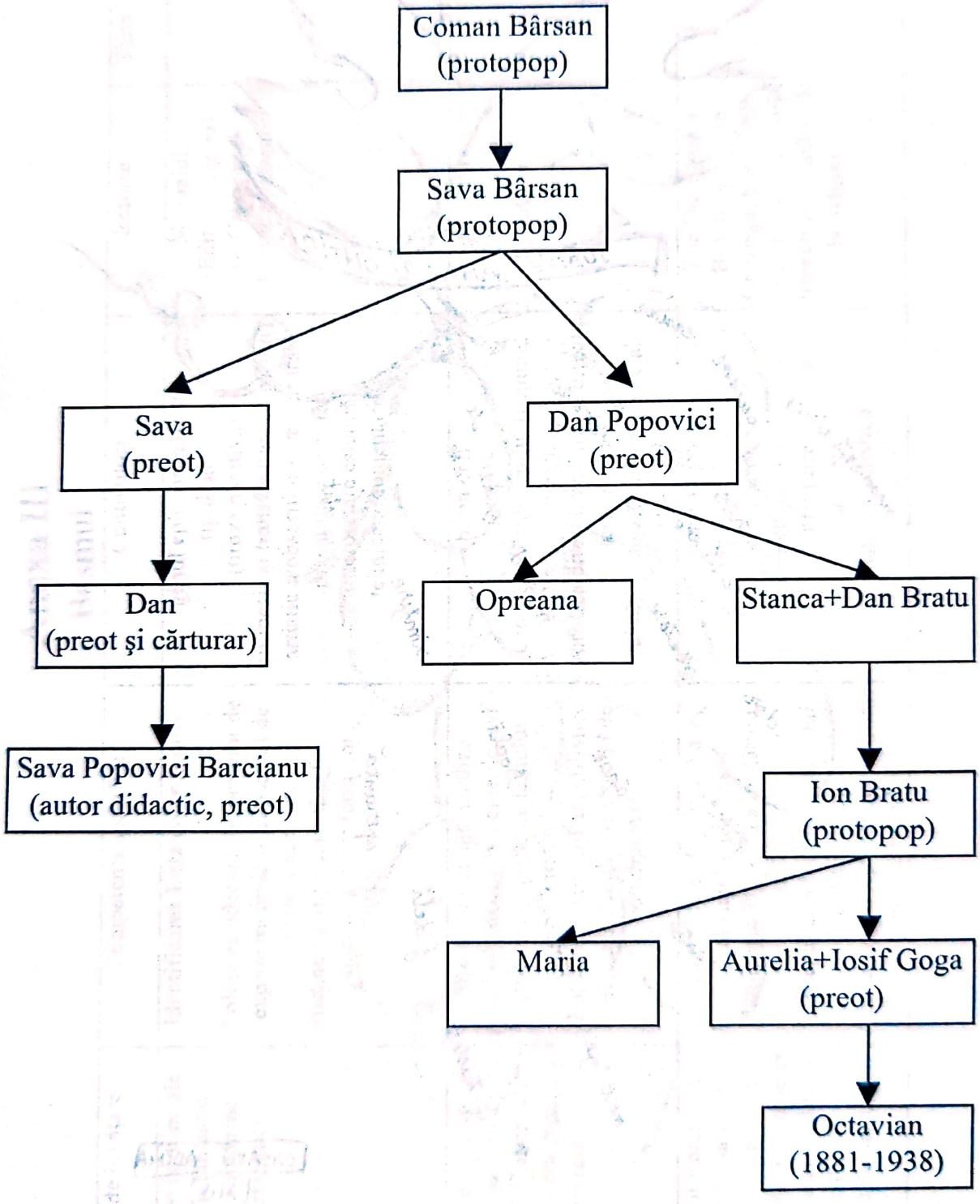

Scanned with OKEN Scanner

Anexa II

Ciorchinele

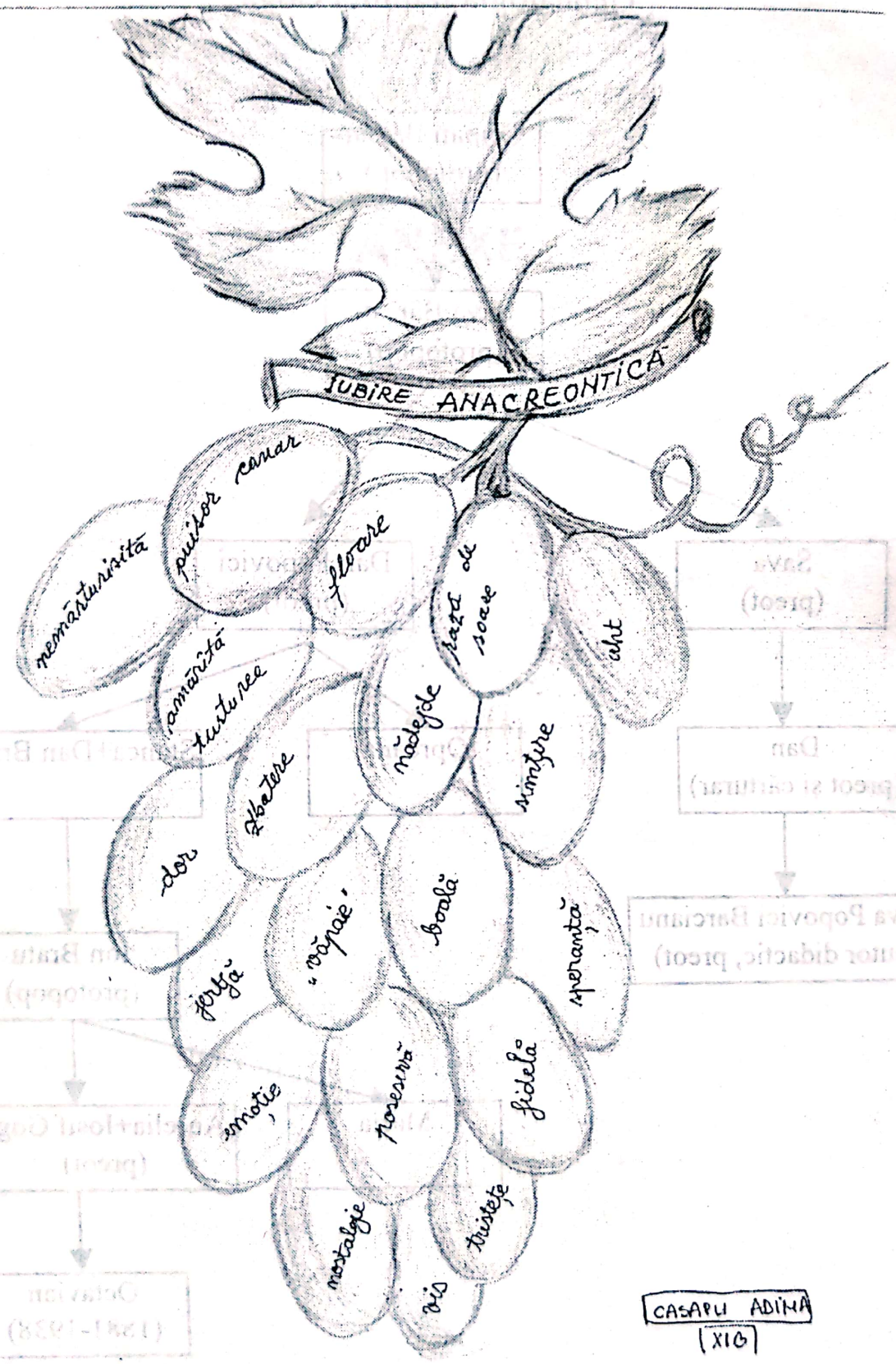

Anexa III

Basmul

Unități de învățare	Competențe specifice	Conținuturi	Resurse	Timp	Evaluare formativă
Rădăcinile istorice ale basmului fantastic. Basmul românesc. Caracteristici	Identificarea instanțelor narative Folosirea adecvată a formelor de exprimare orală în contextul de comunicare dat Susținerea argumentată a fiecărui punct de vedere formulat	genul epic, basm(cult) tipologie (proză narativă) mimesis şi transfigurare în planul artistic a obsesiilor supranaturale pronunțare corectă interpretare estetică tehnica argumentării	Manualul (Editura. Sigma) G. Călinescu – Estetica basmului	1	Plecând de la ideea stereotipiei basmelor, să se identifice „rețetele" universale după care se construiește basmul lui Creangă
Ion Creangă – ctitor al basmului cult românesc. Subiectul. Construcția epică, derularea evenimentelor	Recunoaşterea şi analiza principalelor componente de ordin structural, specifice textului narativ Folosirea unor registre stilistice diferite în funcție de situația de comunicare	basm cult incipit construcția subiectului (acțiune, secvență narativă, episod) vorbirea directă, vorbirea indirectă formule tip calități generale şi particulare ale stilului	**Studii despre Ion Creangă**, Ed. Albatros, vol. I, II, 1973	1	Completarea fişelor de lucru Recunoaşterea de secvențe de viață reală, humulesteană în basmul lui Ion. Creangă
Povestea lui Harap-Alb – perspective narative. Tehnica „savantă" a caracterizării personajelor Mijloace de expresivitate artistică Elemente de oralitate	Clasificarea tipologică a personajelor din basm Utilizarea eficientă a unităților frazeologice Receptarea adecvată a sensului fiecărui mesaj Aplicarea conceptelor operaționale în analiza textului	personaj literar personaj „tipc" oximoron alternanță înlănțuire caracter registre stilistice	Zoe Dumitrescu Buşulenga – **Ion Creangă**, E.P.L, 1963 G. Călinescu – **Istoria literaturii române de la origini**...	1	Valorificarea fişelor de lucru Rolul echipelor Concepția poporului despre bine, dreptate, adevăr

Scanned with OKEN Scanner

Unități de învățare	Competențe specifice	Conținuturi	Resurse	Timp	Evaluare formativă
Surse ale umorului Verosimilitatea fantasticului	Conştientizarea rolului afectiv al exprimării contextuale Sesizarea surselor umorului, a tendinței de gigantizare, de homerizare şi de supradimensionare a realului. Identificarea modalităților ingenioase de umanizare a fantasticului	comic de limbaj comic de nume comicul fonetic miraculos şi rural umanizarea fantasticului alte procedee (apelative caricaturale, tratarea comică a unor situații dramatice, diminutive cu sens augmentativ)	G. I. Tohăneanu – **Stilul artistic al lui Ion Creangă**, E. Ş, Bucureşti, 1969 Jean Boutiere – Viața lui ion Creangă, Ed. Junimea, 1976	1	Analiză stilistică – activitate pe grupe Temă de reflecție
Grotesc şi absurd în **Povestea lui Harap-Alb**	Identificarea limbajului prozei narative: declanşarea proiecției în fantastic. Susținerea argumentată a fiecărui punct de vedere	hiperbolicul homerismul limbajul insolitul grotescul absurdul erudiția paremiologică	Constantin Parfene – **Teorie şi analiză literară**, E.Ş., Bucureşti, 1993	1	De relevat bogăția sinonimică şi construcțiile date spre reflecție
Demonstrați într-un eseu că **Povestea lui Harap-Alb** este un **Bildungsroman**	Elaborarea unei argumentări scrise pe o temă dată	construcția discursului argumentativ redactarea unui plan	George Munteanu – **Istoria literaturii române**, Ed. Porto-Franco, 1994	1	Redactarea planului, argumentări
Evaluare: **Basmul**	Feedback-ul formativ	diagnosticarea rezultatelor	itemi de evaluare formativă	1	Test de evaluare formativă

Scanned with OKEN Scanner

Anexa IV

Povestirea

Unități de învățare	Competențe specifice	Conținuturi	Resurse	Timp	Evaluare formativă
Mihail Sadoveanu – **Hanu-Ancuței** Prezentare generală Trăsături caracteristice Structura compozițională Tehnica „povestirii în povestire”	Identificarea particularităților de structură a povestirii, în comparație cu alte tipuri de proză	genul epic, povestirea tipologie (proză narativă) construcția discursului narativ (povestirea în ramă, incipit, final)	Mihail Sadoveanu - **Hanu-Ancuței Metodica predării limbii şi literaturii române**, E.D.P., Bucureşti, 1995	1	Argumentarea segmentelor propuse Fişa personajului-povestitor
Mihail Sadoveanu – **Fântâna dintre plopi** Conținut. Tematică	Recunoaşterea tehnicilor de construcție a scrierii lui Mihail Sadoveanu Identificarea instanțelor comunicării	**autor narator personaj cititor protagonist** tehnica „povestirii în povestire”	Ion Vlad – **Povestirea. Destinul unei structuri narative**, Ed. Minerva, Bucureşti, 1972	1	Fişe de lectură Reprezentare grafică a tehnicii „povestirea în ramă” Rezumat
Fântâna dintre plopi. Locul – timpul – spațiul povestirii Structura compozițională	Identificarea, prin argumentare, a perspectivei narative sadoveniene Recunoaşterea diferențelor dintre limbajul naratorului şi cel al personajului	**alternanța înlănțuirea** „arta gestului” (G. Ibrăileanu) „spectacolul văzut” (G. Ibrăileanu) ceremonialul ritualul povestirii	Ion Vlad – **Cărțile lui Mihail Sadoveanu**, Ed. Dacia, Cluj, 1981	1	Activitate pe echipe Povestire Identificarea particularităților stilistice

Scanned with OKEN Scanner

Unităţi de învăţare	Competenţe specifice	Conţinuturi	Resurse	Timp	Evaluare formativă
Fântâna dintre plopi – Caracterizarea personajelor	Identificarea, prin exemplificare, a corespondenţelor care există între cadrul temporal, cadrul spaţial, narator şi tema povestirii Structurarea tipului de personaj: Neculai Isac	personajul literar tip de personaj scenă vorbire directă şi indirectă	Nicolae Rotund – **Incursiuni critice**, Ed. Ex Ponto, Constanţa, 1997	1	Simboluri sadoveniene în **Hanu-Ancuţei Caracterizarea personajelor**
Fântâna dintre plopi – povestire în ramă	Înţelegerea că povestirea este o structură destinată să evidenţieze sensurile superioare ale raporturilor umane Recunoaşterea diferenţelor dintre regionalisme şi termeni populari şi folosirea adecvată a arhaismelor, neologismelor, a altor categorii semantice	structurarea unui plan	Constantin Ciopraga – **Mihail Sadoveanu**	1	Redactarea eseului structurat
Evaluare : **Povestirea**	feedback-ul formativ	diagnosticarea rezultatelor	Itemi de evaluare formativă	1	Test scris

Scanned with OKEN Scanner

Anexa V

Tudor Arghezi – Unitate de învățare

Conținuturi (detalieri)	Competențe specifice	Activitate de învățare	Resurse	Evaluare formativă
1.Universul liricii argheziene. **Testament** – artă poetică	3. 2 2. 4 1. 4 1. 5	Tematica liricii argheziene	Activitate frontală şi în echipă; schemă didactică; fişe de studiu	Exerciții, maualul Ed. Sigma, p. 169-178
2. Testament. Secvențe lirice. Serii metaforice	1. 3 1. 5 2. 4 2. 5	De argumentat cum se configurează cultul strămoşilor în textul literar; de relevat natura limbajului poetic, Explicație versificației	Metode: lectura argumentativă, învățarea prin descoperire, lucrul în echipă. Limbajul iconic	Estetica "urâtului" în arta argheziană! Exemplificare, pe text, a conceptelor operaționale studiate.
3. **Flori de mucigai** (1931). **Fătălăul** – grotesc şi demonism liric	3. 1	Structura poeziei. Identificarea mărcilor de adresare, a construcțiilor oximoronice, a comparațiilor savante	Activitate frontală şi de grup. Desene ilustrative. Lectură dramatizată	Memorizare de versuri preferate. Compararea "fătălăului" cu personaje de baladă populară.
4.Psaltistul Arghezi. Perioada de creație. Surse de inspirație	3. 1	Atitudinea față de divinitate. Confruntarea omului cu moartea	Activitate frontală. Activitate în perechi. Lectură argumentativă	Arghezi – "primul existențialist creştin"(Eugen Simion)!
5. Test de evaluare formativă	2. 5; 3. 3; 2. 6; 3. 4	test scris sau analiză pe un text (la prima vedere)	Teste preluate din vol. **Limbă şi lieratură română pt. cl. a XI-a. Evaluare continuă. Pregătire pt. examenul de bacalaureat**, Ed. Art, 2002	Aplicarea conceptelor operaționale recomandare de programa şcolară Aprecieri, discuții, notarea

Scanned with OKEN Scanner

Anexa VIII

Ion Luca Caragiale - Două loturi

Detaliere de conținut	Obiective de referință	Activitate de învățare	Resurse	Timp	Evaluare
NUVELA I.L.Caragiale - Două loturi 1). Descifrarea textului (vocabular) Textul suport Lectură aprofundată (I)	2.1 (să asig. coerența ideilor expr.); 1.7 (să asig. discern. în recept. mesaj. oral); 2.4 (să-şi adapt. vorb. la sit. impuse de text); 3.1 (să rec. modalit. spec. de org. a textului epic); 4.2 (să org. secv. textuale în fct. de cerințe)	Exerciții de evaluare a lecturii făcute de elevi (pe baza unei grile) Discuții asupra evaluării lecturii	Fişe de lectură critică; Act. individ. şi în grup	1	Observare sistematică; Grila de eval. a lect.
2). Lectura aprofundată (I) Spațiul şi timpul Acțiunea Personajele (felul caracterizării: directă şi indirectă, mijloacele de caracterizare, trăsăturile personajului)	2.4: Să adapteze vorbirea la situațiile speciale de dialog sau monolog	Ex. de lectură a textului suport; ex. de identificare a locurilor în care se desfăş. acț. şi a rolului lor stilistic; per. ist.; anotimpul; ordinea în care sunt relatate întâmpl.	I.L.Caragiale - Opere casetă video casetă audio	1	Ex., manual, p. 181
3). Lectura aprofundată (II) Planul simplu de idei Momentele subiectului Conflictul	3.1: Să rec. modalit. specif. de org. a textului epic	Ex. de reconstituire a sit. inițiale, reconstituirea episoadelor acțiunii	Şerban Cioculescu - studiu monografic	1	Rezumatul nuvelei
4). Interpretarea textului (I) Portretul moral al lui Lefter Popescu - victima unui joc al hazardului	2.5: Să recurgă la elem. de afectivitate în comunicarea orală	Ex. de ident. a pers. principal, a pers. sec. şi a celor episodice	Portofoliul de fişe schemă didactică	1	Caracterizarea lui Lefter Popescu

Scanned with OKEN Scanner

Detaliere de conținut	Obiective de referință	Activitate de învățare	Resurse	Timp	Evaluare
5). Interpretarea textului (II) Relația narator - cititor Aparența comică a textului Realizarea artistică Semnificația titlului	2.1: Să asigure coerența ideilor exprimates	Ex. de ident. a secv. care indică prezența naratorului în text, ex. de numire şi de indicare a cauzei care determ. conflictele din text	planşe scheme (elemente de oralitate) desene ilustrații	1	Să se imagineze un alt final al textului.
6). Argumentare privind apartenența textului literar la specia literară : nuvela	4.5: Să folosească diferite modalități pt. realizarea expresivității textului	Exerciții de redactarea a planului de sinteză	dramatizare Activitate în echipă	1	Evaluarea planului de sinteză
7). Predicatul verbal	4.2: Să organizeze secv. textuale în funcție de o cerință specifică	Exerciții de identificare a PV; de rec. a valențelor stilistice a vb.(P)	schemă didactică fişe	1	Ex. din manual
8). Predicatul nominal	4.3: Să utilizeze corect flexiunea nominală şi vb. în textul scris, utilizând corect semnele ortografice şi de punctuație	Exerciții de identificare a părților de vorbire prin care se exprimă NP şi de rec. a vb. copulative	schemă didactică itemi creta colorată	1	Corectarea caietelor
9. Subiectul exprimat	2.3: Să respecte normele morfosintactice în prop. şi fraze	Ex. de determinare a tipurilor de S în contexte date şi de utilizare corectă a relației S-P	Act. frontală şi perechi fişe	1	Completarea portofoliului de studiu
10). Subiectul neexprimat	1.3: Să integreze categ. sem. în struct. lexicale proprii	Ex. de structurare corectă a enunțului pe baza relației de interdependență S-P	texte suport scheme fişe; itemi	1	Ex. din manual
11). Structura dialogului	1.6: Să sesizeze natura formală şi informală a unui dialog	Ex. de rec. a val. expresive a cuvintelor	texte suport dramatizare	1	Ev. conv. orale
12). Evaluare pentru unitatea 7	4.6: Să-şi exprime, în scris, opiniile	exercițiu scris activitate individuală	Manual Humanitas	1	Completarea testului

Scanned with OKEN Scanner

Anexa IX

Mihail Sadoveanu – Creanga de aur

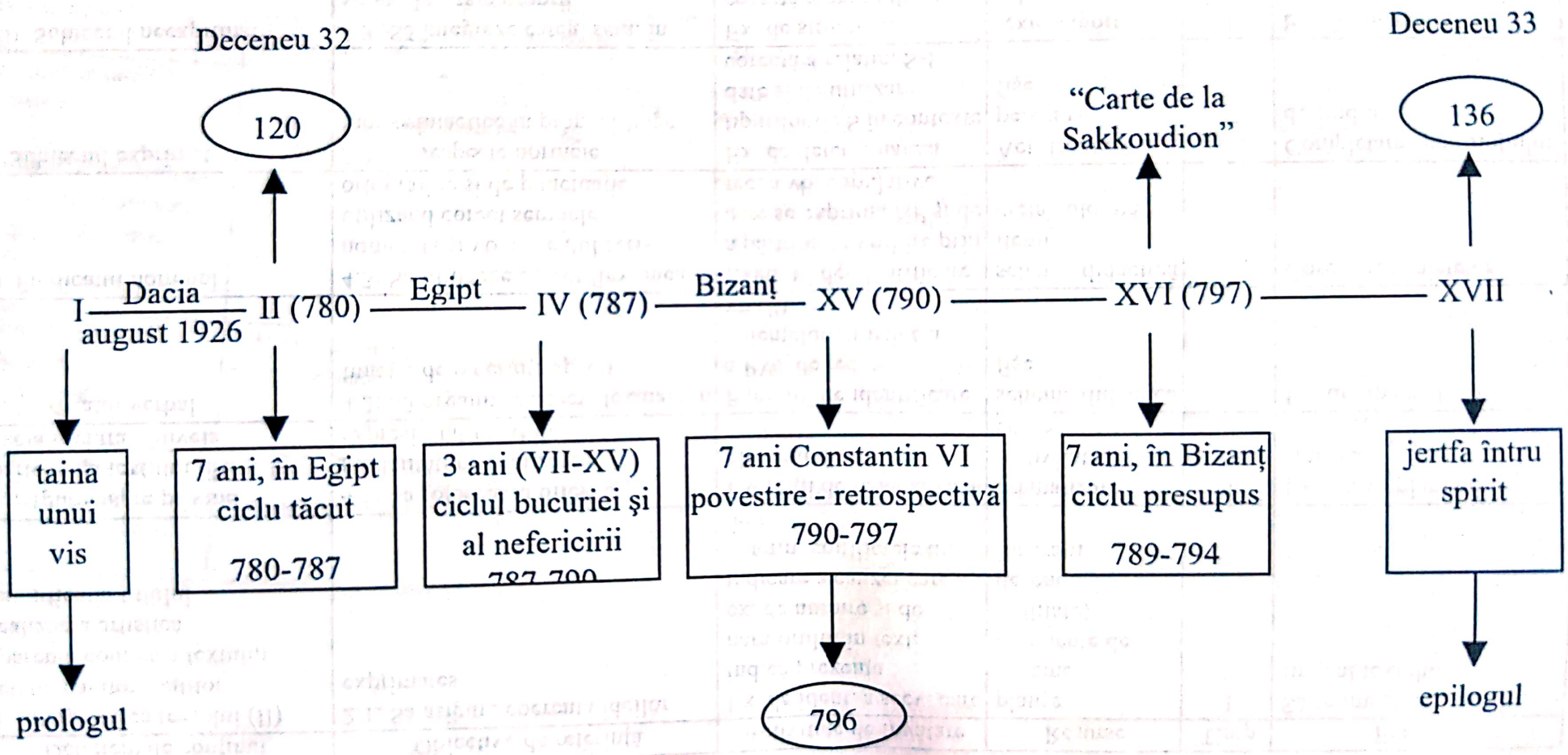

Scanned with OKEN Scanner

Anexa X

Mateiu I. Caragiale – Craii de Curtea-Veche

Quartetul de donjuani

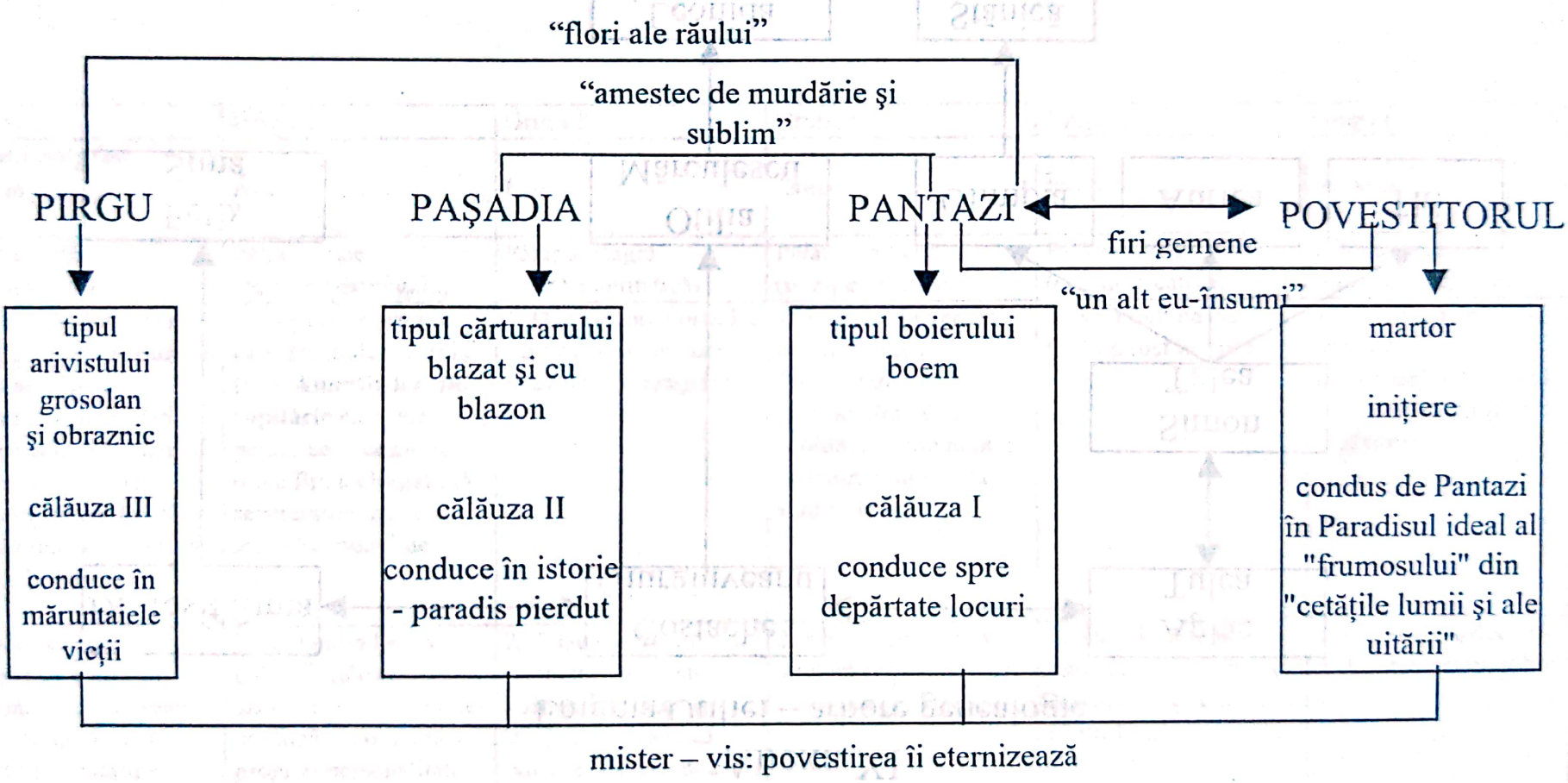

Anexa XI

Enigma Otiliei – arbore genealogic

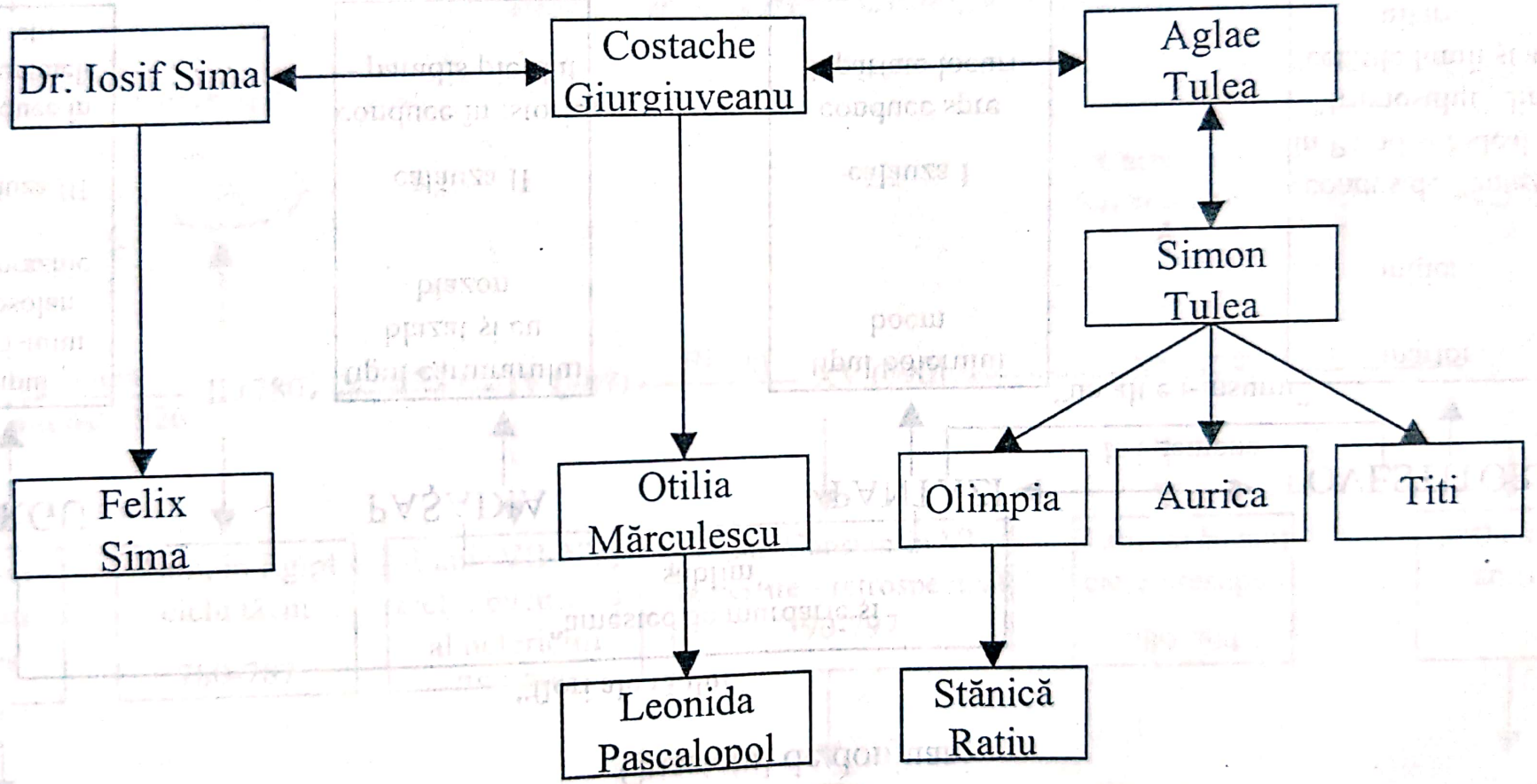

Scanned with OKEN Scanner

Anexa XII

Ion Creangă – Amintiri din copilărie

Grupa 1	Grupa 2	Grupa 3	Grupa 4	Grupa 5	Grupa 6
Liderii grupelor: Flavia	Anca	Laura	Otilia	Florina	Ariadna
Pălăria albă (poziție neutră)	Pălăria roșie (poziție emoțională)	Pălăria neagră (poziție antitetică)	Pălăria galbenă (poziție practică)	Pălăria verde (poziție creativă)	Pălăria albastră (poziție conclusivă)
1. Precizându-se cadrul spațial și cel temporal al acțiunii (Humulești, toamna anului 1855), „după stăruința mamei", „mort-copt", Nică, personajul central al narațiunii, va trebui să plece la Socola.	1. Tripla comparație care deschide capitolul IV al **Amintirilor din copilărie** este relevantă pentru ceea ce simte orice ființă obligată să se strămute sau să-și schimbe modul de viață.	1. Decizia, precipitată, a mamei , este urmarea unei ambiții exagerate.	1. Să avem în vedere circumstanțele (desființarea „catihețiilor" din Moldova) care impun plecarea fiului ei, la studii, la Iași.	1. Nică trebuia să-și facă un rost în viață.	1. „Stăruința" mamei implică responsabilitatea fiului („Din carte culegi învățătură")
2. Nică evocă frumusețile satului Humulești, amintirea celor dragi, cele mai frumoase tradiții și obiceiuri străbune.	2. Epitetul-adjectiv („drag") relevă ancestralul: sat-familie-credință, ca o triadă a propriei personalități.	2. Triada frazeologică, cu incipit nominal („dragu-mi", „dragi-mi"), e o dovadă că Nică se dorește doar fiu al satului său natal.	2. Emoția lui Nică are o singură explicație: este îndrăgostit.	2. Nică dorește să oprească timpul în loc, deoarece îi este frică de maturitate.	2. E greu să te desparți de locurile primei iubiri.

Scanned with OKEN Scanner

Grupa 1	Grupa 2	Grupa 3	Grupa 4	Grupa 5	Grupa 6
3. Pregătirile pentru plecarea lui Nică la Iaşi sunt precipitate, de aceea argumentele sale sunt contradictorii.	3. Nică nu respinge decizia mamei, pe care o iubeşte mult, el doreşte ca „visul" frumos al copilăriei să continue .	3. Monologul interior care domină secvența e o dovadă a neputinței copilului de a stăvili voința mamei.	3. Este pentru prima oară când mama şi fiul ei cel mai drag, sunt în contratimp.	3. „Zadarnică e „truda" fiului care se comportă copilăreşte, tocmai în momentul în care i se hotăra, de fapt, destinul.	3. „Pârdalnica de inimă" domină rațiunea.
4. Mama şi tatăl gândesc la unison.	4. Autoritatea, exemplul convingător şi severitatea mamei Smaranda sunt confirmate, cu tristeţe şi sobrietate, într-un mod premonitoriu, de către Ştefan al Petrei Ciubotariul.	4. Adeziunea tatălui contrazice într-un mod, dureros pentru Nică, convingerile sale despre şcolile timpului.	4. Orice realizare impune sacrificii.	4. Retorismul premonitoriu al lui Ştefan al Petrei Ciubotariul este semn de maturitate.	4. Tatăl respectă hotărârea soției, din respect pentru că aceasta provenea dintr-o familie cu oameni învățați.
5. Planurile de călugărire ale lui Nică eşuează, pentru că momentul despărțirii, gândit strategic de Smaranda, este voit precipitat.	5. Propoziția care domină fragmentul: „Ce necaz pe capul mieu!" confirmă învăluirea în mister a momentului plecării spre Iaşi.	5.Propoziția: „m-am gândit cu gândul în feliu şi chip..." rămâne ca o rană deschisă în sufletul de copil al lui Nică.	5. Momentul despărțirii: „răpede-răpede" , uşor romantic, are o finalitate apoteotică.	5.Reținem măiestria diplomatică a mamei care găseşte forța să nu accentueze suferința copilului, în momentul cel mai greu, al despărțirii.	5. Momentul de „trecere" de la copilărie spre maturitate impune un ceremonial, iar „lacrima" naşte „amintirea..."

Scanned with OKEN Scanner

Anexa XIII
Marin Preda – Calul

albă	roşie	neagră	galbenă	verde	albastră
neutru	emotiv	acuzator	practic	creativ	conclusiv
incipit patriarhal (liniște)	gestul domină vizualul automatisme	final dezolant (simfonie)	totul urmează unui ritual	patru momente de viață cotidiană (autorul-regizorul, Florea Gheorghe-actorul, naratorul-operatorul)	structură dramatică viziunea"împreună cu"; „proză de creație"(G. Ibrăileanu)
cadrul spațio-temporal	descriere poetică	metalimbaj	descriere realistă	natura – martor și ocrotitor stilul	„sub zodia natura-lismului(L. Leonte)
tipul de țăran	indecizie	decizie disimulare duritate	închis în sine ca și obloanele casei lui Ilie	simboluri: gârla, fântâna, doi, văgăuna	tipul naratorului omniscient; „calm în derizoriu"(C. Regman)
firescul	existențialul	dramaticul	rațonalul	irațonalul	„o realitate moral ascunsă"(E.Simion)
gesturi măsurate	mister abisal	dezumanizarea artei	autenticitate	ancestralul	„poet al terifiantului"(E.S.)
cruzime	stranietate	primitivism vocea satului – instanță morală care judecă	ritual sălbatic	„Autorul nu permite să intuim psihologia protagonistului"(N. Manolescu)	mit al asasinatului; mărci ale oralității; proză obiectivă de reflectare a realității cu deschidere spre simboluri

Scanned with OKEN Scanner

Cuprins

Partea întâi

Capitolul I : Didactica alternativă în contextul reformei în învățământ – pag. 8
Capitolul II : Teoria inteligențelor multiple – pag. 13
Capitolul III : Modalități de lucru în echipă – pag. 18
Capitolul IV : Jocul didactic – constantă a didacticii alternative – pag. 25
Capitolul V : Metode alternative de inițiere a activității didactice – pag. 33
Capitolul VI : Metode de actualizare, metode de problematizare – pag. 38
Capitolul VII: Metode pentru realizarea sensului, pentru asigurarea retenției și transferului – pag. 42
Capitolul VIII : Evaluare și autoevaluare – pag. 50

Partea a doua

Capitolul I : Comunicarea – disciplinare a gândirii – pag. 73
Capitolul II : Tipuri de învățare la limba și literatura română – pag. 98
Capitolul III : Un text literar – mai multe posibilități de abordare metodică – pag. 120
Capitolul IV : Sugestii metodologice – pag. 122
Capitolul V : Unități de învățare – pag. 136
Capitolul VI : Evaluare – pag. 145
Anexele : pag. 164

Scanned with OKEN Scanner

10

Autoarele îşi desfăşoară activitatea ca profesor de limba şi literatura română, în liceele ieşene. Au fost cooptate în cadrul unor programe de reformare la cursurile organizate de Centrele Educaţia 2000+ şi EuroEd.

Această carte a fost redactată ca urmare a desfăşurării unor stagii de formare cu profesorii din judeţul Iaşi, în anii şcolari 2000-2001 şi 2001-2002 şi valorifică materialele furnizate prin reţeaua de informare a MEC.

Livia Ciupercă a publicat studii ştiinţifice şi lucrări didactice; Cristina Chiprian şi-a susţinut în anul 2000 teza de doctorat, în specialitatea *Statistică şi poetică şi este, din 2001, metodist al ISJ Iaşi.*

ISBN 973-579-004-1

Scanned with OKEN Scanner